

T.C
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI

ÖZGÜN BASKI ve TEKSTİL UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Leyla ÇAKIROĞLU

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şenay ALSAN

İstanbul-2015

T.C
HALIÇ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEKSTİL VE MODA TASARIMI ANASANAT DALI
TEKSTİL VE MODA TASARIMI PROGRAMI

ÖZGÜN BASKI ve TEKSTİL UYGULAMALARI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Leyla ÇAKIROĞLU

Danışman
Yrd. Doç. Dr. Şenay ALSAN

İstanbul-2015

TEZ ONAY SAYFASI EKLENECEK

ÖNSÖZ

Yüksek lisans öğrenimim süresince eğitim aldığım değerli tüm hocalarıma verdikleri emek ve gösterdikleri ilgiden dolayı çok teşekkür ederim.

Tez çalışmam süresince danışmanım olarak bana yardımcı olan Yrd. Doç. Dr. Şenay ALSAN'a saygı ve sevgilerimi sunar teşekkür ederim.

Beni bugünlere getiren maddi ve manevi olarak yanımda olan çok değerli aile fertlerime sabır ve desteklerinden dolayı teşekkür ederim.

İstanbul, 2015

Leyla ÇAKIROĞLU

İÇİNDEKİLER

Sayfa No.

İÇİNDEKİLER	i
KISALTMALAR	iii
TABLO LİSTESİ	iv
ŞEKİL LİSTESİ	v
ÖZET	ix
1. GİRİŞ	1
2. ÖZGÜN BASKI ve TEKSTİL	3
2.1. Özgün Baskı Sanatı Nedir?	4
2.2. Giyimde Özgün Baskı	4
2.3. İç Mekan Tekstilinde Özgün Baskı	20
3. ÖZGÜN BASKI	44
3.1. Özgün Baskı Sanatı İle İlgili Kavramlar	44
3.2. Özgün Baskı Sanatının Tarihsel Gelişimi	46
3.3. Türkiye’de Özgün Baskı Sanatının Tarihsel Gelişimi	49
3.4. Özgün Baskı Teknikleri	54
3.4.1. Yüksek Baskı Sanatı	54
3.4.2. Yüksek Baskı Teknikleri	56
3.4.2.1. Tahta Baskı (Ksilografi) Tekniği (Woodcut)	56
3.4.2.2. Kalburlama Gravür Tekniği	60
3.4.2.3. Uç Tahta Gravür Tekniği	61
3.4.2.4. Bürinle Bakır Oyma Baskı (Engraving) Tekniği	62
3.4.2.5. Linol Baskı (Linocut) Tekniği	64
3.4.2.6. Damga Baskı Tekniği	67
3.4.3. Çukur Baskı (İntaglio) Sanatı	68
3.4.3.1. Çukur Baskı Teknikleri	69
3.4.3.2. Niello Tekniği	69
3.4.3.3. Şekerli Vernik (Lift Ground) Tekniği	70
3.4.3.4. Kuru Kazı- İğne Kazı (Dry Point) Tekniği	71

3.4.3.5.	Siyah Usul, Kuru Leke Kazı (Mezotinta)Tekniği.....	72
3.4.3.6.	Yumuşak Vernik Tekniği	73
3.4.3.7.	Asitle Oyma-Aside Yedirme (Etching) Tekniği.....	74
3.4.3.8.	Tozlama Leke (Aquantinta) Tekniği.....	75
3.4.4.	Düz Baskı Sanatı.....	76
3.4.4.1.	Düz Baskı Teknikleri.....	77
3.4.4.1.1.	Taş Baskı (Litografi) Tekniği.....	77
3.4.5.	Elek Baskı Sanatı (İpek Baskı- Serigrafi -Şablon Baskı).....	81
3.5.	Modern Özgün Baskı Sanatı.....	84
3.5.1.	Modern Özgün Baskı Teknikleri.....	85
3.5.1.1.	Gofraj-Rölyef Baskı	85
3.5.1.2.	Mono Tip Baskı.....	86
3.5.1.3.	Doku Aktarma Yöntemi	87
3.5.1.4.	Transfer Baskı	88
3.5.1.5.	Dijital Baskı (Ink-jet).....	89
3.5.1.6.	Kolografi (Collagraphy)	90
3.5.1.7.	Klişe Baskı (Oyulmuş Çelik Plakalarla Kabartma Baskı)	91
3.5.1.8.	Vitrografi	92
3.5.1.9.	Karışık Teknik (Mixed Media).....	93
3.5.2.	Özgün Baskı Sanatında Kullanılan Malzemeler.....	93
3.5.3.	Boyalar.....	93
3.5.4.	Merdaneler	94
3.5.5.	Kalıplar	95
3.5.6.	Kağıtlar	96
3.5.7.	Kumaşlar	97
3.5.7.1.	Pamuklu Kumaşlar	97
3.5.7.2.	İpekli Kumaşlar	102
3.5.7.3.	Keten Kumaşlar	106
3.5.7.4.	Yünlü Kumaşlar.....	108
3.5.7.5.	Diğer Kumaşlar	109
3.5.8.	Araç- Gereçler.....	111
3.6.	Özgün Baskı Sanatıyla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar.....	113
4.	TEKSTİLDE ÖZGÜN BASKI UYGULAMALARI	116
5.	SONUÇ	134
	KAYNAKLAR	136

KISALTMALAR

- s. : Sayfa
- v.b : ve benzeri
- v.s : ve saire
- y.y : yüzyıl
- Yrd. : Yardımcı
- Doç. : Doçent
- Dr. : Doktor
- Prof. : Profesör
- M.Ö : Milattan önce
- M.S : Milattan sonra
- Cm : Santimetre
- Gr : Gram

TABLO LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo 1Baskı Çalışmalarını Değerlendirme Tablosu	126
--	-----

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa No.

Şekil 2-1 Toile De Jouy Desenlerinin Keds Firması Tarafından Espadrillerde Kullanımı	6
Şekil 2-2 Toile De Jouy Desenli Şal Örneği	6
Şekil 2-3 Toile De Jouy Deseninin Erkek Giyiminde Kullanımı	7
Şekil 2-4 Toile De Jouy Deseninin Kadın Giyiminde Kullanımı	7
Şekil 2-5 The Peabody Essex Museum'da Sergilenen Chintz Desenli Ceket	8
Şekil 2-6 18.yy Ait Chintz Desenli Kadın Elbisesi	8
Şekil 2-7 Chintz Desenli Büstiyer	9
Şekil 2-8 Paisley Desenli Giysi ve Aksesuarlar	9
Şekil 2-9 Paisley Desenli Ayakkabı	10
Şekil 2-10 Paisley Desenli Kravat Örneği	10
Şekil 2-11 Bedri Rahmi Eyuboğlu Ait Deniz Kızı Eftelya Baskılı Bez Çanta	11
Şekil 2-12 Bedri Rahmi Eyuboğlu'dan Karagöz'ün Gemisi Adlı Fular	12
Şekil 2-13 Bedri Rahmi Eyuboğlu'na Ait Tokat Yazma Adlı Pareo Örneği	12
Şekil 2-14 Bedri Rahmi Eyuboğlu'na Ait Paşmina Şal Örneği	13
Şekil 2-15 Bedri Rahmi Eyuboğlu'na Ait Desenin Peştemal Üzerine Uygulanması	13
Şekil 2-16 Veliye Martı'ya Ait Ahşap Kalıp Baskılı Dastar Dokuma Fular	14
Şekil 2-17 Veliye Martı'ya Ait Kütahya Kadın Motifli Bez Çanta Örneği	14
Şekil 2-18 Paul Klee'nin Tablosundan Esinlenerek Yapılmış olan Giysi Tasarımı	15
Şekil 2-19 Paul Klee'nin Castle and Sun Tablosu, 1928.	15
Şekil 2-20 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek Yves Saint Laurent'in Tasarladığı Kıyafetler.	16
Şekil 2-21 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenilerek Tasarlanan Giysi ve Aksesuarlar.	16
Şekil 2-22 Sonia Delaunay'ın Tablosundan Esinlenerek Celine'in 2011-12 Fall/Winter Koleksiyonu İçin Tasarladığı Deri Palto	17
Şekil 2-23 Gustav Klimt'in "AdeleBloch" (Sağ üstte) ve "Öpücük" (Sağ Altta) Adlı Tablolarından Esinlenerek Tasarlanan Giysiler	17
Şekil 2-24 North Yorkshire Caste Howard Malikesinde Yer Alan Heykellerden İlham Alınarak Giles Deacon Tarafından 2013 Resort Koleksiyonu İçin Tasarlanan Elbise	18
Şekil 2-25 Eiffel Kulesinin Dijital Baskı Tekniği İle Giysi Tasarımında Kullanılması	19
Şekil 2-26 Eiffel Kulesinin Dijital Baskı Tekniği İle Okul Çantasına Basılması	19
Şekil 2-27 Döşemelik Kumaş, Grave Bakır Kalıp Baskı, 1780-90, İngiltere	21
Şekil 2-28 Toile de Jouy Deseni Mavi-Beyaz, 1766.	21
Şekil 2-29 Toile de Jouy Desenin Günümüz Ev Tekstilinde Kullanılmış Örneği	22
Şekil 2-30 Toile de Jouy Desenin Döşemelik Kumaş ve Duvar Kağıdı Olarak Kullanılmış Örneği. ...	22
Şekil 2-31 Duvar Kağıdı, Laura Ashley "Simple Pleasures" Toile in Crimson.	23
Şekil 2-32 Folie Chinoise", Suzanne Rheinstejn'in Lee Jofa İçin Tasarladığı Fransız Chinoiserie Tasarımlarından Etkiler Taşıyan Pamuk Üzerine Baskısı	24
Şekil 2-33 Döşemelik Kumaş, Bakır Plaka Baskı, Robert Jones&Co., 1761, Victoria & Albert Museum	25
Şekil 2-34 Robert Allen'dan Yastık Örneği	25
Şekil 2-35 Chintz Desen Örneği, 1710-1725, V&A Museum	26
Şekil 2-36 William Morris'in Tasarladığı Desen İle Yapılmış Olan Koltuk Örneği	27
Şekil 2-37 William Morris'e Ait Acanthus Bitkisi Deseniyle Yapılmış Olan Duvar Halısı ve Yastık.	27
Şekil 2-38 Şal Desenli Ahşap Kalıp Örneği	28
Şekil 2-39 Modern Baskı Teknikleriyle Basılmış Olan Paisley Desenli Nevresim Takımı Örneği.	29
Şekil 2-40 Geleneksel Türk Motiflerinden Örnekler	30
Şekil 2-41 Bedri Rahmi Eyuboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Amerikan Servise Uygulanması	31

Şekil 2-42 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Masa Örtüsüne Uygulanması	31
Şekil 2-43 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Kumaş Pano Üzerine Uygulanması	32
Şekil 2-44 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Yastık Kılıfına Uygulanması	32
Şekil 2-45 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Yatak Örtüsüne Uygulanması	32
Şekil 2-46 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Runner Üzerine Uygulanması	33
Şekil 2-47 Ağaç Kalıpla Hazırlanmış Olan Ana Tanrıça Motifleri	33
Şekil 2-48 Veliye Martı'nın Eserlerinde Kullandığı Anadolu Kilim Motifleri	34
Şekil 2-49 Veliye Martı'nın Eserlerinde Kullandığı Anadolu Kilim Motiflerinin Ağaç Baskı Kalıpları	34
Şekil 2-50 Ağaç Kalıpla Hazırlanmış Olan Kadın Motifleri	35
Şekil 2-51 İhram Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Minderler	35
Şekil 2-52 İhram Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Yastıklar	36
Şekil 2-53 Feretiko Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kilim Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Runner	36
Şekil 2-54 Tokat Turhal Pamuklu Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıplarla Baskı Yapılmış Olan "Yanılmışım" Adlı Kilim	36
Şekil 2-55 Ağaç Baskı Kalıbıyla Ana Tanrıça Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Masa Örtüsü	37
Şekil 2-56 Ketten Kumaş Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kilim Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Amerikan Servis	37
Şekil 2-57 Keçe Kumaş Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Runner	38
Şekil 2-58 Johannes Vermeer'in "İnci Küpeli Kız" Adlı Tablosu	38
Şekil 2-59 İngiltere'deki Mill River Rugs Firmasına Ait Olan ve Johannes Vermeer'in Tablosundan Uyarlanarak Yapılmış Olan Yastık	38
Şekil 2-60 Paul Klee'nin "Castle and Sun" Adlı Tablosundan Esinlenerek Gunta Stölzl'ün Hazırladığı Duvar Halısı	39
Şekil 2-61 Ressam Paul Klee'nin "Castle and Sun" Adlı Tablosu	39
Şekil 2-62 Paul Klee'nin "Akşam" Adlı Tablosu	39
Şekil 2-63 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek "Throw Pillow" Ev Tekstil Markası Tarafından Hazırlanan Yastık Örnekleri	40
Şekil 2-64 Piet Mondrian "Composition II in Red, Blue and Yellow", 1930	40
Şekil 2-65 Paul Klee'nin "Akşam" Adlı Tablosundan Esinlenilerek Tasarlanan Halı	40
Şekil 2-66 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek Yapılmış Olan Yatak Örtüsü	41
Şekil 2-67 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Floral Desenli Nevresim Takımı Örneği	41
Şekil 2-68 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Etnik Desenli Koltuk Örneği	42
Şekil 2-69 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Geometrik Desenli Yastık Örneği	42
Şekil 2-70 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan 3D Nevresim Takımı Örneği	43
Şekil 3-1 Sümerlere Ait Mühür ve Baskısı	46
Şekil 3-2 Diamond Sutra	47
Şekil 3-3 Albrecht Dürer'in "Apocalypse" Dizisinden Bir Örnek	48
Şekil 3-4 Avni Arbaş, Portre, Metal Oyma- Basma	50
Şekil 3-5 Mümtaz Yener, Manzara, Metal Oyma- Basma	51
Şekil 3-6 Nevzat Akoral, Durakta, Tahta Oyma- Basma	51
Şekil 3-7 Bedri Rahmi Eyüboğlu, Kendi Portresi, Metal Oyma- Basma	52
Şekil 3-8 Sabri Berkel, Soyut, Elek Baskı (Serigrafî)	53
Şekil 3-9 Süleyman Saim Tekcan, Yeşile Çağrı, Elek Baskı (Serigrafî)	53
Şekil 3-10 Ağaç Baskı Kalıbı Örneği	55
Şekil 3-11 Linol Baskı Kalıp Örneği	55

Şekil 3-12 Nuremberg Kayıtları, 1493, Michael Wolgemut ve Wilhelm Pleydenwurff, Tahta Baskı .	56
Şekil 3-13 Mustafa Aslıer, 1987, Ahşap Baskı	58
Şekil 3-14 Katsushika Hokusai, "Büyük Kanagawa Dalgası", Fuji Dağı'nın 36 Görünümü Serisinden, 1830-1832, Renkli Ağaç Baskı.....	59
Şekil 3-15 Eisen, Kuniyoshi, Eizan, Utamaro Çalışmaları.....	60
Şekil 3-16 Edo Dönemi, Hiroshige Kataloğundan, Tahta Baskı, 1797-1858.....	60
Şekil 3-17 Kalburlama Gravür "Aziz Antonyus" 1470.....	61
Şekil 3-18 M. Lois Murphy, Weighing Fish, 1936-1937, Wood Engraving on Paper.....	62
Şekil 3-19 Albrecht Dürer, "Melancolia" Bürinle Bakır Oyma (Engraving), 1514.....	63
Şekil 3-20 Martin Schongauer, "Çarmıhın Taşınması", 1475-1480, Bürinle Bakır Oyma	64
Şekil 3-21 Pablo Picasso, " Lamba Altında Natürmort" , Renkli Linol Baskı, 1962.....	65
Şekil 3-22 Mustafa Aslıer, "Hastanenin Bekleme Salonunda", 1947, Linolyum.....	66
Şekil 3-23 Ahşap Damga Baskı Kalıbı Örneği.....	68
Şekil 3-24 Metal Kalıp Örneği	68
Şekil 3-25 Antonio del Pallaiuolo, " On Çıplak Erkek", Niello Yöntemi, 1470.....	70
Şekil 3-26 Fethi Kayaalp, " Dinamit Balıkçısı" Şekerli Çini Aquatint, 1974.....	71
Şekil 3-27 Goya, " Gelen İyiliğin Karşısında" , Kuru Kazı Tekniği.....	72
Şekil 3-28 Prince Rupert, " Cellat Başı", Siyah Leke (Mezotint), 1619.....	73
Şekil 3-29 Gülseren Südor, " Değişimler Sürecinde", Yumuşak Vernik, 1989.....	74
Şekil 3-30 Charles Meyron, " Morg", Asit Oyma ve Kuru Kazıma, 1854	75
Şekil 3-31 Francisco Goya, " Caprichos Serisinden" 32. Plaka, Aquatinta.....	76
Şekil 3-32 Francisco Goya, " Bordeaux Boğaları Dizisi Bir İspanyol Eğlencesi", Litografi, 1825	79
Şekil 3-33 Fevzi Karakoç, " Düşerken", Litografi, 1979.....	80
Şekil 3-34 Hasan Pekmezci, " Kafes", Serigrafi, 1988.....	83
Şekil 3-35 Denim Kumaş Üzerinde Gofraj Baskı Örneği	86
Şekil 3-36 Monotipi Baskı, 1947, Mustafa Aslıer.....	87
Şekil 3-37 Kumaş Üzerine Doğal Doku Aktarımı	88
Şekil 3-38 Transfer Baskı.....	89
Şekil 3-39 Dijital Baskı Tekniği Uygulanmış Kumaş Örneği.....	90
Şekil 3-40 Kağıt Üzerine Basılmış Kolografi Baskı Tekniği Örneği	91
Şekil 3-41 Macchia, 1994; Kağıt Stanislav Libensky, Kağıt Üzerine Vitrografi Baskı Dale Chihuly Üzerine Vitrograf Baskı.	92
Şekil 3-42 Aliye Berger, Davulcular, Karışık Teknik.....	93
Şekil 3-43 Merdane Örneği.....	95
Şekil 3-44 Amerikan Bezi Örneği	98
Şekil 3-45 Tülbent Örneği.....	99
Şekil 3-46 Patiska Örneği.....	100
Şekil 3-47 Akfil Örneği.....	100
Şekil 3-48 Pazen Örneği.....	101
Şekil 3-49 Pamuk Saten Örneği	102
Şekil 3-50 İpek Şantuk Kumaş Örneği.....	103
Şekil 3-51 İpek Organze Kumaş Örneği	103
Şekil 3-52 İpek Şifon Örneği.	104
Şekil 3-53 İpek Saten Örneği	105
Şekil 3-54 Ödemiş İpeği Kumaş Örneği	105
Şekil 3-55 Panama Keteni Örneği.....	107
Şekil 3-56 Çuval Bezi Kumaş Örneği	107
Şekil 3-57 Ehram Kumaş Örneği.	108
Şekil 3-58 Keçe Örneği	109
Şekil 3-59 Dastar Kumaş Örneği	110
Şekil 3-60 Feretiko Kumaş Örneği.....	111
Şekil 3-61 Miskala, Sıyırıcı, Kuru Uç, Oval Uç, Dişli Makara, Çengel Uç.....	112

Şekil 3-62 1. Bürinler 2. Eğik Bürin 3. Kazıyıcı ve Parlaticı 4. Rulet 5. Tığ/Kuru uç 6. Beşik/ Berso 7. Balmumu 8. Tampon 9. Metal Plaka 10. Sert Vernik 11. Plaka Pensesi 12. Mum 13. Yumuşak Vernik 14. Asfalt Verniği.....	112
Şekil 4-1 Baskı İçin Oluşturulan Birim Motif Örnekleri.....	116
Şekil 4-2 Baskı İçin Kullanılan I no'lu Linol Kalıp Örneği.....	117
Şekil 4-3 Baskı İçin Kullanılan II no'lu Strafor (Köpük) Kalıp Örneği.....	117
Şekil 4-4 Baskı İçin Kullanılan III no'lu Ahşap (Ihlamur Ağacı) Kalıp Örneği.....	118
Şekil 4-5 Strafor (Köpük) Kalıbı Hazırlama Sürecinde Kalıp Üzerinde Yapılan Düzeltme İşlemleri.....	119
Şekil 4-6 Ahşap Kalıp Üzerinde Yapılan Değişiklik Sonrasında Yeşil Renkli Baskı Örneği.....	120
Şekil 4-7 Ödemiş İpeği Üzerindeki Baskılar.....	121
Şekil 4-8 Mermerşahi Üzerindeki Baskılar.....	121
Şekil 4-9 Panama Keteni Üzerindeki Baskılar.....	122
Şekil 4-10 Akfil Üzerindeki Baskılar.....	122
Şekil 4-11 Pazen Üzerindeki Baskılar.....	123
Şekil 4-12 İpek Saten Üzerindeki Baskılar.....	123
Şekil 4-13 Suni Keçe Üzerindeki Baskılar.....	124
Şekil 4-14 Akfil (Siyah) Üzerindeki Baskılar.....	124
Şekil 4-15 Viskon Üzerindeki Baskılar.....	125
Şekil 4-16 Pamuk Saten Üzerindeki Baskılar.....	125
Şekil 4-17 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli Çalışma Örneği.....	128
Şekil 4-18 Renk Geçişini Yapılarak Oluşturulan Deneysel Linol Baskı Çalışması Örneği.....	128
Şekil 4-19 İki Renkli Geçiş Yapılarak Oluşturulan Linol Baskı Çalışması Örneği.....	129
Şekil 4-20 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli Çalışma Örneği.....	129
Şekil 4-21 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli Çalışma Örneği.....	130
Şekil 4-22 Monoprint Tekniğiyle Yapılan İki Renkli Çalışma Örneği.....	130
Şekil 4-24 Birim Motiften Oluşturulan Desenin İç Mekan Tekstilindeki Kullanımını Gösteren Storyboard.....	131
Şekil 4-23 Karışık Teknikle Oluşturulan Deneysel Baskı Çalışması.....	131
Şekil 4-25 Birim Motiften Oluşturulan Desenin İç Mekan Tekstilindeki Kullanımını Gösteren Storyboard.....	132
Şekil 4-26 Birim Motiften Oluşturulan Desenin Giysi Tasarımında Kullanımını Gösteren Storyboard.....	132

GENEL BİLGİLER

Adı ve Soyadı : Leyla ÇAKIROĞLU
Anasanat Dalı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Programı : Tekstil ve Moda Tasarımı
Tez Danışmanı : Yrd.Doç. Dr. Şenay ALSAN
Tez Türü ve Tarihi : Yüksek Lisans- Haziran 2015

ÖZGÜN BASKI VE TEKSTİL UYGULAMALARI

ÖZET

Özgün baskı, önceleri kil, maden, taş, kumaş, keçe ve yumuşak deri gibi malzemeler üzerine yapılırken kağıdın bulunması sonucunda kağıt ve ipek üzerine de basım mümkün olmuştur. Sonrasında matbaanın keşfi ile de farklı bir boyut kazanan özgün baskı, yazı ya da resimden oluşan eserlerin yüksek, çukur, düz ve elek baskı gibi tekniklerle kağıt ya da başka bir malzeme üzerine basılıp çoğaltılmasıyla gerçekleştirilen bir sanattır.

Modernleşme ile özgün baskı, teknikleri bakımından gelişmiş ve uygulayıcılarına kişisel tercihleriyle sanatlarını ifade olanağı vermiştir. Bu da özgün baskının yeni alanlarda kullanılmasını, tercih unsuru olmasını ve diğer görsel sanatlar içinde farklı bir yer edinmesini sağlayarak saygınlığını arttırmıştır. Tekstil sanayinde, grafik sanatlarda ve farklı baskı çalışmalarında da kullanımı artan özgün baskı sanatının incelenmek suretiyle pek çok araştırmaya da konu edildiği görülmektedir.

Bu araştırma, özgün baskı sanatının, yüksek baskı teknikleri kullanılarak, oluşturulan özgün motiflerin ahşap, linol ve strafor (köpük) kalıplar aracılığıyla pamuklu, ipekli ve yünlü kumaşlar üzerine pigment boya ile baskı denemeleri yapılması suretiyle gerçekleştirilmiş olup ortaya çıkan farklılıkları belirlemeye ya da göstermeye yönelik bir çalışmadır.

Araştırma dört bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, özgün baskı sanatının tekstille ilişkisi üzerinde durularak günümüzde iç mekan tekstili ve giysi tasarımında nasıl kullanıldığından bahsedilmiştir. İkinci bölümde ise, özgün baskı sanatı, teknikleri ve modern özgün baskı teknikleri açıklanarak özgün baskıda kullanılan malzemelerle ilgili bilgi verilmiş ek olarak da özgün baskı sanatını değişik açılardan ele alan araştırmalara yer verilmiştir. Son bölümde de, atölye uygulamaları sonucu elde edilen bulguların paylaşılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: zgn Baskı ve Tekstil, zgn Baskı Sanatı, zgn Baskı Teknikleri, zgn Baskı Uygulamaları.

GENERAL KNOWLEDGE

Name and Surname : Leyla ÇAKIROĞLU
Field : Textile and Fashion Design
Program : Textile and Fashion Design
Supervisor : Yrd. Doç. Dr. Şenay ALSAN
Degree Awarded and Date: Master-June 2015

THE ORIGINAL PRINTING AND TEXTILE APPLICATIONS

ABSTRACT

Original Print has been possible to be applied on paper and silk printing as a result of the presence of the paper while the original prints were being applied on materials like clay, mineral, stone, fabric, felt and soft leather materials in the past. Original print had a different shape and perspective with the discovery of printing house. Original print is a art performed that the artifacts consisting of the text or image is duplicated by pressing on paper or other materials by the techniques such as high, follow, flat and serigraphy.

Original Prints has evolved in terms of techniques and gave practitioners the possibility to express their art with their personal preferences with modernization. Hereby, original print was used in new areas and was preferred and its prestige has increased with gaining ground in other visual arts. The art of original print that increased its usage in the textile industry, in graphic arts as well as in different printing methods has been the subject of many research observed by its evaluation.

In this research, high printing techniques of the original printing of the art were used. The created original motifs were printed on cotton, silk and wool fabrics through wood, linoleum and polystyrene (foam) molds. This study was carried out by giving paint pigment into molds and by making print experiments and have been tried to be determined or shown the differences appeared.

This research consist of four parts. In the first section, was mentioned how the original print can be used in home textile and clothing design by emphasizing on the relation between the art of original prints and textile. In the second part, the art of

original print techniques and modern original print techniques was explained and the information given about the materials used in original prints as well as the researches approaching the art of original print from different aspects have been included. In the last chapter, the goal is to share the findings obtained after the result of the workshop applications.

Keywords: The Original Print And Textile, The Art Of Original Print, The Original Print Techniques, Original Print Applications.

1. GİRİŞ

Özgün baskı, hazırlanan desenin istenen yüzeye aktarılabilirdiği, birden fazla baskı almanın mümkün olabildiği, yapılan her baskının orijinal ve özgün kabul edildiği, biten bir baskının üzerine tekrar farklı tekniklerin uygulanabildiği, diğer sanatlara nazaran sanatçısına özel eserler ortaya çıkarabilme olanağının sunulduğu ve modern baskı teknikleri kullanılarak sınırsız tasarım imkânı ile farklı eserlerin oluşturulabildiği bir sanattır.

Özgün baskı sanatı, el blok baskıcılığı ile başlayarak, bakır plaka baskı, rulo baskı, düz şablon baskı, rotasyon baskı teknolojilerine doğru gelişmiş ve günümüzde dijital (sayısal) baskı teknolojisine ulaşılan tarihsel süreç içinde de, bu teknolojilerin kullanımıyla yapılan tekstil üretimlerinde fazlasıyla kullanılır hale gelmiştir. Tekstil baskıcılığı, günümüze kadar sanatsal ve teknik gelişmelerden ek olarak da bunların birbirleri ile olan etkileşimlerinden etkilenerak sanatçılara kalıbın hazırlanmasından basımına kadar bizzat yaratım sürecinde bulunma ve baskı ile resmin çoğaltılması aşamalarında yaratıcılığını sınırsız kullanabilme olanağı sunmaktadır.

Yeni geliştirilen baskı teknikleri, karışık teknikler ve bilgisayar ortamında oluşturulan dijital baskılar özgün baskı sanatı sanatçılarına, fotoğraflardan, ressamın tablolarından, mimari eserlerden, geleneksel ve popüler desenlerden v.b her tür esin kaynağından yararlanabilme, yeni ve farklı anlatım olanakları geliştirebilme adına etkin bir ortam sunmuştur. Böylelikle, modern baskı teknolojileri başlangıçta salt çoğaltım amaçlı kullanılarak özgün baskı sanatını geri plana itmiş gibi görünse de zaman içinde bu sanatı yeniden gündeme getirmiş ve güncelliğini korumasında büyük etken olmuştur.

Özgün baskı sanatında kullanılan teknikler içinde günümüzde de halen en fazla ilgi gören ve kullanılan teknikler yüksek baskı sanatı teknikleri olup, bu tekniklerin diğer özgün baskı tekniklerinden temel farkı, uygulanma biçimi ve ortaya çıkarılan eserlerin tek yani, eşsiz oluşudur. Bu da, sanatçılara özgün baskı sanatı ile yaratıcı düşüncelerini farklı malzeme ve tekniklerle birleştirerek sanatsal amaçlı eserler üretebilme ve günümüz sanat anlayışının getirisi olan çeşitlilik ve farklılık gereksinimini karşılamaya imkân tanımının yanı sıra büyük kitlelere ulaşabilen sanat eserlerini oluşturulabilme olanağı da vermiştir. Sonucunda, özgün baskı sanatı gelişerek gün geçtikçe önemi ve kullanım alanları artmıştır. Bu gelişmeler de özgün

baskının tekniklerinin incelenmesine, yeni yorum ve malzemelerle yeniden kullanılmasına aynı zamanda yeni baskı teknikleriyle oluşturulan eserlerin farklı alanlarda kullanılmasına ve güncel kullanım alanlarının bilimsel araştırmalar aracılığıyla araştırılmasına neden olmuştur.

Özgün baskı sanatı ile ilgili bilimsel araştırmalar tarandığında özgün baskının tarihçesi, kağıda basılması, teknikleri, tekniklerinde kullanılan malzemeler, sanatçılarının oluşturduğu eserlerin yorumlanması v.b açılardan incelendiği ancak bu konularda yapılmış deneysel bir araştırmanın bulunmadığı tespit edilmiş yanı sıra araştırmaların çoğunun nitel olduğu fark edilmiştir. Bu çerçevede, bu araştırma, özgün baskı sanatı tekniklerinin yaşatılabilirliğini, yeni ve özgün tasarımlar oluşturmadaki gerekliliğini, kullanım alanlarının çokluğunu ve tekstille ilişkisini uygulamalı olarak ortaya koyma amacının yanında kullanılan motiflerin yüksek baskı tekniklerinin baskı kalıbı prensiplerine sadık kalınarak yapılması bakımından da özgün bir çalışmadır. Bununla birlikte araştırma, malzemelerin uygulanma şekli ve motiflerin kumaşa pigment boya kullanılarak basılması gibi açılardan da özgün baskıyı bu şekilde irdeleyen herhangi bir çalışmanın bulunmadığını göstermekte ve bu konuda yapılacak yeni araştırmalara öncülük edecek niteliktedir. Bu sebeple, araştırma üç bölümden oluşturularak hazırlanmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde, özgün baskı sanatının tekstille ilişkisini açıklamaya yönelik olarak özgün baskı sanatının tanımı yapılmakta ve iç mekan tekstili ile giyimde kullanımı üzerinde durulmaktadır.

İkinci bölümde ise, özgün baskı sanatı ile ilgili kavramlara, özgün baskının tarihsel gelişimine ve tekniklerine değinilerek modern özgün baskı tekniklerinin yanı sıra özgün baskıda kullanılan malzemeler de ayrıntılı şekilde açıklanmaktadır. Ayrıca, özgün baskı sanatı ile ilgili araştırmalardan da söz edilerek çalışmanın özgünlüğu ortaya konulmaya çalışılmaktadır.

Üçüncü bölümde de, özgün baskı sanatının yüksek baskı teknikleri kullanılarak oluşturulan ahşap, strafor (köpük) ve linol baskı kalıpları aracılığıyla çeşitli kumaşlar üzerine pigment boya verilerek uygulama yapılması sonucunda elde edilen bulgular yer almakta olup bu bulgular ışığında da elde edilen sonuçlara yer verilmektedir.

2. ÖZGÜN BASKI VE TEKSTİL

Özgün baskı sanatının kökeninin ilk insanların elleriyle ve ayaklarıyla çamura bıraktığı izlere dayandığı bilinmektedir. Yazının icadı ve kağıdın bulunup kullanılmaya başlanmasıyla da özgün baskı sanatı gelişme göstermiş ve geniş halk kitlelerine ulaşmada bir araç olmuştur.

Sanatçının geleneksel çoğaltma tekniklerinden faydalanarak baskı kalıbı hazırladıktan sonra bu kalıptan baskı yoluyla çoğalttığı ve numaralandırdığı baskılara dayanan özgün baskı sanatında farklı anlatım olanakları sunan ve yaratıcılığı güçlendiren modern özgün baskı sanatı tekniklerinin de uygulanmasıyla birlikte özgün baskı sanatının kullanım alanları oldukça genişlemiştir.

Günümüzde özgün baskı sanatı teknikleri; ticari ve sınai üretim malzemelerinin markalanmasında, etiketlenmesinde, afiş, poster, tabela, reklam, tanıtım hizmetlerinde, dekoratif amaçlı bezeme ve süsleme çalışmalarında, hediyelik eşya üretiminde, hobi çalışmalarında, geleneksel sanatların çoğaltılmasında (Tokat yazmaları, örtüleri gibi), eğitim amaçlı görsel anlatımlarda (Afiş, poster, kitap resimleme gibi), belgeleme, görselleştirme amaçlı resimlerde ve tekstil (Giysi ve iç mekan tekstil tasarımı) sektöründe v.b yaygın bir şekilde kullanılmaktadır.

Sadece resimde değil tekstilde de görülen ve aynı zamanda hem teknik anlamda hem de sanatsal olarak tekstilden bağımsız incelenemeyecek bir sanat olarak karşımıza çıkan özgün baskı, görsel açıdan sanatçılara kendilerini özgürce ifade edebilecekleri sınırsız bir ortam sunmakta ve alternatif bir sanat dalı olarak günümüzde artık hayatın her alanında görülebilmektedir.

21. yüzyılın teknolojik gelişmelerinin sunduğu sınırsız olanaklar pek çok tekniğin bir arada kullanılabilmesine olanak sağlamış bu da sanatçıların farklı malzeme ve tekniklerle yaratıcı ve özgün eserler ortaya çıkarmasını mümkün kılmıştır. Böylelikle de özgün baskı sanatının ve tekniklerinin kullanıldığı iç mekan tekstili ve giysi tasarımı gibi yeni kullanım alanları doğmuştur.

Bu bölümde de özellikle özgün baskı sanatının giyimde ve iç mekan tekstilindeki kullanımı desen özellikleri ve uygulama teknikleri açısından değerlendirilerek incelenmiş olup bu kapsamda uygulanmış olan örneklerle yer verilerek baskı tekniklerinin tekstil ile ilişkisine değinilmeye çalışılmıştır.

2.1.Özgün Baskı Sanatı Nedir?

Özgün baskı kavramı İngilizce’de “Original Print” olarak Türkiye’de ise “Gravür Sanatı, Kazı Sanat” olarak adlandırılmaktadır (Yılmaz, 2006: 15). İlk kez 1972 yılında Prof. Mustafa Aslıer tarafından bu terimlerin yetersiz kaldığı düşünülerek baskı resim üretme tekniklerinin tamamını içeren “Özgün Baskıresim” kavramı kullanılmaya başlanmıştır (İnan Temur, 2011: 10).

Grafik sanatların bir kolu olan ve birkaç baskı tekniğini içine alan “özgün baskıresim” (Akalan, 2000: 2) tanım olarak, “Sanatçının tasarladığı bir resmin 15. yüzyıldan beri uygulana gelen klasik baskı teknikleri yanında çağdaş baskı teknik olanaklarıyla sınırlı sayıda çoğaltılması ve sanatçısı tarafından imzalanarak numaralanması ile ortaya konulan resimdir” (Pekmezci, 1992: 10).

Bir diğer tanıma göre ise, çeşitli araç ve malzemeler kullanılarak doğrudan ya da kalıplar yapmak suretiyle kağıt ve benzeri malzemeler üzerine, sanatçısı tarafından yapılan ve basılan resimlere “Özgün Baskıresim” denilmektedir (www.turkresmi.com/klasorler/baskiteknikleri/index.htm). Erişim Tarihi: 23.10.2014.

1937- Uluslararası Gravür Kongresine göre de: “Bütünüyle sanatçının kendisi tarafından tasarlanmış ve gerçekleştirilmiş bir veya daha fazla levhadan siyah ya da renkli olarak alınan provalar, tüm mekanik veya fotomekanik işlemler kullanılmadan yapılan teknik özgün baskı sayılır” (Bacaksız, 2009: 11) şeklinde ifade edilmektedir.

Bugün dilimizde ise, “Özgün Baskıresim Sanatı” denilince, kalıpları sanatçısı tarafından yaratma süreci devam ederken yapılan, baskısı da sanatçısı tarafından veya denetiminde gerçekleştirilen yanı sıra özgün resim sanatı ürünleriyle oluşan sanat anlaşılmaktadır (Aslıer, Özsezgin, 1989: 127).

2.2.Giyimde Özgün Baskı

Tekstil ve tasarımda yeni malzeme ve tekniklerin kullanılabilmesi ve yaratıcı çalışmalarda bilgisayar teknolojilerinden faydalanılabilmesi yaratım sürecine yeni bir boyut kazandırmaktadır. Ayrıca, kumaş ve dijital baskının gelişmesi de baskı metotlarını geliştirerek tekstil ve moda tasarımcılarına sınırsız deneyim imkanı sunmakta ve farklı tasarımlar oluşturabilme olanağı vermektedir (Kodaman ve Sarı,

2013: 77-78). Böylelikle de, özgün baskı sanatçıları eserlerini geleneksel metotların prensiplerine sadık kalacak şekilde yanı sıra da gelişen teknolojinin sunduğu kolaylıkları kullanarak gerçekleştirme imkanı bulabilmektedir. Gelişen teknolojiye bağlı olarak geleneksel baskı sanatlarının yanında modern baskı sanatlarının da uygulanabilirliği, tasarım zenginliği açısından sanatçılara esneklik, zaman, maliyet tasarrufu aynı zamanda zengin renk seçeneği ve değişik yüzeylere baskı yapabilme gibi kolaylıkları da getirmektedir. Bununla birlikte, geçmişte kullanılan pek çok desen modernize edilerek ya da yeni baskı teknikleriyle birebir basılarak da tasarımcılar tarafından kullanılabilir hale gelmiştir.

Özgün baskı sanatı ile oluşturulmuş ve moda tasarımcılarının çalışmalarında kullandıkları en bilinen desenler Toile de Jouy, Chinoiserie, Chintz, Paisley, geleneksel Türk motifleri vb. desenlerdir. Aynı zamanda, bu bilinen ve geleneksel olan desenlerin yanı sıra modern baskı tekniklerinin gelişmesiyle artık her tür desen de giyimde kullanılabilir hale gelmiştir.

Tasarımcıların kreasyonlarında ve giysi tasarımlarında kullandığı diğer esin kaynakları da ressamların tabloları ve mimari eserlerdir. Bu eserler farklı baskı teknikleri kullanılarak tekstili ve modayı etkilemekte ve bunlardan esinlenilerek ya da eserlerin birebir aynısı kumaş üzerine basılarak yeni desenler oluşturulabilmektedir. Yani, mimari eserlerin ve tabloların kumaşa basılması ve bu yolla giysi tasarımı yapılması, yine aynı şekilde geleneksel motiflerin özgün baskı ile oluşturularak modern baskı teknolojisiyle hızlıca üretilmesi ve kullanılması da moda tasarımcılarına yeni ve farklı desenler oluşturabilme ayrıcalığı tanıyarak moda ve tekstil sektörüne katkı sağlamaktadır.

Avrupa tekstilinde tek renkli resimsel anlatımıyla bir tarza dönüşen Toile de Jouy deseninin, moda ve tekstil alanında aksesuar ve giysi tasarımında geleneksel renklerinin dışında ve modernize edilmiş bir şekilde tasarımcıların ürünlerinde kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 2-1 Toile De Jouy Desenlerinin Keds Firması Tarafından Espadrillerde Kullanımı.

Kaynak: (www.smyrnetalya.blogspot.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-2 Toile De Jouy Desenli Şal Örneği

Kaynak: (www.amazon.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-3 Toile De Jouy Deseninin Erkek Giyiminde Kullanımı

Kaynak: (www.mobilyadamoda.com)
Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-4 Toile De Jouy Deseninin Kadın Giyiminde Kullanımı

Kaynak: (www.pinterest.com) Erişim
Tarihi: 25.03.2015.

Giysi tasarımında kullanılan başka bir desen de Chintz desendir. Chintz, daha ziyade çiçek, ağaç motifleri gibi bitkisel desenlerden oluşmakta olup asıl tercih nedeni kumaşın el boyaması, ucuz, parlak ve renkli oluşudur.

Şekil 2-5 The Peabody Essex Museum'da Sergilenen Chintz Desenli Ceket
Kaynak: (www.thehistoryblog.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-6 18.yy Ait Chintz Desenli Kadın Elbisesi
Kaynak: (www.pinterest.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-7 Chintz Desenli Büstiyer

Kaynak: (www.thehistoryblog.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Tasarımcıların her tür giysi ve aksesuar tasarımında kullandığı Paisley ise, stilize edilmiş bitki formundan oluşan deseninin İskoçya'nın Paisley kasabasında üretilen şallarla özdeşleştiği bir desendir. Moda ve tekstil dünyasında hemen hemen her tür giysi ve aksesuar tasarımında istenilen renklerde üretilebilen Paisley, desen olarak modacılarca sıkça tercih edilmektedir.

Şekil 2-8 Paisley Desenli Giysi ve Aksesuarlar

Kaynak: (www.whowhatwear.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-9 Paisley Desenli Ayakkabı

Kaynak: (www.theguardian.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-10 Paisley Desenli Kravat Örneği

Kaynak: ([http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_\(design\)](http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_(design))) Erişim Tarihi:26.03.2015.

Günümüzde moda da sıkça kullanılan Toile de Jouy, Chintz ve Paisley gibi desenlerin yanı sıra Türkiye’de Anadolu’nun tarihi dokusunu yansıtan pek çok geleneksel motif de giysi tasarımında kullanılabilir. Bu desenler gerek geleneksel desenlerin aynısı şeklinde gerekse de modernize edilerek kullanılmakta olup halen özgün baskı sanatını yaşatan sanatçılarca da aynı amaçlarla tercih edilmekte olan desenlerdir.

Özgün baskı sanatlarını yaşatan sanatçılar geleneksel Türk motiflerini özgün baskı tekniklerine sadık kalarak yaşatmayı amaçlarken yeni nesil moda anlayışında bu motifler modernize edilerek ya da esinlenilerek giysi tasarımlarında hayat bulmaktadır.

Bütün teknolojik gelişmelere rağmen özgün baskı sanatlarını halen geleneksel öğelerine sadık kalarak yaşatmaya çalışan sanatçılar Bedri Rahmi Eyüboğlu, Veliye Martı v.b sanatçılardır. Bu sanatçıların çalışmalarının günümüzde giyimde şal, pareo, çanta, fular, yazma, elbise, bluz v.b yapımında kullanıldığı ve ihram, dastar, feretiko, pamuklu, ipekli v.b yöresel dokuma kumaşlar üzerine basıldığı görülmektedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun eserleri özgün baskı teknikleri kullanılarak giyimde çanta, fular, pareo, şal, yazma v.b aksesuarların yapımında sıkça tercih edilmektedir. Sanatçının geleneksel motifleri modernize ederek Nar, Dil Balığı, Çorum Gelini, Maya Kuşu, Üzümlü İbrik, Karagöz'ün Gemisi, Ayşe Gelin ve Deniz Kızı Eftelya adlarını verdiği baskıları, özgün baskı teknikleri kullanılarak günümüz iç mekan tekstili ve giysi tasarımında ortaya çıkarılan ürünlerle halen yaşatılmaktadır.

Şekil 2-11 Bedri Rahmi Eyüboğlu Ait Deniz Kızı Eftelya Baskılı Bez Çanta
Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-12 Bedri Rahmi Eyuboğlu'dan Karagöz'ün Gemisi Adlı Fular
Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-13 Bedri Rahmi Eyuboğlu'na Ait Tokat Yazma Adlı Pareo Örneği
Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-14 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Paşmina Şal Örneği.

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-15 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Peştemal Üzerine Uygulanması

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Geleneksel motifleri kullanan bir diğer sanatçı olan Veliye Martı ise, ilk olarak hocasının “Sevdam Yazma” adlı sergisinde Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun motiflerini kullanarak tasarladığı ipek giysilerde geleneksel motifleri kullanmıştır. Sanatçı, tahta kalıp kullanarak baskı yapma tekniğini diğer bir deyişle damga baskı tekniğini halen çalışmalarında kullanmaktadır. Bu alanda pek çok kişisel sergi açan Veliye Martı aynı zamanda tekniğini ve deneyimlerini gelecek nesillere aktarma adına da Sultanahmet Küçük Ayasofya'daki atölyesinde eğitici ve araştırmacı olarak çalışmalarını sürdürmektedir.

Şekil 2-16 Veliye Martı'ya Ait Ahşap Kalıp Baskılı Dastar Dokuma Fular
Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-17 Veliye Martı'ya Ait Kütahya Kadın Motifli Bez Çanta Örneği
Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Zaman geçtikçe giysi tasarımında desen oluştururken özgün baskı tekniklerinin yanı sıra modern baskı tekniklerinin de kullanılabilmesi ayrıca çeşitli sanat dallarında oluşturulmuş eserlerin de modacılar için ilham kaynağı olabilmesi sınırsız ve farklı tasarımların ortaya çıkabilmesine olanak tanımıştır. Bugün giysi tasarımında gerek ressamın yağlı boya tablolarından gerek mimari eserlerden gerekse de herhangi bir obje ya da nesneden desen tasarımı konusunda yararlanılabilmektedir. Özellikle Paul Klee, Piet Mondrian, Sonia Delaunay, Gustave Klimt, Salvador Dali, Andy Warhol, Victor Vasarely, Bora Akıncıtürk, Lavinia Yelb v.b ressamın tablolarının Yves Saint Laurent, Celine, Francis Montesinos, Alexander McQueen, Issey Miyake, Günseli Türkay gibi modacılar tarafından giysi tasarımında kullanılmakta olduğu ve pek çok özgün kıyafetin tasarlandığı görülmektedir.

Şekil 2-18 Paul Klee'nin Tablosundan Esinlenerek Yapılmış olan Giysi Tasarımı

Şekil 2-19 Paul Klee'nin Castle and Sun Tablosu, 1928.

Kaynak: (http://www.sailthouforth.com/2009_04_19_archive.html?m=1) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Kaynak: (<http://www.wikiart.org/en/paul-lee/castle-and-sun-1928>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-20 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek Yves Saint Laurent'ın Tasarladığı Kıyafetler.

Kaynak: (<http://www.themaggar.com/moda-sanattan-alinan-ilham/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015

Şekil 2-21 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenilerek Tasarlanan Giysi ve Aksesuarlar.

Kaynak: (<http://www.thefashionmedley.com/2012/02/24/color-blocking-mondrian-style/>) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Şekil 2-22 Sonia Delaunay'ın Tablosundan Esinlenerek Celine'in 2011-12 Fall/Winter Koleksiyonu İçin Tasarladığı Deri Palto

Kaynak: (<http://kleidersachen.tumblr.com/page/184>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-23 Gustav Klimt'in "Adele Bloch" (Sağ üstte) ve "Öpücük" (Sağ Altta) Adlı Tablolarından Esinlenerek Tasarlanan Giysiler.

Kaynak: (<http://www.themaggar.com/moda-sanattan-alinan-ilham/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Giysi tasarımında modacılar, resim sanatından esinlendikleri gibi mimari eserlerden ve klasik heykellerden de ilham alarak her tür kıyafeti tasarlayabilmektedir. Genellikle mimari eserlerden etkilenilerek ve modern baskı teknikleriyle oluşturulan dijital baskılar da modacıların kıyafetlerinde sıkça görülebilmektedir.

Şekil 2-24 North Yorkshire Caste Howard Malikesinde Yer Alan Heykellerden İlham Alınarak Giles Deacon Tarafından 2013 Resort Koleksiyonu İçin Tasarlanan Elbise.

Kaynak: (<http://www.themaggar.com/moda-sanattan-alinan-ilham/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 2-25 Eiffel Kulesinin Dijital Baskı Tekniği İle Giysi Tasarımında Kullanılması.

Kaynak: (<http://m.stylehive.com/bookmark/eiffel-tower-tunic-595013>) Erişim Tarihi: 27.03.2015.

Şekil 2-26 Eiffel Kulesinin Dijital Baskı Tekniği İle Okul Çantasına Basılması

Kaynak: (<http://backpackforkidsboys.com/cheap-hynes-eagle-newest-arrivals-popular-fashion-daypacks-designer-backpack-school-book-bags-eiffel-tower/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

2.3. İç Mekan Tekstilinde Özgün Baskı

Günümüzde özgün baskı sanatında kullanılan desenleri oluşturmada geleneksel tekniklerin yanı sıra yenilikçi yaklaşımların da oldukça fazla kullanıldığı görülmektedir. Bu yaklaşımlarla elde edilen desen tasarımları iç mekan tekstilinde ağırlıklı olarak yastık kılıflarında, perdelik ve döşemelik (sandalye ve koltuk) kumaşlarda, duvar kağıdı süslemelerinde, masa örtülerinde, minderlerde, halı, kilim, runner, Amerikan servis ile nevresim ve çarşaf kumaşlarında yaygın şekilde kullanılmaktadır.

İç mekan tekstili tasarımında kullanılan geleneksel desenler arasında en bilinenleri Toile de Jouy, Chinoiserie, Hint ve İngiliz Chintzleri, Indiennes ve Paisleyv.b desenlerdir. Ayrıca, özgün baskı tekniklerini halen kullanan sanatçıların geleneksel motiflerden esinlenerek oluşturdukları desenlerin de günümüz iç mekan tekstilinde özgün baskı sanatını yaşatmak amacıyla kullanıldığı görülmektedir.

- **Toile de Jouy:** Desenleri, soluk bir arka fon üzerinde tek renkte ince ince resmedilip tekrarlayan pastoral manzaralar olarak tarif edilen Toile de Jouy kumaşlar, ilk olarak 18. yüzyılda Fransa'nın Jouy kentinde üretilmiş olan baskılı pamuk kumaşlardır (Udale, 2014: 13,97).

1770'li yıllarda C.P Oberkampf'ın Jouy'daki fabrikasında grave edilmiş bakır kalıplarla yapılan baskılar, fabrikanın başarılı uygulamaları sonucu, ürettiği monokromatik baskıların tanınmasını sağlamış ve Jouy kumaşı anlamına gelen Toile de Jouy terimi, grave edilmiş bakır plakalarla yapılan baskıları ifade eden bir isme dönüşmüştür. Kır ve av sahneleri ya da çeşitli uğraşların resimsel olarak anlatıldığı pamuklu ve tek renkli baskılı kumaşlar olan ve Avrupa tekstil baskıcılığında tek renkli resimsel anlatımıyla bir tarza dönüşen Toile de Jouy kumaşlarda çoğunlukla kırmızı-beyaz ve mavi-beyaz baskılar tercih edilmiştir. Desen özellikleri zamanla tekstil tasarımında bir tarza dönüşmüş olan ve Avrupa iç mekan dekorasyonunda da beğenilerek kullanılan Toile de Jouy kumaşlar, çoğunlukla döşemelik ve perdelik kumaşların tasarımında kullanılmıştır (Yıldırım, 2009).

Şekil 2-27 Döşemelik Kumaş, Grave Bakır Kalıp Baskı, 1780-90, İngiltere

Kaynak: (<http://www.demodecouture.com/cotton>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-28 Toile de Jouy Deseni Mavi-Beyaz, 1766.

Kaynak: (<http://demodecouture.com/?s=copperplate+printing>.) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Günümüzde de popülerliğini koruyan Toile de Jouy desenleri farklı kültürler ve farklı coğrafyalarda kendi karakteristiği içinde London Toile, Harlem Toile vb isimlerle kumaş yüzeyine taşınarak güncelliğini halen korumaktadır.

Fransızca kumaş, kıyafet anlamına gelen Toile deseni ilk olarak krem fon üzerine mavi olarak basılmış daha sonraları siyah, kahverengi, yeşil ve kırmızı olarak da üretilmiştir. Toile de Jouy desenlerinde genellikle aşk, doğa, sosyal hayat, mistisizm, tarihi olaylar ve pastoral manzaralar anlatılmakta olup günümüzde bu

desenin duvar kağıtları, tabaklar, banyo aksesuarları, nevresim takımları, perdeler ve döşemelik kumaşlar gibi bir çok ev dekorasyon ürününde modern baskı teknikleri aracılığıyla kullanıldığı görülmektedir.

Şekil 2-29 Toile de Jouy Desenin Günümüz Ev Tekstilinde Kullanılmış Örneği.

Kaynak: (<http://www.scottsofstow.co.uk/Toile-de-JouyDuvetCoverDouble/Product12205111745710551?cm>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-30 Toile de Jouy Desenin Döşemelik Kumaş ve Duvar Kağıdı Olarak Kullanılmış Örneği.

Kaynak: (www.smyrmetalva.blogspot.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

• **Chinoiserie:** Fransızca bir terim olan “Chinoiserie”, Budist tapınakları/pagoda, dragon/ejderha, Çin feneri ve tapınaklarını ön plana çıkartan ve Çin motiflerini baz alan Avrupalı desenler için kullanılmaktadır (Udale, 2014: 99).

Chinoiserie kumaşlar, daha çok Doğu'ya özgü stilize çiçek ve bezeme unsurlarını taşımaktadır.

Chinoiserie tarzı desenler, bakır plaka baskı tekniği ile hayat bulmuştur. Bunun yanında birçok resimsel ifadeler, mimari ayrıntılar, av sahneleri, hayvanlar, çeşitli figürler, kuşlar, ağaçlar ve bazen bunların Çin pagodaları ve kuşları ile olan bileşiminden oluşmuş desenler de kullanılmıştır. Bu desenler, dokuma duvar resimlerinde (tapestry) olduğu gibi kumaşlarda da görülmekteydi. XIX. yüzyılda Chinoiserie olarak adlandırılan modanın ilk örnekleri XVII. yüzyılda tüm dekoratif sanatlarda görülmüştür. François Boucher ve Jean-Baptiste Pillement gibi sanatçıların yaptıkları özgün baskı çalışmaları dönemin tüm yapıtlarını etkilemiş, XVII. yüzyılın duvar kağıtları da bundan nasibini almıştır. Fransa'da üretilen duvar kağıtları daha çok tekstillere bağlı olarak üretildiklerinden, özgün motiflerden daha ziyade ipeklilerin ve baskılı kumaşların desenlerini taşımaktadırlar. Duvar kağıdı fabrikası Reveillon de Paris, Versay yakınlarındaki Jouy kumaş baskı fabrikası ile işbirliği içinde çalışarak kumaş baskısında kullanılan desenleri, duvar kağıdı olarak basmaktaydı (Yıldırım ve Erdem İşmal, 2010).

Şekil 2-31 Duvar Kağıdı, Laura Ashley "Simple Pleasures" Toile in Crimson.

Kaynak: (http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.edesigntrade.com/%255CPICS%255CIMAG-JKL%255CLA1188_91.JPG&imgrefurl) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Etkisini yüzyıl boyunca sürdüren *chinoiserie*'in uzun aradan sonra, ilk örnekleri 1830'lu yıllarda Rokoko ile tekrar görülmeye başlanmıştır. Çin tarzı duvar kâğıtları 1860'ların tekrar eden motifleri için bir esin kaynağı olmuştur. Bu tasarımlarda konturlanmış dallar, çiçeklenmiş bambular kuşlarla tamamlanmış, vazolar kullanılmış, XIX. yüzyılın ikinci yarısından itibaren ise chinoiserie, Japonizm etkisi ile rekabet etmek durumunda kalmıştır. Aslında, başından itibaren bazı karakterlerin giysilerinde olduğu gibi Japon süsleme unsurlarını da içinde barındıracak şekilde her iki ulusun etkisini taşımaktaydı (Yıldırım ve Erdem İşmal, 2010).

Chinoiserie kumaşlar, moda olmuş olan ve özellikle orta sınıf arasında kaliko denen ve İngiliz Atölyelerinde mavi-beyaz renkte basılan perde, yatak askısı ve sandalyelerde de döşemelik olarak kullanılan kumaşlardır.

Şekil 2-32 Folie Chinoise", Suzanne Rheinstejn'in Lee Jofa İçin Tasarladığı Fransız Chinoiserie Tasarımlarından Etkiler Taşıyan Pamuk Üzerine Baskısı.

Kaynak: (www.stylecourt.blogspot.com/2007_06_01_archive.html) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-33 Döşemelik Kumaş, Bakır Plaka Baskı, Robert Jones&Co., 1761, Victoria & Albert Museum.

Kaynak: (<http://m.vam.ac.uk/collections/item/017855/furnishing-fabric-robert-jones-co/>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-34 Robert Allen'dan Yastık Örneği.

Kaynak: (www.sohaute.typepad.com/sohaute/haute-decor/) Erişim Tarihi: 25.03.2015

• **Chintzler:** Hintçe bir terim olan “Chintz” kelimesi aşırı süslü bir şekilde boyanmış giysi anlamında kullanılmaktadır. Kumaşın tipik görünümü parlak olup, kir ve tozdan arındırmak için parafin, haşıl ya da reçine ile işlem görmektedir. Chintz kumaşlar denildiğinde ilk akla gelen bitkisel desenler olmaktadır. El boyaması olan bu pamuklu kumaşlar, ucuz, parlak ve renkli olmalarından ötürü oldukça popüler olmuş hatta Fransız ve İngiliz tekstil endüstrisini tehdit ettiğinden

kumaşın ithalatı ve giyilmesi yasaklanmıştır (Udale, 2014: 13,97). Şifalı ot, ağaç motifleri ve çiçeklerin gerçekçi resimlerinin basıldığı botanik illüstrasyonlardan oluşan kumaşlardır (Özpulat ve Yurt, 2014).

Şekil 2-35 Chintz Desen Örneği, 1710-1725, V&A Museum

Kaynak: (<http://en.m.wikipedia.org/wiki/chintz>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Chintz desenlerini en fazla kullanan İngiliz tekstil tasarımcısı William Morris'tir. Genellikle jakarlı dokuma etkisinde desenler tasarlamış olan ve kalıp baskı tekniğine özellikle önem vererek bu yöntemi ürettiği tekstillerde kullanan Morris, renklerle istediği etkiyi verebilmek için doğal boyalarla çalışmalar yapmış yün ve ipek gibi doğal liflerle dokunmuş kumaşları tercih etmiştir. Halı, kilim, broderi, yatak örtüsü, yastık kılıfı ve koltuk yaptığı üretimler arasındadır (Özpeker, 2010: 20).

Şekil 2-36 William Morris'in Tasarladığı Desen İle Yapılmış Olan Koltuk Örneği.

Kaynak: (<http://slideshare.net/search/slideshow?lang=%2A%2A&page=2&q=william+morris&qid=64885d77-b61f-4667-b3a2-99824830bf43&searchfrom=header&sort=relevance>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-37 William Morris'e Ait Acanthus Bitkisi Deseniyle Yapılmış Olan Duvar Halısı ve Yastık.

Kaynak: (<http://www.ethknits.co.uk/Beth-Russell/Acanthus.htm>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

• **Paisley (Şal Deseni):** Desen 17. ve 18. yüzyılda Hint kaşmir şallarında görülen, stilize edilmiş bitki formundan ortaya çıkmıştır. 19. yüzyılda İskoçya'daki Paisley Kasabası'nda, bu deseni ön plana çıkaran kaşmir şallar üretilmiş ve desen artık "paisley" kelimesiyle eş anlamlı bir hale gelmiştir (Udale, 2014: 98). İran kökenli, bükülmüş gözyaşına benzeyen ve böbrek şeklini andıran desen İran'da "BotehJegheh" adıyla bilinmektedir. Halen İran ile Güney ve Orta Asya ülkelerinde popüler olup, düğünler ve özel günler için altın ya da gümüş ipek ipliklerle dokunarak bu desenle yüksek kaliteli tekstil ürünleri elde edilmektedir. İran ve Özbekistan'da, giyimin dışında resim, freskler, bahçe peyjazı alanlarında kullanılmalarının yanı sıra perde, masa örtüsü, yorgan ve halı gibi iç mekan tekstilinde de kullanılmaktadır (http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_%28design%29) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

İran İsfahan tekstilinde kullanılan geleneksel şal deseni Paisley, "BotehJegheh" adıyla ve ahşap kalıp kullanılarak daha ziyade geleneksel kıyafetlerin oluşturulmasında yararlanılmış bir desendir. Ancak, Paisley deseni günümüzde modernize edilerek ve çağdaş baskı teknikleri kullanılarak istenen her tür yüzeye basılabilir hale gelmiştir.

Şekil 2-38 Şal Desenli Ahşap Kalıp Örneği

Kaynak: (http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_%28design%29) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

İç mekan tekstilinde Paisley deseni, özellikle masa örtüleri, nevresim takımları, yastık kılıfı, perde v.b ürünlerinin oluşturulmasında kullanılmakta olup modern baskı teknikleriyle bu desenin oluşturulmasında sınırsız renk ve dizayn olanağı elde edilmiştir.

Şekil 2-39 Modern Baskı Teknikleriyle Basılmış Olan Paisley Desenli Nevresim Takımı Örneği.

Kaynak: (www.decorstyle.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

• **Geleneksel Türk Motifleri:** Genellikle halı ve kilimler üzerinde görülen kompozisyon unsurlarından oluşan geleneksel Türk motifleri doğal çevreden (göl), akarsu bitkilerinden (ağaç, yaprak, dal, çiçek, kozalak v.b.) canlı varlıklardan (kuş türleri, yılan, kırkayak, akrep, kurbağa, kaplumbağa, koyun, köpek, inek v.b.) oluşabileceği gibi tarak, ibrik, sandık, boncuk, ayna gibi araç gereçlerden yanı sıra yaşanılan çevreden (çadır, ev, direk, yol v.b.) insan vücudundan el, baş gibi varlık ve nesnelere dayanarak yararlanılarak da elde edilebilmektedir (http://www.esquire.com.tr/ilginc/Faydali_Bilgiler/2014/02/18/turk-kilimlerinin-motifleri-desenleri-ve-anlamlari-442613889511) Erişim Tarihi: 07.04.2015. En çok kullanılan motifler ise, hayvansal, bitkisel, geometrik, sembolik ve karışık motiflerdir.

Şekil 2-40 Geleneksel Türk Motiflerinden Örnekler

Kaynak: (http://www.esquire.com.tr/ilginc/Faydali_Bilgiler/2014/02/18/turk-kilimlerinin-motifleri-desenleri-ve-anlamlari-442613889511) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Özgün baskı sanatında genellikle yazmalarda kullanılan geleneksel motifler, gerek modernize edilerek gerekse de birebir kullanılarak iç mekan tekstil ürünleri tasarlamada da yararlanılabilen desenlerdendir.

Özgün baskı sanatı tekniklerini kullanarak ve eserlerinde bu tekniklerle beraber geleneksel Türk motiflerinden oluşan desenleri de halen kullanan pek çok sanatçı bulunmaktadır. Özellikle, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Veliye Martı gibi sanatçılar, ağaç baskı tekniğini kullanarak oluşturdukları desenleri gerek ev tekstili gerekse de giysi tasarımlarında kullanarak özgün baskı sanatına çağdaş bir kimlik kazandırmaktadır. Bu sanatçılar geleneksel motifleri yaşatmak adına özgün baskı sanatından yararlanarak ve bu sanatları günümüz tekstiline uyarlayarak uzun yıllardır çalışmalarını sürdürmektedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu, halen faaliyette olan Eyüboğlu Yazma Atölyesi'ni kurarak yazmacılık sanatı aracılığıyla özgün baskı sanatı tekniklerinin günümüze ulaşmasını sağlayan bir sanatçıdır. Bedri Rahmi Eyüboğlu'na ve eşi Eren Eyüboğlu'na ait yazma motifleri bu atölyede geleneksel baskı teknikleriyle çoğaltılarak teker teker renklendirilmektedir. Her yıl atölyede ayrıca, düzenlenen geleneksel yazma şenliği ile bir eşi daha olmayan yeni eserler oluşturulmakta ve bu rengarenk yazmalar, artık yemeni ve başörtüsü olmaktan çıkıp modernize edilerek iç

mekan tekstilinde kullanılan yastık kılıfı, masa örtüsü, runner, Amerikan servisi, duvar panosu, peştemal ve yatak örtüsü olarak günlük yaşamın içinde de yer almaktadır.

Şekil 2-41 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Amerikan Servise Uygulanması

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-42 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Masa Örtüsüne Uygulanması.

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-43 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Kumaş Pano Üzerine Uygulanması.

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

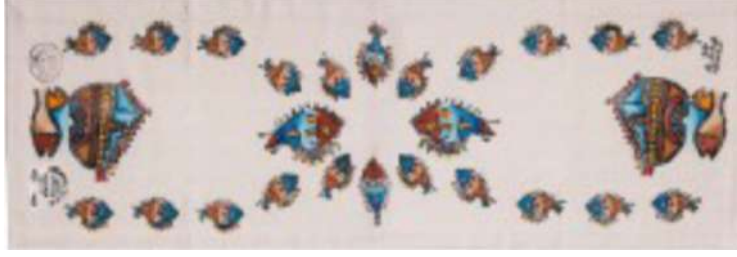
Şekil 2-44 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Yastık Kılıfına Uygulanması

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-45 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Ahşap Baskı Tekniğiyle Yatak Örtüsüne Uygulanması

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-46 Bedri Rahmi Eyüboğlu'na Ait Desenin Runner Üzerine Uygulanması

Kaynak: (www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Günümüzde özgün baskı sanatını halen kullanan Veliye Martı ise, en son 27 Şubat-17 Mart 2015'te düzenlediği “Anadolu’da Kadının İzi” adlı yazma sergisiyle kadın emeğine dikkat çekmek için hazırladığı özgün baskı koleksiyonunu tanıtmıştır. Sanatçı koleksiyonunda, doğum mucizesini gerçekleştiren kadının ana tanrıça olarak görüldüğü çağlardan, iç dünyasını dokuduğu kilimlere yansıtmasına değin Anadolu’da kadın emeğinin izlerini ortaya koymaya çalışmıştır. Bu amaçla da binlerce yıl önce Anadolu’da ilk yerleşimleri kuran toplulukların kadın idollerini, kilim motiflerinde yer alan kadın sembollerini ve 18. yüzyıl Kütahya seramikleri üzerindeki kadın figürlerini baskı motiflerine dönüştürerek eserlerinde kullanmıştır.

Veliye Martı'nın koleksiyonunda kullandığı Ana Tanrıça figürleri olarak da kabul edilen ve kadının doğurganlık ve bereket sembolleri olan kadın idolleri, 5000 yıllık Bronz Çağı'na ait olup taş, pişmiş toprak ve altından yapılmış kadın idolleridir. Anadolu'nun ana tanrıçaları koleksiyon içinde 12 farklı motifle yer almaktadır.

Şekil 2-47 Ağaç Kalıpla Hazırlanmış Olan Ana Tanrıça Motifleri

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 Şubat-12 Mart 2015)

Koleksiyonda kullanılan diğerk bir motif türü de kilim motifleridir. Sanatçı Anadolu'nun farklı yörelerinden derlediğı 9 Elibelinde, 1 Koçboynuzu ve 1 Bereket motifini eserlerinde kullanmıştır. Koleksiyonda kullanılan her kilim motifinin kendine özgü bir hikayesi olup, Elibelinde motifi, kadının hayat verme gücünü, doğurganlığını ayrıca uğuru, bereketi, kısmeti, mutluluğı ve neşeyi içeren anlamları varken, Koçboynuzu motifi, erkeğin gücünü temsil etmektedir.

Şekil 2-48 Veliye Martı'nın Eserlerinde Kullandığı Anadolu Kilim Motifleri

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-49 Veliye Martı'nın Eserlerinde Kullandığı Anadolu Kilim Motiflerinin Ağaç Baskı Kalıpları

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Koleksiyonun bir diğerk motif i ise, 18. yüzyıl Kütahya çinilerinden esinlenilerek elde edilen 11 kadın ve 5 çiçek motifidir. Bu motiflerdeki Osmanlı dönemi kadını o çağın Anadolu şehir yaşantısından izler taşımakta ve koleksiyonda yerini almaktadır.

Şekil 2-50 Ağaç Kalıpla Hazırlanmış Olan Kadın Motifleri
Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Veliye Martı, oluşturduğu baskı motiflerini, ıhlamur ağacından çeşitli kalıplara oyarak, Anadolu'da dokuma sanatını halen yaşatan dokumacılardan koleksiyonu için özel olarak ürettirdiği keten, floş, keçe, bürümcük, ipek, ehram, dastar ve feretiko gibi kumaşlara kökbovalarıyla basmaktadır. Elde ettiği baskılarla da her biri özgün birer sanat eseri olan masa örtüleri, kilimler, perdeler, minderler, yastıklar, runnerlar ve Amerikan servisler yaparak bu ürünlerin satışlarını gerçekleştirmektedir.

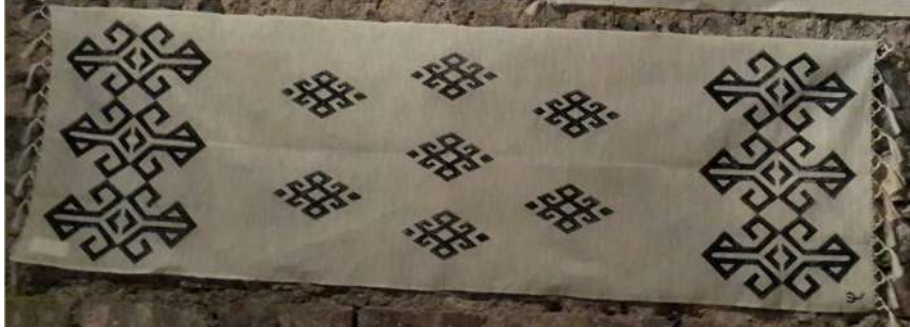
Şekil 2-51 İhram Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Minderler.

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-52 İhram Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Yastıklar.

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-53 Feretiko Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kilim Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Runner.

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

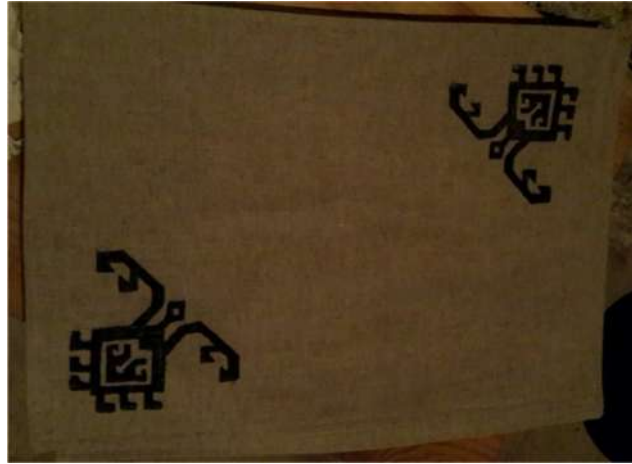

Şekil 2-54 Tokat Turhal Pamuklu Dokuma Üzerine Ağaç Baskı Kalıplarla Baskı Yapılmış Olan "Yanılmışım" Adlı Kilim.

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-55 Ağaç Baskı Kalıbıyla Ana Tanrıça Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Masa Örtüsü.
Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-56 Keten Kumaş Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kilim Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Amerikan Servis
Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Şekil 2-57 Keçe Kumaş Üzerine Ağaç Baskı Kalıbıyla Kadın Motifleri Basılarak Yapılmış Olan Runner

Kaynak: Veliye Martı Yazma Sergisi (27 şubat-12 mart 2015)

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte pek çok sanat dalında ortaya çıkarılmış olan eserler artık modern baskı teknolojileri kullanılarak da basılabilir hale gelmiştir. Bu da gerek firmaların üretimlerinde gerekse de sanatçıların özgün eserlerinde çeşitli sanatsal çalışmaların birebir ya da esinlenilerek oluşturulmuş desenlerinin kullanılabilirliğini arttırmıştır. Özellikle Johannes Vermeer, Paul Klee, Piet Mondrian v.b ressamın tabloları günümüz baskı teknolojileri kullanılarak yastık kılıfı, halı, kilim, yatak örtüsü v.b iç mekan tekstili ürünlerine basılarak hayat bulmaktadır.

Şekil 2-59 İngiltere'deki Mill River Rugs Firmasına Ait Olan ve Johannes Vermeer'in Tablosundan Uyarlanarak Yapılmış Olan Yastık

Kaynak: (Özpeker, 2010:24).

Şekil 2-58 Johannes Vermeer'in "İnci Küpeli Kız" Adlı Tablosu

Kaynak:

http://tr.m.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nci_K%C3%BCpeli_K%C4%B1z

Erişim Tarihi: 26.03.2015

Şekil 2-61 Ressam Paul Klee'nin "Castle and Sun" Adlı Tablosu

Kaynak: (<http://www.wikiart.org/en/paul-lee/castle-and-sun-1928>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

Şekil 2-60 Paul Klee'nin "Castle and Sun" Adlı Tablosundan Esinlenerek Gunta Stölzl'ün Hazırladığı Duvar Halısı

Kaynak: (<http://www.sailthouforth.com/2009/04/19/archive.html?m=1>) Erişim Tarihi: 26.03.2015

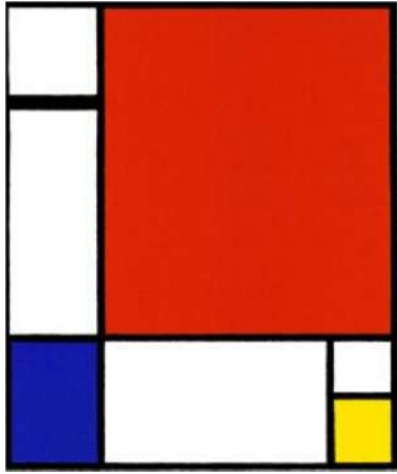
Şekil 2-62 Paul Klee'nin "Akşam" Adlı Tablosu

Kaynak: (<http://www.tarihnotlari.com/paul-klee/lee-aksam/>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-65 Paul Klee'nin "Akşam" Adlı Tablosundan Esinlenilerek Tasarlanan Halı

Kaynak: (<http://www.archiexpo.com/prod/christopher-farr/contemporary-rugs-wool-patterned-gunta-stolz-52248-666998.html>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

Şekil 2-64 PietMondrian "Composition II in Red, Blue andYellow", 1930

Kaynak: (http://en.m.wikipedia.org/wiki/Piet_Mondrian) Erişim Tarihi: 07.04.2015

Şekil 2-63 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek "Throw Pillow" Ev Tekstil Markası Tarafından Hazırlanan Yastık Örnekleri

Kaynak: (http://www.zazzle.com/mondrian_minimalist_de_stijl_art_pillow_cushion-1891105717090830779) Erişim Tarihi: 07.04.2015

Şekil 2-66 Piet Mondrian'ın Tablosundan Esinlenerek Yapılmış Olan Yatak Örtüsü
Kaynak: (<http://pinterest.com/pin/141441244519284784/>) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Modern baskı tekniklerinden dijital baskı, getirdiği zaman ve maliyet avantajları sayesinde artık iç mekan tekstilinde de kullanılmak üzere oluşturulan her desen tarzını (floral, geometrik, etnik, folklorik v.b) kumaş yüzeyine basmayı mümkün kılmaktadır. Bu sebeple, teknolojiyle beraber bazı tasarımcılar, tasarımlarını oluşturmada geleneksel baskı tekniklerini kullanmaya devam ederken birçoğu da tasarımlarını detaylandırma ve daha çok renk seçeneğine sahip olma adına dijital baskı teknolojilerini kullanmaktadır.

Şekil 2-67 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Floral Desenli Nevresim Takımı Örneği
Kaynak: (www.trtex.com) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Şekil 2-68 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Etnik Desenli Koltuk Örneği
Kaynak: (www.zamanvadisi.com) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Şekil 2-69 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan Geometrik Desenli Yastık Örneği
Kaynak: (<http://tr.aliexpress.com/item/Bohemian-Style-Geometric-Cotton-Linen-Cushion-Cover-Retro-Pillow-Case-Abstract-Throw-Pillow-Sofa-Home-Decor/2047331294.html>) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

Şekil 2-70 Dijital Baskı Tekniğiyle Basılmış Olan 3D Nevresim Takımı Örneği

Kaynak: (<http://dekorstyle.net/3d-dijital-baskı-desenli-nevresim-takımları-2015.html>) Erişim Tarihi:
07.04.2015.

3. ÖZGÜN BASKI

Özgün baskı, mağara duvarlarından başlayarak, günümüz resim sanatına kadar çeşitli değişim süreçleri geçirerek gelişmiş ve zamanla resim sanatından bağımsız bir sanat olmuştur. Türkiye’de ise, Cumhuriyet’in ilanı sonrası geleneksel yapıdan sıyrılarak gerçek kimliğini sanat eğitimi veren kurumlarda kazanmış ve zamanla da bu sanatı uygulayan sanatçıların bireysel çabaları sayesinde günümüze kadar etkinliğini korumuş olan bir sanat dalıdır.

3.1.Özgün Baskı Sanatı İle İlgili Kavramlar

Özgün baskı sanatı, zaman içinde içeriğinin tanımlanması amacıyla grafik, baskiresim, gravür ve özgün baskiresim gibi farklı sözcüklerle anılmış bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır.

Bir sanat olarak özgün baskı, ilk olarak çoğaltma esasına dayandığından grafik, kazıma yoluyla hazırlanan kalıbın bir yüzeye basılması nedeniyle de baskiresim ya da gravür olarak adlandırılmış olup günümüzde ise, yapılan tüm bu tanımlamaların yetersizliği düşünülerek özgün baskiresim kavramı ile ifade edilmeye başlanmıştır.

- **Grafik:** İngilizce’de “Graphic”, Fransızca’da “Graphique” olarak yazılan Grafik terimi sanat çalışmalarında geniş kullanım alanına sahip olduğundan “graf” sözcüğünün eklendiği her alan, grafik sanatlarını tanımlamaktadır. Çağdaş sanat terimi olarak Grafik ise, çok eskiye dayanan, kökeni Yunan ve Latin dillerinden gelen yazı, resim ve çizgi (Çevik, 2009: 9, 10) olarak ifade edilmektedir. Aynı zamanda, temeli kalıplar kullanılarak çoğaltma esasına dayanan, fotoğraf ve resim aracılığıyla yapılan tüm iletişim araçlarının adı da grafik olarak bilinmektedir (İçmeli, 1985: 61).

Grafik, bugün en iyi baskı teknikleriyle basılıp çok sayıda dağıtılan bir ‘plastik sanat dalı’ olmasına karşın işlevsellik açısından tüm sanat dallarından ayrılmaktadır (Mavitaş, 2009: 40). Bilinen tüm sanatlar birer anlatım aracı iken ve her biri kendine özgü farklı birer anlatım diline sahipken Grafik sanatı, baskı sanatı ve teknolojisinden ayrı düşünülemez (Çevik, 2009: 12) bir kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Çünkü, grafik sanatının özünde basılma ve çoğaltılma esasları

yer almaktadır (<http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatinin-tarihi.html>) Erişim Tarihi: 10.07.2014.

- **Baskiresim:** İtalya’da, “stampa”, Fransa’da “estampe”, İngiltere’de “print/printmaking” ve Almanya’da “originelldruckgraphik” sözcükleriyle tanımlanan (İnan Temur, 2011: 10) baskiresim sanatı, resim ve grafik sanatı gibi oldukça eski tarihlere dayanmaktadır (Çevik, 2009: 13). Baskiresim sanatı, ülkemizde 1970’li yıllara kadar “gravür” ya da “kazı resim” sözcükleriyle tanımlanmakta idi (İnan Temur, 2011: 10).

- **Gravür:** Grafik sanatların bir kolu olan ve Yunanca’da “yazmak, çizmek” anlamına gelen **grafikes** ve **grafein**, Almanca’da “oymak ve kazımak” anlamını içeren **graben**, Osmanlıca’da kazıma-kabartma anlamına gelen **hakk** ve Fransızca’da oyma anlamına gelen **gravure** sözcükleriyle ifade edilen Gravür, kökeni çok eskiye dayanan ve kazıma yöntemi ile kalıp hazırlama ve bu kalıp aracılığıyla da kağıt vb. yüzeylere resim yapma sanatı olarak tanımlanmaktadır (Küçüköner, 2004: 58).

Gravür sanatı; tahta, linolyum, bakır, çinko, plastik vb. gibi oyulabilen ya da taş üzerine yağlı kalem ile işlenerek üzerinde iz bırakılabilen kalıpların yüzeyine, metal uçlu oyma ve kazıma aletleri ile ve farklı yöntemlerle bir desenin oyulduktan sonra kalıbın çukurlarına ya da tümseklerine bazen de her ikisine birden boya verilmesi ve sonrasında baskı yolu ile kağıt veya daha başka bir nesne üzerine aktarılması yoluyla gerçekleştirilmektedir (<http://www.mkutup.gov.tr/menu/50>) Erişim Tarihi: 02.07.2014. Sonuç olarak, diğer resim tekniklerinden tamamen farklı olan gravürde, diğer resim tekniklerinde olan bir sefere özgü basım işlemi çok sayıda tekrarlanabilmektedir (<http://www.uslanmam.com/guzel-sanatlar-bolumu/102128-gravur-nedir-ve-cesitleri.html>) Erişim Tarihi: 02.07.2014.

- **Özgün Baskiresim:** 1970 yıllarına kadar, sanatçısı tarafından yaratma süreci içinde kalıbı oyarak basılan resimlere gravür, resim sanatının bu dalına da gravür sanatı denilmekte idi (<http://information.hisforum.com/t68-ozgun-bask-sanat-nedir>) Erişim Tarihi: 10.07.2014. “Gravür Sanatı”ya da “Kazı resim”veya “Sanat Grafiği” gibi deyimlerle ifade edilen bu sanat çalışmaları için (Aslıer, 1985: 32) 1972 yılı ve sonrasında sanat dalını daha iyi anlatan “özgün baskiresim” terimi kullanılmaya başlanmıştır.

3.2.Özgün Baskı Sanatının Tarihsel Gelişimi

Birkaç baskı tekniğini içine alan ve grafik sanatların bir kolu olan “özgün baskiresim” in tarihsel gelişimi incelendiğinde, kökeninin insanın ilk üretimini yaptığı mağara duvarlarındaki resimlere dayandığı görülmektedir (Akalın, 2000: 2). İspanya’da Altamira Mağaralarında bulunan duvar resimleri en önemli özgün baskiresim eserleridir. Bu resimler aynı zamanda grafik-resim sanatının da başlangıcı sayılmaktadır (<http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatının-tarihi.html>) Erişim Tarihi: 10.07.2014.

Yerleşik hayata geçilmesi ve ticari ilişkilerin başlaması sonucu Mezopotamya, Mısır, Yunan, Asur, Sümer ve Hitit gibi medeniyetlerce yumuşak kil ile balmumunun üzerine basım yapmak için kireç taşı, ağaç, gümüş, tunç v.b malzemeler oyulmuş ve bu şekilde oluşturulan figürler, mühür olarak kullanılmaya başlanmıştır (İnan Temur, 2011: 12) Baskı tekniğine ilişkin ilk yöntemi ise, Sümerler ve Asurlular oyulmuş silindir mühürleri, kil üzerinde döndürerek uygulamışlardır (Gölönü, 1979: 72).

Şekil 3-1 Sümerlere Ait Mühür ve Baskısı
Kaynak: (<http://insanveevren.wordpress.com/2011/05/21/sumer-silindir-muhurleri/>) Erişim Tarihi: 11.07.2014.

M.Ö. 4000 yıllarında ise, yazının ve sonra da kağıdın bulunmasıyla, basım işi yeni bir nitelik kazanmıştır (Çevik, 2009: 12). Mısır ve Babiller, tahta üzerine anlamlı şekiller oyarak, üstlerine hafif boya sürüp bu kalıpları mühür olarak kullanmışlar ve böylelikle “tahta baskı sanatının” ilk hareket noktasını oluşturmuşlardır (Mavitaş, 2009: 44).

Çin’de kağıt bulununcaya kadar da baskı resim sanatı kil, maden, taş,kumaş, keçe ve yumuşak deri gibi malzemeler üzerine yapılmaktaydı. M.S. 105 yılında kağıdın bulunması ile de, tahta mühürler su bazlı boya kullanılarak kağıt ve ipek üzerine de baskı yapılmaya başlanmıştır. Böylece resim sanatı ve özellikle gravür için olmazsa olmaz bir malzeme olan kağıt, baskı sanatındaki yerini almış ve bugünkü baskıresim sanatının temelleri atılmıştır (Akalan, 2000: 2).

Tahta baskının başlangıcı ise, Taoist keşişlerin kötü ruhları kovmak için hazırladıkları tahta mühürlerin, kağıt üzerine basılması sayılmaktadır. Bilinen ilk tahta baskı örnekleri de 15. yüzyılda Ren kıyılarında ağaç üzerinde kazı ile yapılmış olan figürlerdir (Kınık, 2012).Bu teknikle basıldığı bilinen ve üzerinde imgelerin bulunduğu ilk çalışma ise, M.S. 868 yılında Wang Chieh tarafından basılan “Diamond Sutra” adlı Sanskritçe yazılmış, 5 metre uzunluğunda uzun ve rulo belgedir (İnan Temur, 2011: 12).

Şekil 3-2 Diamond Sutra

Kaynak: (<http://www.computersmiths.com/chineseinvention/blockprint.htm>)

Erişim Tarihi:

11.07.2014.

1450 yılına gelindiğinde ise, Alman Johannes Gutenberg'in dökme harfleri geliştirmesi ve matbaayı keşfinden sonra ağaç baskı sanatında bir çığır açılmış ve kitap süsleme ile resimlemede bir sanat dalı olarak ağaç baskı sanatı bağımsız bir şekilde kullanılmaya başlanmıştır. Böylelikle 15. yüzyılda baskı teknikleri hızla yayılarak kurşun-kalay karışımıyla bakır kalıplardan baskılar yapılmıştır (Akalan, 2000: 16-24). Bu şekilde yapılan ve metal oymacılığın ustaları olan kuyumcuların uyguladığı baskı şekli çukur baskının kaynağını oluşturmaktadır. Başlangıcı 15. yüzyıla dayanan metal baskı tekniği kısa sürede pek çok sanatçı tarafından benimsenerek uygulanmıştır. Bu sanatçıların en önemlisi Albrecht Dürer'dir. Sanatçının 1500 yılında metal üzerine oluşturduğu on iki levhadan oluşan "Apocalypse" dizisi gravür dalında yapılmış en bilinen eserlerdendir.

Şekil 3-3 Albrecht Dürer'in "Apocalypse" Dizisinden Bir Örnek

Kaynak: (<http://albrecht-duerer-apokalypse.de/sein-werk/die-apokalypse/apokalyptische-reiter/>)

Erişim Tarihi: 11.07.2014

Avrupa’da sanayi ve üretimin gelişmesi sonucu ise, diğer bir baskı türü olan düz baskı tekniği ortaya çıkmıştır. 17. yüzyılın sonlarında yazar ve müzisyen Alois Senefelder, bir düz baskı tekniği olan günümüzdeki ofset baskının ilk şekli “Litografi”yi diğer bir deyimle taş baskı tekniğini bulmuş ve geliştirmiş en önemli sanatçıdır. Uzakdoğu’da önceden de bilinen ipek baskı da, 19.yüzyıl sonlarında Avrupa’da bir baskı tekniği olarak kullanılmaya başlanmıştır. 20. yüzyılda baskı tekniklerinde yapılan yeni icatlar özellikle de matbaanın icadı, özgün baskı sanatçıları etkilemiş ve çeşitli gelişmelere neden olmuştur. Böylelikle ofset ve serigrafi gibi yeni baskı teknikleri ortaya çıkmıştır (Bacaksız, 2009: 12).

3.3.Türkiye’de Özgün Baskı Sanatının Tarihsel Gelişimi

Doğu’da Taoist keşişlerin kötü ruhları kovmak amacıyla kullandıkları “tahta mühürlerin” Anadolu uygarlığındaki karşılığı “muska” idi. Aşağı Mezopotamya’da birkaç örneğine rastlanılan düz ya da içbükey düğmeye benzeyen Anadolu’nun geleneksel mühür formu ise damga mühürlerdir. Bu dönemlerde tahta kalıpların oyulup kumaşa basılması suretiyle “kalıp baskı” elde edilmesi işlemi kağıdın Anadolu’ya gelmesinden çok öncedir. İlk örnekleri 16. yüzyıla ait ve Anadolu’daki adı “yazmacılık sanatı” olan kalıp baskı, halen az da olsa devam etmekte olan bir sanattır (Akalın, 2000: 85-87).

Türkiye’de baskı resim sanatının gelişimi, baskı teknolojilerinin ana elemanı kağıdın üretilmeye başlanmasıyla ilerleme göstermiş, yüksek baskı tekniğiyle ve Yahudi yazısıyla basılan ilk kitap ile de özgün baskı resim sanatının ilk adımları atılmıştır. İlk Türkçe baskı çalışması ise, 1559 yılında Tunuslu Hacı Ahmet tarafından altı tane elma ağacı kullanılarak basılmış olan düzlem küre dünya haritası olmuştur (İnan Temur, 2011: 16). Basılan ilk resimli kitap ise, 1730 yılında İbrahim Müteferrika’nın “Tarih-i Hind-i Garbi” adlı eseri olup bu eserde kalıp tahtaya elle oyulmuştur (Kalafat Alpaslan, 2007a). Müteferrika, 1773 yılında da Katip Çelebi’nin “Cihannüma” adlı kitabındaki haritaları, çukur baskı tekniği kullanarak ve bakır kalıbı metale elle çizme suretiyle asitle oyulmuş resimler aracılığıyla basmıştır (Albayraktar, 1999: 18). Yüzyıl sonra ilk taş baskı (litografi) atölyesinin 1831 yılında İstanbul’da ordunun emrinde kurulması sonucu ise, Hüsrev Paşa’ya ait olan Nuhbetüt-talim adlı ilk askeri kitap basılmıştır.1836 yıllarına gelindiğinde de basımevinin kapatılmasından sonra Cayol kardeşler tarafından Beyoğlu’nda özel bir

taşbaskı

atölyesi

açılmıştır

(www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgunbaski) Erişim Tarihi: 23.10.2014. Özgün baskı niteliğinde eserler verilmesi ve sanatçıların yetiştirilmesi ise, ancak bir gravür atölyesinin kurulmasıyla ve İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi'ne 1936'da Fransız sanatçı Leopold Levy'nin getirilmesiyle başlamıştır. Böylelikle Gravür sanatının temeli bu kurumda atılmıştır (Albayraktar, 1999: 18). Gravür sanatının Türkiye'de ilk özgün örneklerinin verilmesinde Leopold Levy'nin bilgi ve deneyimlerinin katkısı büyük olmuştur (Artut, 1998: 34). Levy'nin asistanı olan Sabri Berkel, özgün baskı çalışmalarına 1948'deki Akademi yangınına dek devam eden sanatçılardandır.

Türkiye'de 1940'lı yıllara kadar Mümtaz Yener, Fethi Karakaş, Kemal İncesu, Avni Arbaş ve Ferruh Başağa gibi özgün baskıcılar daha çok metal kazıma veya yedirme tekniği ile yapılan tek renkli çukur baskılar yapmıştır (Özsezgin ve Aslier, 1989: 158).

Şekil 3-4 Avni Arbaş, Portre, Metal Oyma-Basma

Kaynak: (<http://www.gorselsanatlar.org/turk-sanati/turk-reminde-gravure-grafik-sanatlarinda-baslica-gelismeler-19672/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

Şekil 3-5 Mümtez Yener, Manzara, Metal Oyma-Basma
Kaynak: (Özsegin ve Aslier, 1989, Sayfa:131).

1960'lı yıllara kadar geçen sürede ise, özgün baskılarıyla kendini tanıtan Ferit Apa, Mustafa Aslier, Nevzat Akoral, Muammer Bakır ve Mürşide İçmeli gibi sanatçılar olmuştur.

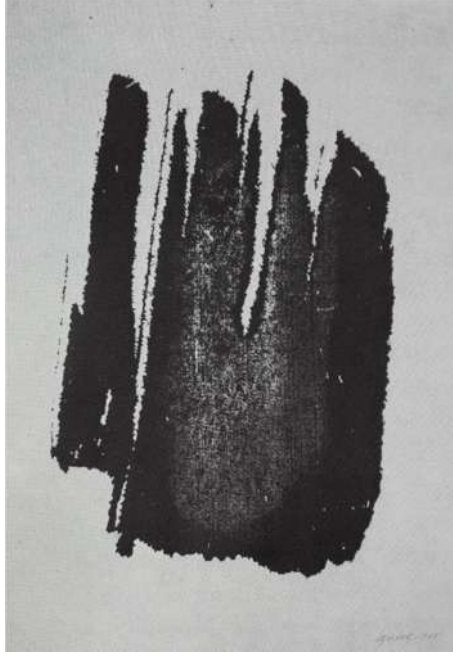
Şekil 3-6 Nevzat Akoral, Durakta, Tahta Oyma- Basma
Kaynak: (Özsegin ve Aslier, 1989, Sayfa: 160).

1960'lı yıllara gelindiğinde, Akademideki atölyenin, yangın sonrası onarım işlerinin henüz bitirilmesi durumu yaşandığı için, Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'ndaki atölye okul dışı sanatçıların da kullanımına açılmıştır. Bu gelişme sonucu Bedri Rahmi Eyüboğlu, Aliye Berger ve Cihat Burak gibi özgün baskı sanatçıları o yıllarda atölyeden yararlananlardan olmuştur.

Şekil 3-7 Bedri Rahmi Eyüboğlu, Kendi Portresi, Metal Oyma-Basma
Kaynak: (Özsezgin ve Aslier, 1989, Sayfa: 147).

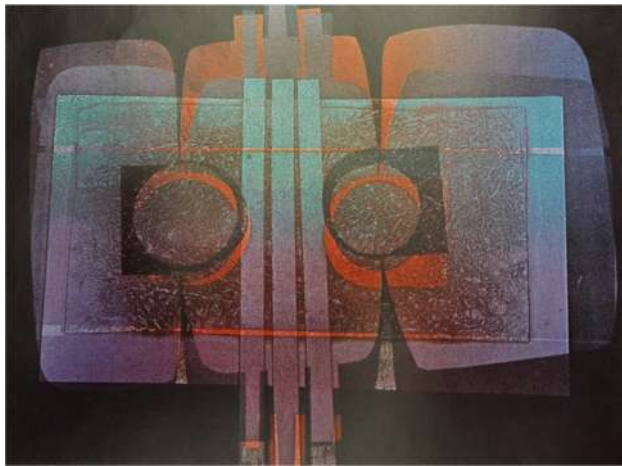
1960 sonrası ise, Sabri Berkel özgün baskılarını daha ziyade serigrafi (elek baskı, ipek baskı, şablon baskı) ve monotipi tekniğiyle yapmıştır.

Şekil 3-8 Sabri Berkel, Soyut, Elek Baskı (Serigrafi).

Kaynak: (Özsezgin ve Aslier, 1989, Sayfa: 157).

Özer Kabaş, Devrim Erbil, Ali Teoman Germaner, Süleyman Saim Tekcan, Asım İşler ve Gül Derman gibi özgün baskı yapan diğer sanatçılarda 1960 sonrası yıllarda çeşitli tekniklerle çalışmalar yapmışlardır.

Şekil 3-9 Süleyman Saim Tekcan, Yeşile Çağrı, Elek Baskı (Serigrafi)

Kaynak: (Özsezgin ve Aslier, 1989, Sayfa: 162)

1965 yılından sonra ise, Gazi Eğitim Enstitüsü'nde Nevzat Akoral ve Muammer Bakır'ın girişimleriyle Grafik derslerinde çukur baskı çalışmaları başlatılmıştır. 1970'li yılların başında yurt dışında bu konuda eğitim görmüş olan Mürşide İçmeli, Enstitünün Resim-İş Bölümündeki özgün baskı öğretimini üstlenmiştir. Güzel Sanatlar Akademisinin 100 Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulunun ise, 25 yaşına girdiği 1982 yılında, sanatçı yetiştiren kurumların isim değişikliğiyle Akademiye "Mimar Sinan Üniversitesi" adı verilirken Mimarlık dışındaki bütün sanat dalları "Güzel Sanatlar Fakültesi" içinde toplanmıştır. Aynı zamanda Eğitim Enstitülerinin Resim-İş Bölümleri de birer bölüm olarak çeşitli üniversitelerin Eğitim Fakültelerine bağlanmıştır (Özsegin ve Asher, 1989: 162-165).

3.4.Özgün Baskı Teknikleri

Özgün baskı sanatı teknikleri denildiğinde, yazı veya resimden oluşan eserlerin yüksek baskı, çukur baskı, düz baskı ve elek baskı gibi değişik teknikler kullanılarak hızlı bir şekilde kağıt ya da başka bir malzeme üzerine taşınarak çoğaltılması yoluyla uygulanan bütün teknikler akla gelmektedir (www.kksm.ege.edu.tr/pdf/baskiteknik.pdf) Erişim Tarihi: 23.10.2014. Bu sebeple bu çalışma içinde özgün baskı sanatı incelenirken yüksek baskı, çukur baskı, düz baskı, elek baskı ve modern özgün baskı sanatı gibi belli başlı teknikler üzerinde durulmuştur.

3.4.1. Yüksek Baskı Sanatı

Yüksek baskı sanatı, basılacak olan yazı ve resmin linolyum, ağaç veya metal kalıp üzerine geçirilmesi sırasında boya olan kısımların yüksek, olmayan kısımların ise, çukur olarak oyulması ilkesine dayalı bir uygulamadır (Tepecik, 1999: 10).

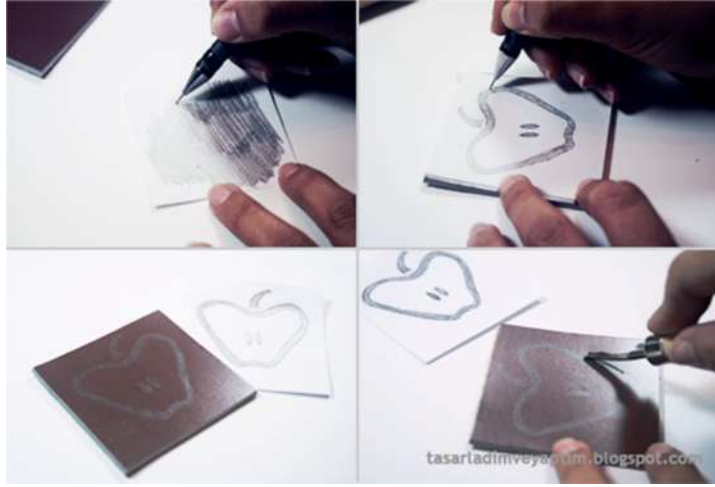
En eski yüksek baskı türü VII yy.da Doğu Asya'da ve XIV yy.da Orta Avrupa'da örneklerini görmekte olduğumuz tahta baskıdır (Yılmaz, 2006: 20). Ağaç dışında oymaya ve kazımaya uygun çeşitli muşambalar da (linolyum, plastik yer karoları, poliüretan levhalar v.b.) yüksek baskı sanatı uygulamalarında

kullanılmaktadır (www.turkresmi.com/klasorler/baskiteknikleri/index.htm) Erişim Tarihi: 23.10.2014.

şekil 3-10 Ağaç Baskı Kalıbı rneği.

Kaynak: (<http://www.chitra.com.tr/hakkimizda.html>). Erişim Tarihi: 23.10.2014.

şekil 3-11 Linol Baskı Kalıp rneği

Kaynak: (<http://tasarladimveyaptim.blogspot.com.tr/2012/10/linol-bask-kalb-hazrlama.html>) Erişim Tarihi: 23.10.2014.

3.4.2. Yüksek Baskı Teknikleri

Yüksek baskı sanatının uygulanan ve en yaygın bilinen teknikleri Tahta baskı (ksilografi), Kalburlama gravür, Uç tahta gravür, Burinle bakır oyma baskı (engraving), Linol baskı (linocut) ve Damga baskı tekniğidir.

3.4.2.1. Tahta Baskı (Ksilografi) Tekniği (Woodcut)

Ksilografi, Almanca'da "Tahta oymacılığı", Fransızca'da "Tahta kalıp basımı" anlamına gelmekte olup Yunanca'daki "Xylon: Tahta" sözcüğünden türemiştir. İlk defa Mısır ile Babil halkınca alçak rölyef teknikli mühürlerde kullanılan bir baskı tekniği olarak karşımıza çıkan ve en eski baskı türlerinden biri olan Ksilografinin, yaklaşık 500 yıllık bir geçmişi olduğu bilinmektedir (Kınık, 2012). Avrupa'da bulunan ilk örnekleri 1400'lerden kalma olan tahta baskı tekniğinin bu dönemde daha çok dinsel konuları anlatmak için kullanıldığı görülmektedir. Tahta baskı tekniği 15. ve 16. yy da önem kazanmıştır (Doğru, 2009: 3-4).

Şekil 3-12 Nuremberg Kayıtları, 1493, Michael Wolgemut ve Wilhelm Pleydenwurff, Tahta Baskı
Kaynak: (<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1981.1178.29>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Yapılış şekli bakımından linolyum baskıya çok benzeyen Ksilografi tekniğinde kalıp olarak muşamba yerine tahta kullanılmaktadır. Bu baskıda kullanılacak ağaçların yapısının sağlam ve dokusunun da oymaya elverişli olması gerekmektedir (<http://www.estanbul.com/woodcut-agac-baski-128882.html#.UqdSjicSNIU>) Erişim Tarihi: 08.12.2014. Bu sebeple, tahta baskı tekniği için kullanılan armut, kiraz, çınar, kayın, sarıçam, şimşir ve ihlamur gibi ağaçlar nedeniyle tekniğe ağaç baskı tekniği de denilmektedir. Ancak, bütün ağaç kalıpların baskı kalitesi aynı netlikte olmayacağından ağaç seçimi önem arz etmektedir. Armut ağacı, sert bir yapıya sahip olması nedeniyle oyulması güçtür buna karşın, armut ağacından yapılan kalıplar daha uzun süreli baskı yapma olanağı sağlamaktadır. Sarıçam ağacı ise, suya karşı dayanıklılığından ötürü tercih edilirken, Ihlamur ağacı da yumuşak yapısı nedeniyle tahta baskı kalıbı oluşturmada en çok tercih edilen ağaç türü olmaktadır (<http://www.agacler.net/forum/yasantimizda-ve-sanatta-bitkiler/4509.html>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Tahta baskı kalıbı hazırlamak için seçilen ağacın gövdesi, uzunlamasına kesilmekte ve kesilen parça, tahta ya da kontrplak şekline getirilerek, yüzeyi rende ile düzeltilmektedir. Ağacın elyaflarından da yararlanmak istenildiğinde, çelik tel fırça ile fırçalanmakta; böylece yumuşak kısımlar aşınmakta, sert kısımlar yüksekte kalmaktadır. Sonuçta, baskı yapıldığında ağacın damar elyafı doğal olarak kalmakta ve hoş bir görünüş elde edilmektedir. Bu sonuç istenmediğinde ise, levha perdahlanıp pürüzsüz bir yüzey olarak da kullanılabilir. Bu işlemler neticesinde basılacak olan resim kalıba ters olarak kopya edilip çizilmekte ve oyma işlemine geçilmektedir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ksilografi>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Bu teknikte, oyma işlemi esnasında ağaç blok'un yarılmaması ve desen kenarlarının pürüzsüz olması için kullanılan araçların çok keskin olması gerekmektedir. Çizilen desen ve dışında kalan bölümleri oymak için temel araç olarak bıçak kullanılmaktadır ancak yiv açmak amacıyla düz ya da oluklu keskilerde bu işlem için kullanılabilir. Desen ve desenin dışında kalan boş alanlar bu keskilerle kesilip çıkarılarak, resmin ağaç yüzeyinde bir çıkıntı oluşturması sağlanmaktadır (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2013). Erişim Tarihi: 08.12.2014, (www.megep.meb.gov.tr/.../Yüksek%20Bas.)). Daha sonra hazırlanan kalıba matbaa mürekkebi silindir yardımıyla sürülüp, ileri geri hareket ettirilerek, desenin bütün çıkıntılı bölümlerine ince bir katman halinde yayılmaktadır. Baskı kağıdı mürekkepli

yüzey üzerine özenle serilmekte ve kağıdın arkası düzgün bir ovma yastığıyla ya da bir kaşık sırtıyla düzenli bir şekilde ovuşturulmaktadır. Blok yüzeyindeki mürekkep, baskı kağıdına iyice aktarılan kadar bu işlem sürdürülmektedir. Böylelikle, ağaç blok'un mürekkep sürülmüş olan çıkıntılı bölümleri kağıt üzerinde iz bırakmaktadır (<http://www.estanbul.com/woodcut-agac-baski-128882.html#.UqdSjicSNIU>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Şekil 3-13 Mustafa Asher, 1987, Ahşap Baskı

Kaynak: (http://ww.estanbul.com/gravur-agacbaski-mustafa-aslier-128990.html#.UrnPb_sNIU) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Tahta baskı tekniğinde, siyah-beyaz çalışmalarda tek kalıp kullanılırken, renkli baskılar için ya her renk için bir kalıp ya da bir kalıp üzerinde eksiltme yöntemi kullanılmakta ve çok renkli baskılar elde edilebilmektedir (Yılmaz, 2006: 40). Çin'de renkli tahta baskı tekniği XV. yy sonlarından itibaren yaygın bir şekilde kullanılırken Japonya'da siyah-beyaz baskılar XVII. yy da renkli baskılar ise, XVIII. yy da kullanılmaya başlanmıştır (Kınık, 2012). Japon tahta blok baskısı 17. ve 20. yüzyıllar arasında yapılan eğlence merkezi, tiyatro, tarihi efsane ve çeşitli doğa motiflerinin resimlerinin konu alındığı Ukiyo-e "değişken dünyanın resimleri"

Japonya'daki ana sanatsal baskı türüdür (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ukiyo-e>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Japonya'da renkli baskıların “ukiyo-e” ya da “floating world” yani “günlük hayattan” adı verilen sanatlar ile doruk noktasına ulaştığı görülmektedir. Japon tarzı halk sanatı denilen Ukiyo-e 17. yy da Edo döneminde ortaya çıkmış ve popüler bir halk sanatı olarak asıl hareketliliğini arka sokaklarda yetişen orta sınıf sanatçıların çalışmalarıyla kazanmıştır (Kıran, 2008).

Şekil 3-14 Katsushika Hokusai, “Büyük Kanagawa Dalgası”, Fuji Dağı'nın 36 Görünümü Serisinden, 1830-1832, Renkli Ağaç Baskı

Kaynak: (<http://ukiyo-e.org/image/famsf/5131162228180038>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Çok kalıplı baskılar zamanla çağdaş yaşamın içinde çok farklı şekillerde yer almaya başlamış ve Royal Akademi'de açılan The Floating World Exhibition için RA Crichton bu baskıları konularına göre Kabuki Tiyatrosu, Yaradılış ve Kahramanlar, Peyzaj ve Görünüşler, Güzel Kadın ve Kadın Kahramanlar olarak beş kategoriye ayırmıştır (Limon, 2011: 11). Edo döneminin moda sanatı olan Ukiyo-e dalgası 20.yüzyılın başına kadar devam etmiştir. Bir sanat akımı haline gelen Ukiyo-e özellikle empresyonistler başta olmak üzere Van Gogh, Gauguin, Manet, Monet ve Klimt gibi bazı batılı sanatçıları da etkilemiştir. Ukiyo-e'nin ilk temsilcilerinden sayılan Hishikawa Muronobu, ahşap baskıyı dini konulardan uzaklaştırarak özgür bir anlayışla yaşamın farklı alanlarına yönlendiren ve bu tür konularda ilk baskı örneklerini veren kişi olarak bilinmektedir. Utamaro, Kunisada, Toyokuni, Kuniyoshi, Eizan ve Eisen gibi sanatçılarda dönemin dikkat çeken diğer önemli ustalarıdır. Ukiyo-e'nin son dönem en başarılı ve en çok tanınan temsilcileri ise,

Katsushika Hokusai ve Hiroshige'dir. Dönemin tüm gelişmelerinden yararlanan Hokusai eserlerinde Japon halkının geleneksel yaşam biçimini ve çarpıcı kent görünümlerini mistik bir şekilde işlemiş bir sanatçıdır (Kıran: 2008).

Şekil 3-15 Eisen, Kuniyoshi, Eizan, Utamaro Çalışmaları.

Kaynak: (<http://www.ukiyoe-gallery.com/gallery7.htm>). Erişim Tarihi: 08.12.2014.

Şekil 3-16 Edo Dönemi, Hiroshige Kataloğundan, Tahta Baskı, 1797-1858

Kaynak: (<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/JP2492>). Erişim Tarihi: 08.12.2014.

3.4.2.2. Kalburlama Gravür Tekniği

Madeni levhaların ya da ağaç kalıpların üzerinde sayısız noktacılar meydana getirilerek oluşturulan kalburlama (crible) tekniği, 1430-90 yılları arasında Almanya ve İtalya'da sıkça kullanılmış bir tekniktir. Çekiçle biz gibi sivri bir alete

vurularak, kalbur görüntüsü verecek şekilde delikler oluşturulması ve bürin aleti ile de bu deliklerin birleştirilmesi sonucu desenin işlenmesi yöntemidir. Merdane ile üstte kalan yerlere boya verildiğinde baskı da yüksek yerler siyah, çukur yerler ise beyaz kalmaktadır. Çukur bölgelere boya verilip basıldığında da çukurlar nokta nokta siyah, yüksek yerler ise beyaz çıkmaktadır (Küçüköner, 2012: 7, 77).

Niello ustalarınca ortaya çıkarılmış ağaç oymanın farklı bir şekli olan bu teknikte, lifli ya da uç tahta kalıpta istenilen etki verilemediğinden daha sonraları kurşun, kalay ve bakır alaşımlı metal plakalar kullanılmaya başlanmıştır (Akalan, 2000: 162).

Şekil 3-17 Kalburlama Gravür "Aziz Antonyus" 1470.

Kaynak: (Mavitaş, 2009:68)

3.4.2.3.Uç Tahta Gravür Tekniği

Fransa'da 19. yüzyıl başlarında ortaya çıkan uç tahta gravür özellikle şimşir ağacı üstüne uygulanan bir yüksek baskı tekniğidir. Desenin her türlü ayrıntısı ağaç üzerine çizilerek kazınacak tahta, ağacın liflerine ters yönde yani dikey olarak yontulmaktadır. Ardından kabarık olan bölümlere mürekkep verilip hazırlanan kalıp kağıt üstüne konularak desenin kağıda geçmesi sağlanmaktadır. Bu teknik en açık

griden en koyu siyaha kadar en önemli ayrıntıları vermeyi mümkün kılmaktadır (<http://www.yardimcikaynaklar.com/gravur-sanati-nasil-yapilir-tarihi-ve-turkiyedeki-durumu/>) Erişim Tarihi: 10.12.2014.

Şekil 3-18 M. Lois Murphy, Weighing Fish, 1936-1937, Wood Engraving on Paper

Kaynak: (<http://www.english.illinois.edu/maps/depression/artgallery.htm>) Erişim Tarihi: 27.03.2015.

3.4.2.4. Bürinle Bakır Oyma Baskı (Engraving) Tekniği

Almanya’da ağaç baskının hemen ardından uygulanmaya başlanan ve bürin ile bakır plakanın oyulup, yüksekte kalan yerlere boyanın verildiği ve basıldığı yöntem Oyma Baskı (Engraving) denilmektedir. Bu teknikte, ağaç kalıba göre dayanıklılığı ve de ince detaylar elde etme olanağı daha fazla olan bakır levhalar kullanılmaktadır (Küçüköner, 2012: 78). Oyma işlemine, bürin adlı kazıma aletinin sapı avuç içinden geçecek şekilde baş ve orta parmak arasında tutulması suretiyle başlanmaktadır. İşaret parmağı da plaka yüzeyinde elde edilmek istenen derinliğe göre bastırılacak biçimde kalem ucunun üzerinde durmaktadır. Böylece, bu tutuş şekli ile kalemin tam kontrol edilmesi sağlanmaktadır. İstenen çizgi derinliklerinin verilebilmesi için çelik kalemin plakaya doğru itilmesi ve de plakanın da çelik kaleme doğru çekilmesi gerekmektedir. Sağ elle çelik kalem tutulup sol elle de plaka çevrilerek dairesel çizgilerin oluşması sağlanmaktadır. Sonucunda da çizgilerin kazınması kalemin dönüşü yerine plakanın dönüşü ile düzgün bir şekilde gerçekleştirilebilmektedir (Can, 2008: 52). Oyma işlemi tamamlandıktan sonra bakır

plaka üzerinde oluşturulan çizgiler dökülen baskı mürekkebi ile sıvanmakta ve yüzeyde kalan fazla boya temizlenmektedir. Daha sonra bu plaka kağıda pres yoluyla bastırıldığında kalemle oyulmuş çizgilerin içindeki mürekkep kağıda geçirilmekte ve böylece baskı gerçekleştirilmektedir. Bakır plakaların birkaç yüz baskıdan sonra kullanılamaz hale gelmesi nedeniyle sonraki yıllarda çelik plakalar kullanılmaya başlanmıştır (<http://www.supermeydan.net/forum393/thread29751.html>) Erişim Tarihi: 10.12.2014.

Yüzyıllar boyunca en çok kullanılan teknik olan Bürinle bakır oyma tekniğinin kitap resimlemeye ve serbest resim alanında sanatçılar tarafından kullanımı da kısa sürede artış göstermiştir. Aşağıda Albrecht Dürer'in dünya sanat tarihinin başyapıtlarından birisi sayılan denizci eşini bekleyen kadının, beklerken yaşadığı ruhsal olayları ustaca anlattığı bürinle bakır oyma tekniği ile yapılmış "Melankoli" adlı eseri örnek olarak yer almaktadır.

Şekil 3-19 Albrecht Dürer, "Melancholia" Bürinle Bakır Oyma (Engraving), 1514

Kaynak: (http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_image.aspx?image=ps342975.jpg&retpage=21363). Erişim Tarihi: 10.12.2014

Martin Schongauer bürinle bakır oyma tekniğiyle çalışmalar yapmış olan bir başka usta sanatçıdır. Aşağıda Schongauer'in Hz. İsa'nın Çarmıhı taşımasını konu alan 43 cm'lik bakır plakaya bürinle oyarak yapmış olduğu eser yer almaktadır.

Şekil 3-20 Martin Schongauer, "Çarmıhın Taşınması", 1475-1480, Bürinle Bakır Oyma
Kaynak: (<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/35.27>) Erişim Tarihi: 10.12.2014

3.4.2.5.Linol Baskı (Linocut) Tekniği

Linolyum, Latince'den gelen linum=ketenbezi ve oleum=yağ sözcüklerinin birleşiminden türemiş olan (Bacaksız, 2009: 20) ve beziryağı, doğal reçine, mantar tozu, talaş, kalker ile sıvanmış kendir dokumasından yapılan rulo şeklinde bir tür taban malzemesidir (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], (2013). Erişim Tarihi: 10.12.2014, ([www.megep.meb.gov.tr>moduller_pdf](http://www.megep.meb.gov.tr/moduller_pdf)).

Ağaç baskının 20.yy da farklı bir malzeme olan linolyum üzerine uyarlandığı veya uygulandığı bir teknik olan linol baskı, çeşitli oyma aletlerinin kullanıldığı, enine ya da boyuna kesilerek yapılan farklı baskı türlerinin niteliklerini de barındıran aynı zamanda kendine özgü özellikler de taşıyan bir yüksek baskı sanatı yöntemidir (Eczacıbaşı Sanat, 1993: 1119)

Isı yalıtımı amacıyla kullanılan Linolyum malzemesi 1862 yılında Frederick Walton tarafından patentinin alınmasıyla birlikte baskı malzemesi olarak üretilmeye başlanmış ve 1890 yılında Almanya'da duvar kağıt modeli basmak amacıyla kullanılmıştır (İnan Temur, 2011: 30). Linol baskı, sanatsal olarak ilk kez

öğretmenlik yapan Franz Cizek tarafından, öğrencilerine baskı ve çizim için sanat eğitimi vermek amacıyla okullarda kullanılmaya başlanmış olan bir tekniktir. Linol baskı tekniğinde tek bir kalıptan siyah-beyaz baskı alınabileceği gibi eksiltme ve yapboz gibi yöntemlerle çok renkli baskılarda alınabilmektedir. İlk kez İspanyol ressam Pablo Picasso tarafından kullanılan “Eksiltme Yöntemi” (Reduction), tek bir kalıp üzerinde kullanılacak her renk için, aşama aşama oyma işlemlerinin yapıp basılmasıyla gerçekleştirilen yöntem ile de en üst seviyelerine ulaşmıştır (Kılıç, 2012: 3).

Şekil 3-21 Pablo Picasso, " Lamba Altında Natürmort" , Renkli Linol Baskı, 1962

Kaynak: (<http://www.svguide.com/s08/s08gallerylisting.htm>).Erişim Tarihi: 10.12.2014

Türkiye’de ise, Ankara Gazi Eğitim Enstitüsü Resim-İş Bölümü’nde 1936 yılından sonra başlatılan linol oyma-basma çalışmaları 1960’lı yıllara kadar devam etmiştir. Bu çalışmaları teşvik eden ve öğreten kişi ise Şinasi Barutçu’dur (Kalafat Alpaslan, 2007b). O dönemin diğer tanınmış isimleri Mustafa Aslier, Ferit Apa, Adnan Turani, Nevide Gökaydın, Nevzat Akoral ve Muammer Bakır’dır.

Şekil 3-22 Mustafa Aslier, "Hastanenin Bekleme Salonunda", 1947, Linolyum
Kaynak: (Aslier, 2011: 29)

Linolyum, binalarda yer döşemelerinde, sandalye ve koltuk gibi eşyaların yüzeylerinin kaplanmasında, kara, deniz ve hava taşıtları gibi araçlarda oturma yerlerinin ve döşemelerinin kaplanmasında kullanılan aynı zamanda bir yüzeyi tamamı ile düz ya da dokulu olan esnek plastik karışımlı muşamba tarzında malzemedir (Küçüköner, 2012: 79). Linolyum muşamba, çok kolay oyulabilen bir malzeme olması sebebiyle yüksek baskı tekniklerinde oldukça fazla kullanılmaktadır. Kalınlığının 3-5 mm ve yüzeyinin pürüzsüz ve düz olması gereken (Yılmaz, 2006: 40) özgün baskı için kullanılan linolyumların dışında hazır kaplama linolyumlarda üretilmektedir. Maket bıçaklarıyla ve oyma uçlarıyla kolayca her yöne rahatça oyulabilen linolyum, lif içermeyen bir yapıda olduğundan ahşaba göre daha kolay oyulabilmektedir (Küçüköner, 2012: 79).

Linol baskı tekniğinde kullanılan mürekkebin, kalıp üzerinde çok iyi yayılabilmesi için yağlı mürekkep yani matbaa mürekkebi ve özel linol baskı mürekkebi olması gerekmektedir (Bacaksız, 2009: 24).

3.4.2.6.Damga Baskı Tekniği

Damga baskı kalıplarının tahta baskı kalıplarından farkı, desenli yüzeyinin arka tarafındaki kısımda kalıbı elde rahatça tutup baskı yapmayı sağlayan, kalıba monte edilmiş bir tutacağın bulunmasıdır. Hazırlanan ağaç kalıp üzerine desen işlenmekte ve oldukça derin bir şekilde oyularak boş alanlar kalıptan çıkartılmaktadır. Kalıbın oyma işleminin bittikten sonra kalıp sapından tutularak boyaya kuvvetlice daldırılmakta daha sonrada baskı yapılması istenen kağıt, kumaş vb. yüzeylere hızla vurularak baskı işleminin gerçekleştirilmektedir (Küçüköner, 2012: 79).

M.Ö.1000-M.S.100 yılları arasında Orta Asya'da yaşayan Türk kavimleri kumaş desenlemede hayvan figürlerini kullanmaktaydı. Bu figürler av ve avcılık kültürünü yansıtmaktadır. Yunan tarihçi Herodot yazılarında Hazar Denizi çevresinde yaşayan toplulukların bitkilerden elde ettikleri boylarla kumaş üzerine hayvan figürleri çizip giysilerini süslediklerini yazmaktadır. Bu bilgilere dayanarak Orta Asya'da Türklerin milattan önceki dönemlerde yazmacılık sanatını bildikleri görülebilmektedir (Tezel, 2009). Türkiye'de damga baskı tekniğinin ilk örnekleri, Anadolu'da başlangıcı yüzyıllar öncesine dayanan yazmacılık (tahtayı kazıyarak, oyarak kalıp yapmak ve bu kalıbı boyayıp basmak şeklinde) sanatıyla verilmiştir (Gümüšođlu Şentürk, 2011: 2). Yazmacılıkta metal ve ađaç olmak üzere iki tür kalıp kullanılmaktadır. Metal kalıplar, metal şeritlerin motife uygun şekilde bükülerek ahşap üzerine çakılması ile oluşturulmakta ve genellikle çok ince kontür baskıda ve rezerve baskı sisteminde kullanılmaktadırlar. Ađaç kalıplar ise genellikle ıhlamur, çam, gürgen ve ahlat ağaçlarından yapılip motifin rahatça ađaç üzerine işlenebilmesi için yatay şekilde kesilmesi suretiyle hazırlanmaktadır (Tezel, 2009).

Şekil 3-23 Ahşap Damga Baskı Kalıbı Örneği

Kaynak: (<http://tokatadres.com/tokat-baski-kalip/>) Erişim Tarihi: 08.04.2015.

Şekil 3-24 Metal Kalıp Örneği

Kaynak: (<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html>) Erişim Tarihi: 08.04.2015.

3.4.3. Çukur Baskı (İntaglio) Sanatı

“İntaglio” sözcüğü, İtalyanca kesmek, oymak anlamına gelen “İntagliare” sözcüğünden türemiştir ve madeni levha üzerinde gerek asitle yedirerek (etching) gerekse de bir aletle yapılan oyuntuların tamamına verilen addır (Gölönü, 1979: 8). Kuyumcuların bakır plakaları kazıyarak oluşturdukları çalışmalardan yola çıkılarak geliştirilmiş bir yöntem olan çukur baskı sanatı, 15. y.y. Avrupa’ında ortaya

çıkıştır (Ülüş, 2010: 11). Yüksek baskı sanatının tam tersi olan çukur baskı sanatında (Çelik, 2000: 11), kullanılacak olan kalıpta resim bulunan yerler, kazılarak ya da oyularak alçaltılmakta (Bacaksız, 2009: 31) ve metalin çukurlaştırılmış yerlerine boya doldurularak mürekkep çukur ve çizgilerde kalacak şekilde levhanın yüksekte kalan kısımları temizlenmektedir. Levha, silindirik baskı ya da kuvvetli basınçla ıslatılmış kağıda basıldığında yumuşayan kağıt levhanın çukur kısımlarına girerek oradaki mürekkebi almaktadır. Böylelikle resim press aracılığıyla kağıda aktarılmış

olmaktadır

(<http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgun-baski>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

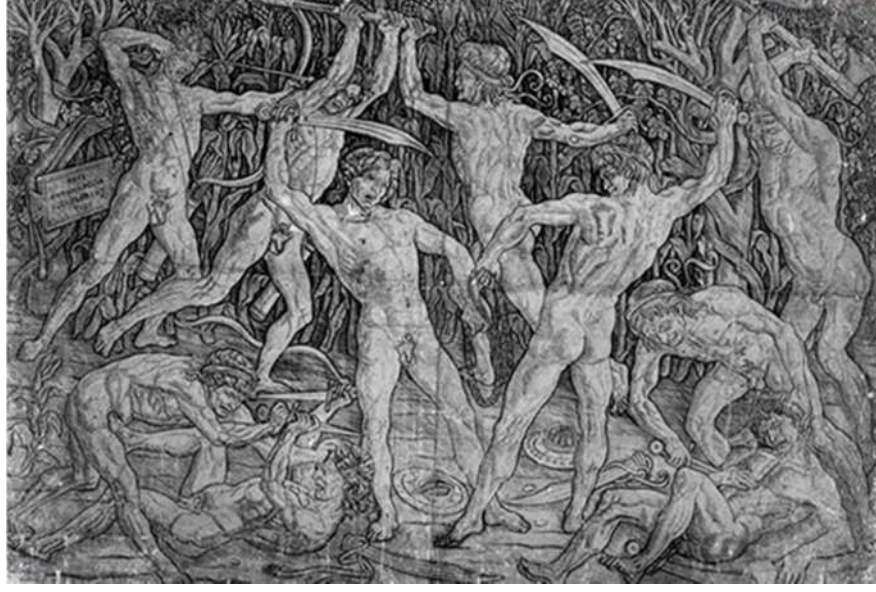
3.4.3.1.Çukur Baskı Teknikleri

Çoğaltma yöntemiyle yapılan baskılarda ve baskı kalıbı olarak kullanılan madeni levhaların oyulmasında başvurulan bir teknik olan çukur baskı (intaglio) sanatında kullanılan tekniklerin başlıcaları şunlardır; Niello tekniği, Kuru kazı-iğne kazı (Dry Point) tekniği, Siyah usül- kuru leke kazı (Mezotint) tekniği, Tozlama leke (Aquatint) tekniği, Şekerli vernik (Liftground) tekniği, Asitli oyma-asite indirme (Etching) tekniği ve Yumuşak vernik tekniği.

3.4.3.2.Niello Tekniği

Bakır, gümüş ve altın levhalar üzerinde asitle ya da elle oyma işlemiyle oluşturulan oyukların siyah kimyevi bir madde ile doldurulması suretiyle yüzeyde siyah beyaz ton değerlerinin elde edildiği bir kazı resim tekniği olan Niello, 15. yüzyılda kullanılmış olan bir çukur kazı sanatı tekniğidir (Can, 2008: 6).

İtalyan bir kuyumcu olan Maso Finiguerra, Niello tekniği ile çalıştığı bilinen ilk sanatçı olarak Floransa'daki atölyesinde dekoratif amaçlı baskılar yapan usta bir oyma sanatçısıdır. Finiguerra'nın atölyesinde Niello tekniğini öğrenen Antonio Pollaiuolo gibi birçok sanatçı da daha sonraları bu teknikle salt sanat amaçlı gravür resimler yapmışlardır (Küçüköner, 2012: 84).

Şekil 3-25 Antonio del Pallaiuolo, "On Çıplak Erkek", Niello Yöntemi, 1470.

Kaynak: (<http://www.aparences.net/periodes/le-quattrocento/lart-a-florence-vers-1480/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.3.Şekerli Vernik (Lift Ground) Tekniği

Bu teknikte, arap sabunu, şeker, çini mürekkebi veya poster boyasından elde edilen şekerli vernik karışımı yardımıyla desen, kalıbın üzerine çizilmekte ve kalıp kurumaya bırakılmaktadır. Kuruma işlemi gerçekleştirildikten sonra kalıbın tüm yüzeyi homojen bir şekilde ve ince bir tabaka halinde vernikle kaplanmaktadır. Tekrar kurumaya bırakılan kalıp, ılık su dolu bir kaptaki bekletilerek şekerli çini mürekkebinin kaldırılması sağlanmaktadır. Sonrasında yine kurumaya bırakılan kalıp, istenirse asit küvetine atılarak derin oyma işlemi gerçekleştirilebilmektedir (Artut, 1998: 39). Plaka asit banyosuna atıldığında şekerli vernik yardımı ile açılan deseni, asit eriterek çukurlaştırmakta ve ortaya metal bir aquatint dokusu çıkmaktadır. Desenin daha koyu olması istenirse de asit banyosundan çıkarılan plaka, su ile yıkanarak kurutulmakta ve sonra tozlama leke (aquatint) tekniği aynen uygulanmaktadır (Mavitaş, 2009: 84-85).

Şekil 3-26 Fethi Kayaalp, "Dynamit Balıkçısı" Şekerli Çini Aquatint, 1974

Kaynak: (http://www.karsi.com/sergi_detay.php?id=22) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.4.Kuru Kazı- İğne Kazı (Dry Point) Tekniği

Kuru kazı tekniği, bakır ve çinko plakalar üzerine, çok amaçlı çizim aletleri yardımıyla ve doğrudan metal üzerine çelik sivri uçlu kalemle uygulanabilen bir kazıma tekniği olduğundan iğne kazı olarak da adlandırılmaktadır. Bakır levhalar, yumuşaklığı ve sık dokusu nedeniyle bu teknikte kullanım için özellikle tercih edilen malzemelerdir (Artut, 1998: 36).

Kuru kazı tekniği, baskı sanatına yeni başlayanlar için en uygun tekniktir. Tekniğin yapımında kuru uç adı verilen sert ve sivri iğneyi andıran bir uç kullanılmaktadır. Madeni levha yüzeyine direkt kazıma yöntemiyle sert uç, metali çizgi boyunca iki yana yığmakta ve sert ucun itmesi ile meydana gelen yığılma levhaya boya verince boyayı tutmaktadır. Böylece levha temizlendiğinde sert ucun oluşturduğu çapaklar belli miktarda boyayı muhafaza etmektedir. Böylelikle, levha basıldığında çeşitli değerlerden oluşan bir çizgi elde edilmiş olunmaktadır. Burada önemli olan nokta, baskıda meydana gelen çizgide, çukurların değil, kenarlarındaki yığıntının oluşturduğu değerlerdir. Levha yüzeyine desen verirken, ucun levhaya olan açısının değiştirilmesi sonucunda çizgi yapısında zengin çeşitlemelere yol

açılabilmekte ve aynı şey çelik kalem kazısı için de geçerli olabilmektedir (<http://www.estanbul.com/cukur-baski-teknikleri-gravur-129002.html#.Uqdp9ycSNIU>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

Şekil 3-27 Goya, " Gelen İyiliğin Karşısında" , Kuru Kazı Tekniği

Kaynak: (<http://www.peramuzesi.org.tr/Sergi/Goya-Zamaninin-Tanigi/31>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.5.Siyah Usul, Kuru Leke Kazı (Mezotinta)Tekniği

Kuru kazıma tekniklerinden biri olan mezotint için, özel olarak tahta saplı, üç dört parmak kalınlığında, yüzeyinde ince ve sıkı yivleri bulunan, yay şeklinde bir ağız olan ve berso (beşik) olarak adlandırılan uçlu sert bir bıçak, oyma aracı olarak kullanılmaktadır (Mavitaş, 2009: 68). Plaka, bu araç yardımıyla tırtıklı hale getirilebileceği gibi tırtıklama işlemi yüzey üzerine zımpara kağıdı yerleştirilip basınç altında el presinden birkaç kez geçirilmek sureti ile de elde edilebilmektedir. Desen bir kazıyıcı ve parlaticı ile tırtıklı yüzey üzerinde çalışılarak ortaya çıkarılmaktadır. Mürekkep verilmiş olan kalıp, baskı tezgahına, baskı yapılacak olan kağıda göre gerekli pozlandırmalar yapılarak yerleştirilmekte ve kalıp prestren geçirilerek görüntü kağıda aktarılmış olmaktadır (Bacaksız, 2009: 43).

Ludwig von Siegen (1609–1680) yüksek kalitede tonlama veren mezotinta tekniği ile ilk gravür resmi yapan Alman amatör sanatçısıdır

(<http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatinin-tarihi.html>) Erişim Tarihi: 12.07.2014. Mezzotint tekniğini İngiltere'ye ilk tanıtan kazı resim sanatçısı ise, Prince Rupert'tir. Rupert, aynı zamanda bu tekniğin ülkesinde çok benimsenip, baskı sanatında kullanılmasını ve geliştirilerek "İngiliz tarzı" (English Manner) adı ile anılmasını sağlayan kişidir (Can, 2008: 13).

Şekil 3-28 Prince Rupert, " Cellat Başı", Siyah Leke (Mezzotint), 1619

Kaynak: (<http://www.npg.org.uk/research/programmes/early-history-of-mezzotint.php>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.6.Yumuşak Vernik Tekniği

Bu yöntemde öncelikle kalıbın yüzeyi zımpara kullanılarak iyice temizlenmekte ve parlatılmaktadır. İç yağı ya da bal mumundan hazırlanan yumuşak vernik, bir plakada ısıtılarak tamponla veya deri kaplı bir merdaneyle ince bir tabaka halinde plakada açık yer kalmayacak şekilde sürülmektedir. Plaka üzerine sürülen bu maddelerin yumuşak olması nedeniyle bu tekniğe, yumuşak vernik denilmektedir (Küçüköner, 2012: 85). Yumuşak vernikle kaplanan yüzeye, üzerine basılması istenen desenin bulunduğu kağıt yerleştirilerek, ucu küt olan bir iğne veya kalemlle desenin çizimi yapılmaktadır. Bu işlem sırasında basınç uygulanan kısımlarda vernik kağıda yapışacağından verniğin kağıt yüzeyinden dikkatli bir şekilde ayrılmasının

sağlanması gerekmektedir. Daha sonra kalıba asitleme işlemi uygulanmakta ve istenilen çukurlaşma elde edilmektedir. Açılan çizgiler derinliklerine göre az ya da çok olarak mürekkebi tutmakta ve bu kısım kağıdın üzerine yerleştirilerek baskı işlemi sonuçlandırılmaktadır (Bacaksız, 2009: 40).

Şekil 3-29 Gülseren Südor, " Değişimler Sürecinde", Yumuşak Vernik, 1989

Kaynak: (<http://www.gulserensudor.com.tr/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.7.Asitle Oyma-Aside Yedirme (Etching) Tekniği

Bakır levha üzerine çizilen görüntünün aside yedirilmesi ve kağıda basılması sonucu elde edilen bu tekniğin yapımına, iyice temizlenen metal kalıbın yüzeyinin asfalt ve balmumu karışımından oluşan aside dayanıklı bir maddeyle kaplanması suretiyle başlanmaktadır. Daha sonra sanatçı, sivri uçlu çelik kalemlerle bu lak üzerine kazıyarak desenini çizmektedir. Bir sonraki aşamada bakır levha, nitrik asit ya da hidroklorik asit ile potasyum klorürden oluşan bir mordan banyosuna yatırılmakta ve bu işlem sonucunda koruyucu malzemenin sivri uçla kazınarak temizlendiği kısım asit aşındırması yoluyla oyuk çizgilere dönüşmektedir. Bu çizgiler mürekkebi tutmakta böylelikle metal levha nemli bir kağıda bastırılarak

üstündeki desenin kağıda aktarılması sağlanmaktadır. Bu şekilde de baskı işlemi tamamlanmış olmaktadır (Çelik, 2000: 14).

Şekil 3-30 Charles Meyron, " Morg", Asit Oyma ve Kuru Kazıma, 1854

Kaynak: (http://www.hayriesmer.com/yazilar_Detay.aspx?islem=yaziDetay&id=33) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.3.8.Tozlama Leke (Aquantinta) Tekniği

Yapılacak olan resmin çizgisel değil de lekesele bölgelerini elde etmek için uygulanan bu yöntemde öncelikli olarak metal levha su zımparası ile düzgün ve parlak hale getirilmektedir. Daha sonra levha, önceden havanda dövülmüş olan reçine parçacıkları ile homojen bir şekilde kaplanmaktadır (Koç, 2006: 12). Reçine tabakası yeterli kalınlığa ulaşıncaya kadar metal levha üzerindeki reçine parçacıkları eriyip levhanın yüzeyine yapışmaya kadar levha alttan ısıtılmaktadır. Bu sıcaklığa bağlı olarak oluşan tanecikler, aralarında küçük bakır boşluklar kalacak şekilde birleşmektedirler (<http://www.yardimcikaynaklar.com/gravur-sanati-nasil-yapilir-tarihi-ve-turkiyedeki-durumu/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014. Bu esnada koyulaşması istenen kısımlar açıkta bırakılırken diğer kısımlar lakla kapatılarak asitle yedirme işlemine tabi tutulmaktadır. Sonuç olarak da asitte bekletilme süresine ve asidin

gücüne bağlı olarak gri ve siyah arası tonlamalar elde edilmektedir (Albayraktar, 1999: 26).

Aquantinta tekniğini başarıyla uygulayan ilk sanatçı Francisco Goya (1746–1828) İspanya’da Saragoza yakınlarındaki Fuendetodos’da doğdu. Bu teknikle gölge alanlarda ve renk ifadesi veren alanlarda çizgi yerine lekesele bir ton değeri elde etmeyi başaran Goya, 1799’un başlarında satışa çıkarılmış olan 80 aquatinta ve asit oyma gravürden oluşan “Caprichos” adlı seriyi yayınlamıştır (Küçüköner, 2012: 38).

Şekil 3-31 Francisco Goya, " Caprichos Serisinden" 32. Plaka, Aquatinta

Kaynak: (<http://www.inquisition-art.net/eng/prison2.htm>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

3.4.4. Düz Baskı Sanatı

Düz baskı sanatında, yüksek baskı ve çukur baskı sanatında olduğu gibi çukurluklardan ya da yüksekliklerden faydalanılmamaktadır. Kullanılan kalıpların, tamamen düz bir yüzeye sahip olması gerekmektedir. Düz baskı sanatının en ilkel şekli monotipi baskı tekniği olup en yaygın kullanılanı ise taş baskı (litografi) tekniğidir.

3.4.4.1.Düz Baskı Teknikleri

Baskılar, teknik özelliklerine, baskı mürekkebinin klişe üzerinde tutunduğu alana ve mürekkebin klişeye verilmiş yöntemine göre, yüksek (rölyef), çukur, elek ve düz baskılar şeklinde değişik türlerde sınıflandırılmışlardır (Kara, 2010: 3). Düz baskılar, plakası üzerinde yükseklik ve çukur bulunmadan yüzeyin hassaslaştırılarak boya alıcı bölümlerin oluşturulması sonucu yapılan baskılardır. Çinko, alüminyum, bakır ve taşın kullanıldığı bu yöntemlerde baskı yüzeyinde hiçbir yükseklik farkı bulunmamaktadır

(<http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgun-baski>) Erişim Tarihi: 13.07.2014.

19. yüzyıl başlarına kadar yazılı ve resimli materyallerin çoğaltılmasında yüksek baskı ya da çukur baskı teknikleri kullanılırken, 1797’de Almanya-Münih’te Alois Senefelder’in baskıda devrim niteliğindeki buluşu aracılığıyla, yükselti farkı olmayan düz bir satıh üzerinden baskı alınmaya başlanmış ve bu yeni prensip “düz baskı” olarak nitelendirilmiştir (Keskin, 2012).

3.4.4.1.1. Taş Baskı (Litografi) Tekniği

Başlangıçta Almanya’da “steindruck”, Latince’de “litos-taş ve graphein-kazımak, yazmak, çizmek” anlamlarına gelen ve Dünya’da Fransızların kullandığı şekliyle yani “litografi” adıyla bilinen (Keskin, 2012) eski Yunanca’da ise, “taş üzerine yazılmış” anlamına gelen bu düz baskı tekniği ülkemizde yapım aşamasında kireç taşı kullanıldığı için sanat dilinde “taşbaskı” olarak adlandırılmaktadır (Ülüş, 2010: 15).

Litografi, düz yüzey (planografik) bir baskı olup ofset ve türevi düz yüzey baskıların ilki ve atasıdır. Temel olarak Litografi baskı tekniğinin adı olmakla beraber bu teknikte basılan ürüne litograf veya litografik baskı denilmektedir. Taş litografinin yanı sıra ofset litografi ve metal plaka litografi gibi teknikler günümüzde yaygın olarak kullanılmaktadır (Kara, 2010: 3).

Taş baskı Litografi yöntemini icat eden Senefelder ilk örneklerini gerçekleştirmek için, öncelikli olarak tipografik ve oyma baskı (çukur baskı-gravür) preslerini kullanmıştır. Daha sonra pek bir değişikliğe uğramayan kendi modelini geliştirmiştir (Atar, 1995: 30). Ancak taşbaskının bugünkü halini alabilmesi, Titterer tarafından bulunan merdaneli baskı presinin kullanılıp günümüze gelinceye kadar geliştirilmesiyle mümkün olmuştur (Ülüş, 2010: 27).

Alois Senefelder tarafından gözenekli kireçtaşı bloklara uygulanan Litografi sanatı, 1818 yılında Atlantik'i aşarak Amerika'ya ulaştı. Offenbach'lı Andre ailesiyle ticari bir anlaşma yapan Senefelder Paris, Londra ve Avusturya'da atölyeler açtı (Kara, 2010: 18). 1815'lerde Fransa Paris'e ulaşan litografi sanatı burada iki baskı ustası Comte de Lasteyrie ve Godefroy Engelmann tarafından yaygınlaştırılmıştır. Litografinin yeni bir keşif olduğunu fark eden Charlet, çeşitli tonlarda tebeşirin varlığı ile siyahın birçok ton ve derecelere ayrılabilceğini anlamıştır. Tebeşir ucunun taşın üzerinde eşit ölçüde gezmesinin gerekli olmadığını, aksine gölgelendirme ve nüanslar yapabilme olanağı olduğunu ve saydamlığın sulandırılabilir mürekkebi kullanarak değişebileceğini ilk olarak o fark etmiştir (Dağbatıran, 1998: 20-22). 1824 yılında Fransa'ya gelen Francisco Goya Bordeaux'ya gelip litografi ustası Cyprien Gaulon ile tanışarak onun yardımıyla litografi tekniğine hakim olan ve boğa güreşi sahnelerini resimlediği her biri yüz edisyondan oluşan dört baskılı meşhur "Bordeaux'nun Boğaları" serisini tamamlamıştır. Goya bu seriyi, ucu sivriltilmiş yağlı litografi krayonu ile çizim ve kazıma yöntemlerini kullanarak ve baskı taşını resim sehpası üzerine yerleştirerek oluşturmuştur (Kara, 2010: 19-21).

Şekil 3-32 Francisco Goya, " Bordeaux Boğaları Dizisi Bir İspanyol Eğlencesi", Litografi, 1825

Kaynak: (http://www.hayriesmer.com/yazilar_Detay.aspx?islem=yaziDetay&id=33) Erişim Tarihi: 13.07.2014.

Ülkemizdeki taşbaskı tekniğinin, en eski baskı sanatı tekniği olduğu bilinmektedir. 1831 yılında, Romanya Konsolosluğuna atanan Cayol'un İstanbul ziyareti sırasında gördüğü el yazması eserlerin çoğaltılmasının karlı olacağı düşüncesi, onun İstanbul'da kalmasını sağlamış ve Fransa'dan getirilen malzemelerle taşbaskı atölyesi kurularak Mehmet Hüsrev Paşa'nın himayesinde basım yapılmaya başlanmıştır.

Taşbaskının Türkiye'deki varlığı, İbrahim Müteferrika'nın matbaasının kuruluşu ile aynı tarihlere rastlamaktadır. İlk olarak "Tarihi Hindi Garbi" adlı İbrahim Müteferrika'ya ait belge ile teknik uygulanmaya başlanmıştır. Sanatsal amaçlı kullanım ise, ilk olarak askeri okullarda, Hoca Ali Rıza'nın yaptığı peyzajlarla olmuştur. Daha sonra Sanayi-i Nefise Mektebi'nde (İstanbul Güzel Sanatlar Akademisi) Leopold Levy'nin denetiminde kurulan baskı atölyesinde Sabri Berkel'in asistanlığında taşbaskı eserleri üretilmeye başlanmıştır (Ülüş, 2010: 40).

Şekil 3-33 Fevzi Karakoç, "Düşerken", Litografi, 1979

Kaynak: (<http://www.fevzihakarokoc.com/ozgun-baski/>) Erişim Tarihi: 13.07.2014.

Taşbaskı yapımında kullanılan taş kalıplar, Münih yakınlarındaki Solenhofen taş ocaklarından çıkarıldıktan sonra 10 cm kalınlığında düzgün plakalar halinde yontularak kullanılmaktadır. Bu taşlar, yüzeyindeki küçük gözenekler sayesinde suyu sünger gibi emmekte ve yağa karşı oldukça duyarlı doğal, homojen bir yapıya sahip bulunmaktadır. Yapısında yağlı asidin etkisi ile kolayca çözülen kireç karbonatı bulunmaktadır (Atar, 1995: 2). Taş seçimi yapıldıktan sonra taş talk pudrası ile pudralanmaktadır. Taşın tüm yüzeyine zayıf niteliklere sahip asit sürülmekte ve taşın üzerine gelecek şekilde desen yerleştirilmektedir. Desenin üzerinden kalemle geçilerek taşın suyla temizlenmiş ve kurutulmuş yüzeyine yağlı kalem ve mürekkeple resim yapılmaktadır. Yıkanan taşın üzerine arap zamkı sürülmekte böylece deneme baskıların alınması için kalıp hazır hale gelmiş olmaktadır. Deneme baskılar yapıldıktan sonra taş kalıba mürekkep verilerek kurutulmakta ve kurutma işlemi sonrasında taş üzerine çok ince bir asfalt tozu serpilmiştir. Serpilen bu asfalt tozu mürekkebe yapışmakta ve fazla olan asfalt tozu talk pudrası yardımıyla alınmaktadır. Taş kalıp üzerinde bulunan desene üst kısmından ateş tutularak asfalt eriyiğın mürekkebe karışması sağlanmaktadır. Daha sonra taş kalıp baskı makinasına yerleştirilmektedir. Önceden ıslatılmış olan kağıtlar su kuvvetinden çıkarılmakta ve taş kalıp üzerine uygun kağıt konularak baskı presten geçirilmektedir. Böylece taş kalıptaki desen kağıda aktarılmış olmaktadır. Son olarak

baskısı biten işler kurutulmak üzere kurutma raflarına yerleştirilmektedir (Bacaksız, 2009: 56-57).

3.4.5. Elek Baskı Sanatı (İpek Baskı- Serigrafi -Şablon Baskı)

Bir çerçeveye ipek gerilmiş eleğe benzeyen kalıbın, resim verecek yerleri açık kalacak şekilde ipeğin gözeneklerinin kapatılması (emiyon, arap zamkı) ve eleğin içine serigrafi baskı boyası konularak rakle ile sıyrılıp açık yerlerden boyanın kağıt yüzeyine aktarılması işlemidir (Koç, 2006: 19).

Tekstil sanayinde, grafik sanatlarda ve baskı resim çalışmalarında yaygın olarak kullanılan serigrafi baskı tekniği, metal ya da ahşap çerçeveye gerilmiş ipek, plastik veya metal dokumadan oluşan elek şeklindeki kalıp üzerinde baskı yapılacak yerlerin açık bırakılarak diğer yerlerin maskeleye, boyama ya da fotomekanik yöntemlerle kapatılması işlemi ve sonrasında bu eleğin içine konulan baskı boyasının (mürekkep), bir sıyrıcı (rakle) ile sıyrılarak açık kalan yerlerden kağıt, cam, kumaş, vb. malzemeler üzerine geçirilmesi işlemidir (<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~hpektas/serigr.html>) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

Serigrafinin ilk örnekleri bilindiği kadarıyla şablon baskı hazırlanmak suretiyle şablonun elek veya benzer özellikteki malzemeye yapıştırıldıktan sonra boyadan geçirilmesi ile yapılmaktaydı. Daha sonraları ise, asetat ve naylon benzeri bir malzemenin şablon şeklinde hazırlanarak sıcak pres türü bir uygulama ile elek niteliğindeki malzemeye yapıştırılarak yapılmaya başlandığı bilinmektedir. Bazı kaynaklara göre Eski Mısırlılar, Romalılar, Çinliler ve Japonların duvar, yer ve tavan süslemeleri ile çömlekçilik ve de dokuma bezemelerinde şablon tekniğini kullandıkları tespit edilmiştir (Kavuran, T.Y.). Eşya ve kumaş üzerinde baskı yapmak, binaların iç ve dış yüzeylerini süslemek amacıyla Japonya'da bugünkü elek baskının ilk adımı sayılacak bir yöntemle şablon baskının uygulandığı bilinmektedir. Bu yöntemde Japonlar tasarımlarını birbirlerinin eşi olan iki kağıt şablon halinde kesmişlerdir. İnsan saç tellerini bütün yüzeyi ve şablon parçalarını kapsayacak ve onun üzerine de ikinci parçayı da yüz yüze getirecek şekilde yapıştırmışlardır. Böylece arada kalan saç telleri ile şablonun bütün parçalarını bir arada tutmayı başarmışlardır. Bu düşünceden hareketle sonraları çok ince ipekten dokunmuş elekler yapılmıştır. Japonlarla atılan bu ilk adımdan sonra şablon baskıda ipeğin kullanılması tekniğin kullanılabilirliğini arttırmış ve özellikle 19. yüzyılda göçmen

Uzakdoğularca da Avrupa'ya taşınması sonucu tüm dünyada bilinen ve uygulanan bir teknik haline gelmiştir (İnan Temur, 2011: 56).

Uzakdoğu'da Çin ve Japonya'da çok eskiden beri bilinen bir teknik olan ipek baskının (elek baskı-serigrafi) 19. yüzyıl sonlarında Amerika Birleşik Devletleri'nde "Silk- Screen Process" adıyla kullanıldığı ve 1920'den sonra da Avrupa' da yaygınlaştığı bilinmektedir (<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~hpektas/serigr.html>) Erişim Tarihi: 14.07.2014. Avrupa'nın ipek baskı(elek baskı- serigrafi) ile tanışması Avrupalıların 19.yüzyılın ikinci yarısından itibaren Japon kültürü ile yakından ilgilenmeye başlamaları ile birlikte gerçekleşmiştir. Böylelikle 1900-1910 yılları arasında Avrupa'nın birçok ülkesinde ipek baskı tekniği bilinir olmuştur. 1907 yılında İngiltere'de ipek baskının ipek gerilmiş çerçeve ve sıyrığaç gibi araçlarının ilk patenti alınmıştır. Daha sonra bir başka patent de 1915 yılında San Francisco'da alınmıştır (Çevik, 2009: 20-21). 1915'te ilk fotografik yöntemin bulunmasıyla da, ipek baskı yeni bir ivme kazanmıştır. Tekstil endüstrisi bu yeni yöntemi ele almış ve foto şablonla çalışmaya başlamıştır. Böylece, 1930'larda Amerika ve Avrupa'nın çeşitli yerlerinde serigrafi tekniği çok amaçlı olarak kullanılmaya başlanmıştır (Kavuran, T.Y.).

Ülkemizde ise, ipek baskının (serigrafi-elek baskı) uygulanmaya başlanmasına ilişkin kesin bir tarih verilememesine karşın 1950'li yıllarda daha çok grafik tasarım, reklam, tanıtım ve ambalaj gibi üretime yönelik ticari amaçlarla kullanıldığı ve sanatsal yanına önem verilmediği görülmektedir. Sonraki yıllarda, ipek baskıyı sanatsal amaçlarla ilk uygulayan sanatçılarımız Bedri Rahmi ve Eren Eyüboğlu olmuştur. 1970'lerde ipek baskının enstitülerde ders olarak okutulmasından sonra ise, sanatçıların tekniğe ilişkin ilgileri artmış ve Prof. Dr. Süleyman Saim Tekcan'ın çabalarıyla diğer baskı tekniklerine denk bir uygulama alanı kazanılmıştır. Ayrıca İstanbul sanat camiasının uğrak yeri olan Çamlıca Sanatevi'nde açılan ipek baskı atölyesinde Elif Naci, Cihat Burak ve Devrim Erbil gibi birçok pentür ustası bu teknikle resim üretmeye başlamıştır (İnan Temur, 2011: 59).

Şekil 3-34 Hasan Pekmezci, " Kafes", Serigrafi, 1988

Kaynak: (http://www.hasanpekmezci.com/?page_id=673) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

Tekniğe ipek baskı (serigrafi-şablon-elek baskı) denmesinin sebebi kalıbının ipek, ipek özelliği gösteren polyester veya metal dokumalardan oluşmasıdır. Bu dokumalar metal ya da ahşap bir çerçeveye gerilmiş durumdadır. Dokumanın üzerine basılacak desene kalıbının alınabilmesi için emülsiyon sürülmektedir. Fotografik yöntemlerle desenin kalıba çekilmesiyle dokumanın desen olan yerlerindeki emülsiyon atılmakta böylece desensiz yerlerde emülsiyon kalmaktadır. Yani, desen olan yerlerdeki dokumanın üzerinden emülsiyonun sökülmesiyle (su banyosuyla) ve buralardan mürekkep geçirilmesiyle baskı işlemi gerçekleştirilmiş olmaktadır. Serigraf kalıbı çerçevelerinden, yüzeyinde ufak deliklerin bulunduğu ve buradan vakumun yapıldığı baskı masasına monte edilmektedir. Vakumla hava emmesinin amacı, basılacak işlerde malzemenin vakumlu havayla çekilerek masaya sabitleştirilmesi ve kaymasının engellenmesidir. Bu masada inip kalkabilen bir menteşe sistemine bağlanmaktadır. Kalıbın üzerine yeterince boya dökülerek kalıp indirilmekte ve basılacak malzemenin üzerine geldiğinde, rakle ile üzerinden boya bir taraftan diğer tarafa bastırılarak çekilmektedir. Böylece, elek üzerindeki açık yerlerden boya alttaki malzemeye geçirilerek baskı işlemi tamamlanmış olmaktadır. Baskısı gerçekleştirilen ürünler kurutulmak üzere kurutma raflarına

yerleştirilmektedir (<http://www.grafikerler.org/forum/konu/serigrafı-baskı-teknıgi.4939/>) Erişim Tarihi:14.07.2014.

Her türlü malzeme ve yüzeye uygulanabilen serigrafı tekniği ile yuvarlak baskılar da yapılabilmektedir. Aynı zamanda matbaanın baskı yapamadığı çeşitli malzemeler üzerine de bu yöntemle baskı yapılabilmektedir (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Serigrafı>) Erişim Tarihi: 14.07.2014. Özellikle, ofset ve tipografik baskıların uygulanamadığı malzemeler (tahta, cam, polyester, deri, metal, seramik v.b.) üzerine de uygulanır hale gelen serigrafı tekniği (elek baskı-ipek baskı) bugün ise tekstil sanayi dışında bilhassa az sayıda baskılar için olanaklar sınırlı olsa bile kolaylıkla uygulanabilen bir teknik haline gelmiş bulunmaktadır (<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~hpektas/serigr.html>) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

3.5. Modern Özgün Baskı Sanatı

Modern sanat ile beraber modern özgün baskı sanatı teknikleri de klasik özgün baskı sanatı tekniklerinin yanı sıra sıkça tercih edilen ve etkisi yüksek olan, doğru kullanılınca da baskı kalitesini arttıran bir konuma gelmiştir. Modernleşmenin her geçen gün hızlandığı bu çağda özgün baskı sanatı da teknikleri bakımından modernleşmektedir. Teknikler arttıkça seçenekler, sanatçıların özgün baskı sanatındaki tercihleri ve sanatı ifade etme şekli değişmektedir. Bu artış özgün baskı sanatı için bir zenginliktir ve bütün görsel sanatlar içinde daha fazla yer edinmesini sağlayan bir gelişmedir. Önemli olan bütün bu tekniklerin son derece dikkatli, özverili ve bilinçli uygulanmasıdır.

Özgün baskı sanatı günümüzde saygın bir konumdadır. Bu saygınlığı korumak, sanatla ilgilenen insanların tekniklerini kullanırken rastgele değil üzerinde titizlikle çalışarak uygulama yapmalarını gerektirmektedir. Modern özgün baskı sanatı tekniklerinin hepsinin uygulanmasının oldukça keyifli ve kolay olduğu her biri uygulandıkça anlaşılabilir. Özgün baskı sanatı olabildiğince yeniliklere açık ve sınırları olmayan bir alandır. Bu sanatla ilgilendikçe sanatın sınırsızlığını keşfetmek mümkün olmaktadır (Küçüköner, 2012: 94).

Modern özgün baskı sanatı teknikleri sanatçıya yeni görsel anlatım olanakları ve teknikleri sunmaktadır. Sanatçı böylesine zengin anlatım ve şekillendirme olanaklarını denemekten kendini alamamakta ve bu denemeler sanatçıya hem kendi görsel anlatım dilini bulmasında hem de bu dili

zenginleştirmesinde katkıda bulunmaktadır. Bu tekniklerin görsel öğeleri oluşturmadaki zenginliği ve doğrudanlığı sanatçının kişiliğinin resimlere yansımada da kestirme ve kısa yollar sağlamaktadır. Genelde ögesel ve anlatımcı denemelerin büyük önem kazandığı yüzyılımızda, görsel sanatçıların özgün baskı çalışmalarına yoğun olarak yönelmeleri doğaldır (Özsezgin ve Aslier, 1989: 132).

3.5.1. Modern Özgün Baskı Teknikleri

Modern özgün baskı sanatı tekniklerinin en bilinen ve yaygın olarak kullanılanları çok plakalı renkli yüksek baskı, aşamalı tek renkli yüksek baskı (monokrom), aşamalı renkli yüksek baskı, kolaj baskı, şablon baskı, puzzle baskı, gofraj-rölyef baskı, hazır nesneden baskı, mono tip baskı, doku aktarma yöntemi, transfer baskı, karborandum, derin oyma, dijital baskı (ink-jet), çok plakalı renkli çukur baskı, viskozite (tek plakalı renkli çukur baskı), kolografi (collagraph), aquatint zeminli mezotinta, elle yapılan fotogravür tekniği, foto gravür (tifdruk-fotoğrafla lak tekniği), klişe baskı (oyulmuş çelik plakalarla kabartma baskı), vitrografi ve karışık teknik (mixedmedia) dir. Bu araştırma kapsamında bu tekniklerden özellikle kağıt ve kumaş üzerine uygulanabilenleri detaylı şekilde açıklanmaya çalışılmıştır.

3.5.1.1.Gofraj-Rölyef Baskı

“Gofre” kelime olarak kağıdın baskı esnasında kabartılması anlamına gelmekte olup boyalı ve boyasız yapılan bir kabartmadır.

Gofraj, desenin kabartma (rölyef) olarak işlendiği ve çelik silindir içinde bulunan kızgın yağ sisteminin ısıtılması sonucu elde edilen sıcaklığın ve basıncın etkisiyle sentetik ya da sentetik karışımı kumaşların (polyester/pamuk v.b) destek bir silindir aracılığıyla preslenerek kumaş üstüne desenin aktarıldığı bir baskı işlemidir. Gofraj baskı tekniğinde kullanılacak olan kumaşın lif içeriğinin termoplastik yani sentetik (polyester, poliamid ya da asetat v.b) olması baskının kalıcılığını sağlayan bir unsurdur. Bu baskı tekniği termoplastik olmayan doğal kumaşlara (pamuk, keten, yün, ipek v.b) uygulandığında kumaşta kalıcı görünüm yaratmamakta ve yıkama ile bozulmaktadır. Ancak, nontermoplastik kumaşlarda baskı yapılacak olan kumaşın

arka yüzüne termoplastik destek veren yardımcı kumaşlar kullanılırsa kalıcı gofraj baskılar elde edilebilmektedir (Uygur ve Yüksel, 2013: 133).

Baskıların kağıt ya da kumaş üzerinde yüksek ya da kabarık durması için geliştirilmiş bir teknik olan gofre baskıda kullanılacak olan tipo klişe, negatif ve pozitif olarak hazırlanmakta ve kağıt bu klişelerin arasına sıkıştırılmaktadır. Yapılan bu aşama esnasında kabartma işlemi gerçekleşmiş olmaktadır. Gofre (kabartma) baskıda kullanılan dişi klişe esnek bir yapıya sahipken, erkek klişe kağıdın üzerine baskı yapmakta ve kağıdın arka yüzünde bulunan dişi klişenin içine girerek kabartma işleminin gerçekleşmesini sağlamaktadır. Böylelikle kağıdın arka yüzünde kabarık bir iz oluşmakta ve estetik açıdan güzel bir görüntü ortaya çıkmaktadır (Tepecik, 2002: 116).

Gofraj baskı ile metraj baskı yapılabileceği gibi parça baskıda yapılabilmektedir. Özellikle döşemelik ve giysilik kumaşlarda, peluşlarda, masa ve yatak örtülerinde bu teknik uygulanmaktadır.

Şekil 3-35 Denim Kumaş Üzerinde Gofraj Baskı Örneği

Kaynak: (<http://www.as-baski.com/index.php?sayfa=93>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

3.5.1.2.Mono Tip Baskı

Monotipi sözcüğü, “mono” ile “tipi” kelimelerinin birleşiminden oluşmakta olan ve yüzeye basınç uygulanarak oluşturulan çalışmanın kağıda transfer edildiği bir baskı türüdür. Bu özelliği nedeniyle de özgün baskı kategorisinde yer almakta olan bir tekniktir. Monotipi baskıda metal ve plastik levhalar, litografik taşlar, cam ve tahta gibi yüzeyi düz malzemeler transfer işlemine uygunluğu nedeniyle tercih edilmektedir. Boyanın yüzeye sürülmesi işleminde ise, parmak ve doku oluşturabilecek kumaş parçaları, fırça ve kalem gibi keskin uçlar kullanılmaktadır.

Hazırlanan resim nemlendirilmiş oyma kağıtlarına ya da kumaş parçasına transfer edilmekte ve elde edilen görüntüden bir kerelik baskı alınarak resim ters olarak geçirilmektedir. Bu teknikte ilk baskı sonrası yüzeyin üstünde kalan görüntüden aynı canlılıkta ikinci bir baskı yapılabilmesi imkansız olmaktadır. Bu nedenle, monotipi baskıda birden fazla çoğaltma işlemi gerçekleştirilememektedir (Yılmaz, 2006: 45-47). Monotipi baskı tekniğini kullanarak başarılı eserler veren sanatçı Mustafa Aslier'in bu teknikle yapmış olduğu pek çok çalışması bulunmaktadır.

Şekil 3-36 Monotipi Baskı, 1947, Mustafa Aslier
Kaynak: (Aslier, 2009: 3).

3.5.1.3.Doku Aktarma Yöntemi

Doğada bitki, insan, hayvan ve değişik organizmalarda bulunan gözle görünür ya da görünmez olabilen, kendine özgü bir düzene sahip yapıya doku denilmektedir. Her nesnenin dış yapısını oluşturan ve diğer nesnelerin dış yapısından farklı olmasını sağlayan kendine has karakteristik yapılaşma özellikleri bulunmaktadır. Dış yapı ya da kabuk olarak adlandırabileceğimiz bu oluşuma görsel doku da denilmektedir.

Bu yöntemde yaprak, ip, kumaş, tül, plastik malzemeler, kağıt, gazete sayfaları, kuru veya yaş ağaç yaprakları, kuru kuş tüyleri, metal, ahşap v.b malzemeler kullanılmaktadır. Doğada var olan doğal dokulardan, fabrikalarda ya da elle hazırlanan yapay dokulardan ve de sanatsal dokulardan yararlanılarak kağıt ya da kumaş üzerine baskı çalışmaları yapılabilmektedir.

Şekil 3-37 Kumaş Üzerine Doğal Doku Aktarımı

Kaynak: (<http://somethingcleveraboutnothing.blogspot.com.tr/2012/10/gelli-plate-tutorial-with-leaves.html?m=1>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

3.5.1.4. Transfer Baskı

Günümüzde oldukça tercih edilen bir baskı tekniği olan transfer baskı daha ziyade reklam amaçlı tekstil ürünler üzerinde kullanılmaktadır. Bu teknikte, çıkartma kağıtlarına önceden baskı yapılan tasarımlar, daha sonra belli bir sıcaklıkla ve presleme yöntemiyle kumaş üstüne aktarılmaktadır. Renkli fotokopi makineleriyle de gerçekleştirilebilen transfer baskı yönteminde tasarımın fotokopisi özel bir naylon folyo üzerine çekilmekte ve folyo kumaşın üzerine yatırılmaktadır. Sonrasında da folyonun üzerine 120 derecelik bir sıcaklık uygulanmakta böylelikle de tasarım kumaşın dokusuna geçmiş olmaktadır (Tepecik, 2002: 115,116).

Tekstilin olduğu her yerde uygulanabilen ve sınırsız uygulama alanı bulunan transfer baskı tekniği sentetik elyaf üzerine (polyester, poliamid, akrilik, triasetat) ve doğal elyafla sentetik karışimli kumaşlarda da uygulanmaktadır. Aynı zamanda ev tekstilinde (dekoratif kumaşlarda, perdeler, koltuk döşemeleri, yatak örtüleri v.b) ve bayan giysilerinde de kullanılmaktadır. Bayan giyiminde özellikle sınırsız renk ve

desen dışında numune ile koleksiyon çalışmaya da uygunluğu açısından da tercih edilmekte ayrıca küçük metraj basılabilmek olanağı verdiği için de yaygın şekilde kullanılmaktadır. Erkek kıyafetlerinde forma ve t-shirtlerde renk zenginliği ve düşük maliyet nedeniyle tercih edilirken iç çamaşırı ve mayolarda da oldukça fazla kullanılmaktadır. Transfer baskı, astarlık kumaşlarda, gömlelerde, ceketlerde, kazaklarda başarıyla uygulanmakta ve kravatlık kumaşlarda bulunan ince desenlerin başarıyla uygulanmasını sağladığından da tercih unsuru olmaktadır (Yüksel, 2009: 12).

Şekil 3-38 Transfer Baskı

Kaynak: (<http://www.lamitransfer.com/fotograf-galerisi.php>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

3.5.1.5. Dijital Baskı (Ink-jet)

Bilgisayar ortamında hazırlanmış ya da bilgisayara aktarılmış desen, logo, fotoğraf v.b tasarımların baskılarının bilgisayar destekli ortamlarda yapılmasına dijital baskı denilmektedir. Dijital baskı, desenlerin bilgisayarda oluşturularak şablon ve renk ayrımı olmadan bilgisayardan baskı ünitesine gönderilmesi ve sonrasında mürekkebin deseni oluşturacak damlacıklar halinde çok ince düzelerden kontrollü bir şekilde materyal üzerine püskürtülmesi esasına dayanmaktadır.

Dijital kumaş baskısı ise, bilgisayarda püskürtme yöntemi kullanılarak kumaşa doğrudan yapılan baskıdır. Kumaşta dijital baskı tekniği, şablon hazırlama ile su gerektirmediği ve boyarmaddelerin yıkama haslıkları iyi olduğu aynı zamanda su bazlı ve ekolojik boyarmaddeler kullanıldığı ilaveten az enerji gerektirdiği için tercih edilmektedir. Polyester, pamuk, polyester/pamuk karışımlarına, keten, ipek,

viskon'dan yapılmış örme ve dokuma kumaşlara uygulanabilen bu baskı tekniğinde renk verimi, görüntü netliği ve çabuk kuruma süresini elde etmek için kumaşa ön işlem yapmak gerekmektedir. Böylelikle, püskürtülen mürekkep damlalarının hacminin en az akma gösterecek şekilde kontrol altına alınması sağlanmaktadır. Bu teknikte, kimyasal işlemlerle mürekkebin yayılmasını önleyip kontür netliği sağlamak için kumaşa kıvamlaştırıcı uygulanırken boyarmaddenin fiksajı için de fiksaj maddeleri ve yardımcı maddeler uygulanmaktadır. Kıvamlaştırıcılar, kumaşın yapısını değiştirerek, baskıların tutunma derecesini, kumaşa nüfuz edişini, baskı düzgünlüğünü ve kontür netliğini ayarlayıcı etki yapmaktadır (Yüksel, 2009: 12,13).

Şekil 3-39 Dijital Baskı Tekniği Uygulanmış Kumaş Örneği

Kaynak: (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. [MEGEP], 2013:21), Erişim Tarihi: 23.03.2015([www.megep.meb.gov.tr>moduller_pdf](http://www.megep.meb.gov.tr/moduller_pdf)).

3.5.1.6.Kolografi (Collagraphy)

Bu modern baskı tekniğinde resim, önceden hazırlanarak bir ana plaka seçilmekte ve resim bu plakaya aktarılmaktadır. Sonrasında ana plakanın üzerine konulacak olan bir ya da birkaç tane plaka daha hazırlanmaktadır. Üste konulacak olan plakalar ya ana plakadaki resmin bir parçası olarak önceden çalışılmakta ya da resmin bütünlüğünü bozmadan ana yapıya uyum sağlayacak olan üstünde hazır bir dokusu bulunan hazır bir nesne tercih edilmektedir. Teknik uygulanırken öncelikli olarak ana plakaya boya verilerek temizlenmekte ardından pres tablasındaki altlığa yerleştirilmektedir. Sonrasında küçük plakalara boya verilmekte ve

temizlenmektedir. Söz konusu bu plakalardaki boya renginin ana plakayla uyumlu olmasına dikkat edilmekte yani, ya ana plaka ile aynı renkte ya da aynı renk tonlarında veya kontrast renklerde boya seçilmesi gerekmektedir (Küçüköner, 2012: 110).

Kolografi tekniği, tek geçişte dinamik çok renkli baskılar oluşturulabilmeye imkan vermektedir. Bu baskı tekniğini günümüzde çalışmalarında kullanan pek çok kolografi sanatçısı bulunmaktadır.

Şekil 3-40 Kağıt Üzerine Basılmış Kolografi Baskı Tekniği Örneği.

Kaynak: (<http://www.susanneclark.com/information-on-collagraph-printmaking-and-kimono-print-gallery.html>) Erişim Tarihi: 23.03.2015

3.5.1.7.Klişe Baskı (Oyulmuş Çelik Plakalarla Kabartma Baskı)

Kağıda basılmak üzere metal harflerin, tahta, çinko, prinç, kurşun, muşamba, nylon gibi maddelerin üzerine elle ya da fotomekanik yöntemlerle oyularak hazırlandığı kalıplara klişe adı verilmektedir (Ketenci ve Bilgili, 2006: 137).

Klişe baskıda kullanılan başlıca klişe türleri tire ve ototipi (tramlı) klişedir. Tire klişe, fırça ya da kalemle beyaz kağıt üstüne elle çizilen aynı zamanda siyah çizgilerden oluşan desen ve çizgi resimlerin basım yoluyla çoğaltılmasında kullanılan maden levha türü iken, ototipi (tramlı) klişe ise, fotoğrafların, gölgeli resimlerin klişesidir ve ufak ufak noktalardan meydana gelmektedir (Alfabetik Resimli Bilgi Ansiklopedisi, 1964: 70).

Basım işlerinde resimlerin kağıda basılmasında yararlanılan klişe baskı, daha çok kartvizit, isimlik, hisse sertifikası, kağıt para, antet kağıdı ve pul basmada kullanılmaktadır.

3.5.1.8.Vitrografi

Vitrografi, baskıda bilinen geleneksel metal, ahşap, linol, taş gibi plakalar yerine cam bir yüzeyin kullanıldığı bir baskı tekniğidir. Resmin camın üzerine sabitlenmesinden sonra mürekkep sürülerek birden fazla baskı alınmasına olanak tanıyan bu tekniğin, Amerikalı cam sanatçısı Harvey Littleton'un Wisconsin Üniversitesinde 1974 yılında cam üzerine yaptığı atölye çalışmaları esnasında ortaya çıktığı bilinmektedir (<http://en.wikipedia.org/wiki/Vitreography>) Erişim Tarihi: 22.03.2015.

Şekil 3-41 Macchia, 1994 Kağıt Stanislav Libensky, Kağıt Üzerine Vitrografi Baskı Dale Chihuly Üzerine Vitrograf Baskı.

Kaynak: (Kula ve Küçükbiçmen, 2010: 100).

3.5.1.9.Karışık Teknik (Mixed Media)

Karışık teknik, bütün tekniklerin hepsinin ya da birkaçının aynı kalıp üzerinde uygulanabildiği ve kalıba önce kuru kazı sonra asite yedirme sonra da derin oyma gibi tekniklerin uygulanabildiği böylelikle modern özgün baskıların elde edilebildiği bir tekniktir. Bu teknikle, hazırlanan kalıba baskı aşamasında da doku aktarılarak başka bir teknik daha ilave edilmesi mümkün olabilmektedir (Küçüköner, 2012: 116).

Şekil 3-42 Aliye Berger, Davulcular, Karışık Teknik

Kaynak: (Özsezgin ve Aslıer, 1989: 153).

3.5.2. Özgün Baskı Sanatında Kullanılan Malzemeler

Özgün baskı sanatında kullanılan malzemeler incelendiğinde, her baskı tekniğinde o tekniğe özgü çeşitli boya, kağıt, kumaş, levha ve araç- gereçlerin kullanılmış olduğu görülmektedir.

3.5.3. Boyalar

Mürekkepler yüksek baskı, çukur baskı, düz baskı, ipek baskı v.b. hemen hemen tüm özgün baskı sanatı teknikleri için kullanılabilir. Baskı sanatlarında boyamak ya da renk vermek için genellikle mürekkeplerin kullanıldığı görülmektedir. Yağ bazlı ve su bazlı olarak kullanılan bu mürekkepler baskının tekniğine göre matbaa mürekkebi olabileceği gibi teksir mürekkebi de

olabilmektedir. Yağ bazlı mürekkepler daha opak, kalın ve kumaşın yüzeyinde kalmaya eğilimli iken su bazlı mürekkepler, kumaşa daha iyi bir tuşe sağlamaktadırlar. Çünkü yapılan baskı ve sabitleme sonrası kullanılan kalınlaştırıcı, yıkamayla çıkabilmektedir.

Özgün baskı sanatında çalışma tekniğine ve kişisel seçimlere göre her baskı tekniği için farklı boya malzemeleri de kullanılabilir. Bu boyalar kutu ya da tüplerde özel olarak hazırlanmış şekilde bulunmaktadır.

Özgün baskı sanatı tekniklerinde kullanılan boyalar elde edildikleri kaynaklara göre doğal ve sentetik boyalar olmak üzere ikiye ayrılmaktadır. Bir yüksek baskı tekniği olan damga baskıda özellikle kullanılan doğal boyalar topraktan, bitkilerden, böceklerden ve hayvanlardan elde edilmektedir. Cehri, soğan kabuğu, ceviz yaprağı, papatya, indigo v.b bitkilerden ve koşnil, kermes v.b hayvanlardan (dişi koşnil böceğinden kırmızı renk, yumuşakçalardan tire moru) elde edilen doğal kökboyanın yanı sıra krom tuzları, kurşun kromat, bakır arsenat v.b topraktan elde edilen doğal boyalar da bulunmaktadır. 1856 yılında genç bir kimyager olan William Perkin'in ilk sentetik mor rengini (anilin moru veya leylak rengi) elde etmesiyle sentetik boyarmaddeler üretilmeye başlanmış (Udale, 2014: 58-60) ve çoğunlukla yüksek baskı tekniğinde kullanılan doğal boyaların yerini artık günümüzde sentetik boyalar almıştır.

3.5.4. Merdaneler

En bilinen ve özgün baskı sanatında yaygın olarak kullanılan merdaneler vernik merdaneleri, sert (muşamba yüzeyli) merdaneler, esnek (lastik) merdaneler ve yumuşak (jelatin) merdanelerdir.

Kullanım amaçlarına uygun olarak farklı yapılarda üretilen merdaneler özellikle yüksek baskı yöntemlerinde oyulan plakanın yüksekte kalan yerlerine boya vermek için kullanılmaktadır. Yüksek baskıda boyayı homojenleştirmek için masa üzerindeki çalışma sırasında ve boyayı alıp yüzeylere aktarmada sert (muşamba yüzeyli) merdaneler tercih edilmektedir. Sert merdaneler aynı zamanda renkli gravür elde etmek için kullanılan viskozite yönteminde de en üstteki yüzeyin boyasını vermede kullanılmaktadır. Viskozite yönteminde aynı şekilde, orta seviyelerdeki yüzeylere boya vermek için esnek (lastik) merdaneler kullanılırken en alt seviyedeki yüzeylere boya vermede yumuşak (jelatin) merdaneler kullanılmaktadır. Bir çukur

baskı yöntemi olan asitli oyma tekniğinde ise, katı veya yumuşak lak verniğini plakanın yüzeyine yaymada kullanılan vernik merdanelerinde, silindirin dışına deri kaplanmaktadır. Böylelikle, plakanın alttan ısıtılması durumunda bu merdanelerin deri yüzeyi etkilenmemektedir (Can, 2008: 77).

Şekil 3-43 Merdane Örneği

Kaynak: (<http://www.guven-sanat.com/abig-linol-merdane-kaucuk-120mm/30mm>) Erişim Tarihi: 04.05.2015.

3.5.5. Kalıplar

Özgün baskı sanatında baskı işlemini gerçekleştirebilmek için oyulacak ve boya verilecek bir malzemeye gerek duyulmaktadır. Tahta, metal ya da plastik alaşımlı olan bu malzemelere plaka, matris, klişe, planş, linol, tahta, kalıp ve kontrplak gibi adlar verilmektedir.

Baskı sanatı tekniğine göre çoğunlukla ahşap, linol, bakır, çinko, prinç, çelik, alüminyum, magnezyum ve plastik alaşımlı kalıplar kullanılmaktadır. Ahşap kalıplar, ıhlamur, çam, gürgen, ahlat, şimşir ve kayın gibi her tür ağaçtan yapılabilmektedir. Ancak, en çok tercih edilen ahşap kalıplar çam ve kiraz ağacından yapılanlardır. Çam ağacının kalıp hazırlamada tercih edilmesinin sebebi, ucuz, yapısının yumuşak ve her yerde bulunabilir oluşudur.

Linol kalıplar, linolyum adı verilen bir malzemedir. Linolyum, beziryağı, doğal reçine, mantar tozu, talaş ve kalker ile sıvanmış kendir dokumasından yapılan, rulo halinde bir çeşit taban malzemesidir. Yarı ya da tam esnek özelliğe sahip olan bu plastik malzeme binaların yer döşemelerinde, ulaşım araçlarının koltuk, yer v.b döşemelerinde, masa, sandalye v.b eşyaların kaplanmasında kullanılmak üzere üretilmektedir. Linolyum, oyulması kolay bir malzeme olduğundan baskı sanatlarında çokça kullanılmaktadır.

Bakır kalıplar, drypoint, aquatint, etching ve mezzotint gibi çukur baskı tekniklerinde daha fazla tercih edilen aynı zamanda farklı niteliklerde olabilen bakır metalinden yapılmaktadırlar. Örneğin; Elektroliz bakır adı verilen bakır, tümüyle saf bakır olup çok yumuşaktır ancak asitle oyma tekniği için uygun değildir.

Çinko kalıplar, kuru kazı tekniğinde yüzeyinin çelik kalemlerle direkt çizilebilir olması nedeniyle kullanılmaktadır. Bu kalıplar, asitle kolay oyulabildiği ve piyasada bakırdan daha ucuz bulunabildiği için özellikle baskıya yeni başlayanlar ve öğrenciler tarafından sıkça kullanılmaktadır.

Prinç kalıplar, bakır ve çinko karışımı bir metal olan prinçten yapılmakta olup, asitten geç etkilendiği aynı zamanda temiz ve ince bir sonuç verdiği için sanatçılarca tercih edilmektedir.

Çelik kalıplar, bir çukur baskı tekniği olan asitle yedirme yönteminde yüzyıllardır kullanılagelen çok sert bir metalden yapılmaktadır. Çokça baskı yapma olanağı verdiği için sanatçılar tarafından hisse senetleri ve posta pulları yapmada kullanılmaktadırlar.

Alüminyum ve magnezyum kalıplar, Litografi tekniğinde yaygın olarak kullanılırken malzeme olarak çok yumuşak olduklarından asitle yedirme yönteminde pek tercih edilmemektedirler (Akalan, 2000: 190-191).

Plastik alaşımlı kalıplar, oyularak hem çukur baskı hem de yüksek baskı tekniğinde kullanılmaktadırlar. Yapısı sert olduğundan bu malzemeleri oymak ya da kazımak linol ve ahşap plakalardan daha zordur. Plastik alaşımlı kalıplarla kuru kazı yapmak daha kolaydır (Küçüköner, 2012: 119-120).

3.5.6. Kağıtlar

Özgün baskı sanatında kullanılan kağıtların kalın, çok lifli, suyu emebilen ve dağılmayan pamuklu, dolgun, sağlam ve mat kağıtlar olması gerekmektedir. Yüksek kalitedeki bu kağıtların hemen hemen hepsi kimyasal olmayan ağaç, pamuk ve prinçten yapılmış olan uzun, lifli yapıdaki el yapımı kağıtlardır. El yapımı kağıtlar daha ziyade Avrupa ve Japonya'dan gelmektedir. Bu kağıtların yanı sıra günümüzde istenilen boy ve gramajlarda olan hazır baskı kağıtları da bulunmaktadır.

3.5.7. Kumaşlar

Özgün baskı sanatında özellikle yüksek baskı tekniğinde kullanılan kumaşların kalitesi büyük önem arz etmektedir. Baskı yapmak için en uygun kumaşlar hammaddesi pamuk olanlardır. Pamuk, uygulama esnasında boyayı çabuk emdiği ve boyanın akmasını önlediğinden daha çok tercih edilmektedir. Bilhassa bir damga baskı tekniği olan yazmacılıkta, yöresel tezgahlarda dokunmuş kaput (Amerikan) bezi, tülbent, şile bezi, mermerşahi ve patiska gibi pamuklu kumaşlar kullanılmaktadır (Tezel, 2009). Aynı zamanda düz keten, panama keteni ve çuval bezi gibi kumaşların yanı sıra ipek şantuk, ipek organze ve ödemiş ipeği gibi ipekli dokumalarda yaygın şekilde baskı yapmada tercih edilmektedir. Yöresel dokumalarında kullanıldığı özgün baskılarda bunların dışında keçe ya da polyester de kumaş alternatifi olarak kullanılabilir.

3.5.7.1. Pamuklu Kumaşlar

Pamuk, bitkisel kökenli doğal bir elyaf olup, bitkinin kozasından elde edilmektedir. Pamuk elyafı iplik haline getirilip dokuma ya da örgü sistemleri ile kumaş haline getirilmektedir. Pamuk, çok eski tarihlerden beri yetiştirilen bir kültür bitkisi olarak genellikle sıcak iklimi seven bir bitkidir (<http://pamuk.nedir.com/#ixzz2yZapGthD>) Erişim Tarihi: 15.04.2014. Pamuğun emicilik, yaş dayanımı, yumuşaklık gibi özellikleri onu diğer liflerden ayırmakta ve fazla nem çekmesi de pamuğa sıcak koşullarda da giyilebilecek bir doku kazandırmaktadır. Bu sebeple pamuklu kumaşlar iç giyim ve bebek giysilerinde özellikle tercih edilmektedir. Pamuklu kumaşlar yıkama bakımından sıcak suda yıkanmaya ve sıkılmaya müsait olup, sentetik kumaşlarla karıştırıldığında daha az buruşmakta ve kolayca ütülenebilmektedir. Ancak, yıkandıklarında polyester kumaşlara nazaran daha emici oldukları ve suyu daha fazla emdikleri için daha geç kurumaktadırlar (www.daktestil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Özgün baskı sanatında kullanılan pamuklu kumaşların başlıcaları; Amerikan bezi, tülbent, mermerşahi, patiska, akfil, pazen, viskon, pamuk saten v.b kumaşlardır.

- **Amerikan Bezi (Kaput Bezi):** Bez ayağı örgüde kasarlanmamış kumaş üzerinde pamuğun bitki ve kabuk artıkları olan ve daha çok tekstil yan sanayide kullanılan ekru renkte bir kumaş olup Amerikan bezi, kaput bezi

olarak da tanımlanmaktadır. Karde iplikten dokunan ve kasar / beyazlatma işlemi uygulanmayan bir kumaş olan kaput bezi çoğunlukla tela, ceplik, güneşlik ve iç astar yapımında kullanılmakta ve genellikle 12/1-16/1 Ne iplikten cm'de 15-20 sıklıkla dokunmaktadır (http://iplikonline.com.tr/v1/kultur/dokuma_kumas_yapilari.php)

Erişim Tarihi: 10.04.2014.

Şekil 3-44 Amerikan Bezi Örneği

Kaynak: (<http://www.kumasci.com/liste/amerikan-bezi/>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Tülbent:** Seyrek dokunmuş, kasarlanmış, beyaz, hafif gramajlı, yumuşak bir kumaş olan tülbent genellikle tek kat iplikle dokunmaktadır. Başörtüsü olarak kullanıldığı gibi ambalaj amacıyla haşıl ile sertleştirilerek astarlık olarak da kullanılmaktadır. Mermerşahiden ince ve düz renkte olan bu kumaşa baskı yoluyla desen de verilebilmektedir. Tülbent iç giyim, başörtüsü ve yazlık giysilerin yapımında kullanılan ve 30–36 Ne iplikten cm.de 8-17 sıklıklarda dokunan bir pamuklu kumaş türüdür (<http://www.anlambilim.net/ne-demek/tulbent>) Erişim Tarihi: 10.04.2014.

Şekil 3-45 Tülbent Örneği

Kaynak: (www.tr.aliexpress.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Mermerşahi:** Tülbent kumaşına benzeyen ancak daha sık dokunmuş beyazlatılmış (kasar) ve yumuşak tuşeli bir kumaştır. Tülbentten daha sık, patiskadan daha seyrek olarak bezayağı örgüde dokunmakta olan mermerşahi iç giyim, tela, astar, ceplik, bebek giysileri ve tekstil yan sanayi yapımında kullanılmaktadır. Genellikle 30/1 Ne iplikten 23-25 çözgü/cm, 16-18 atkı/cm. sıklıklarda ve yaklaşık 80-85 gr./m' ağırlıkta dokunan bir pamuklu kumaş türüdür (http://www.gudemkumas.com/kumaslar/pamuklukumaslar/kumas_mermerşahi.htm) Erişim Tarihi: 10.04.2014. 36

- **Patiska:** Hasse adıyla bilinen 13.yy'da Fransız Cambrailli Baptiste'den adını alan kumaş cinsidir. Fransa'nın Kuzey Flandra bölgesindeki Cambrai şehri 1500'lü yıllarda patiska üretimi ile tanınmıştır. Patiskanın İngilizce adı olan "cambric" sözcüğü de Cambrai şehrine ait anlamına gelmektedir. Patiska sık ve düzgün dokunmuş pamuklu bir bez olarak uygulanan apre türüne göre yumuşak ya da diri tutumlu olabilmektedir. Orijinali keten olan bu kumaş günümüzde pamuk ya da karışımları veya yün ve karışımlarından yapılmaktadır. Pamuktan yapıldığı zaman genel olarak çözgüde 10-14 ve atkıda 8-14 kaplama faktörü ve metrekaresinde 60-100 gram ağırlığı olan patiska yünden yapılmışsa şalisten (challis) daha hafiftir ve kadın elbiselerinin yapımında kullanılabilir. Özellikle Amerika ve Mısır'da yetişen nitelikli pamuklardan eğrilmiş, 60-80 numara ipliklerden dokunan ve çoğunlukla bir yüzüne hafif parlaklık kazandırılabilen patiska ağartılabilen ya da parça halinde boyanabilmektedir. Nitelikli patiskalar pürüzsüz, parlak apreli ve hafif bezler olup kolay dikilebilmekte ya da üzerlerine ince nakışlar işlenebilmektedir.

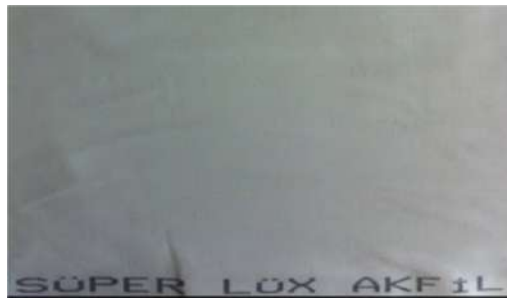
Kolay yıkanabildiğinden mendillerde, çocuk giysilerinde, iç çamaşırlarında, çarşaflarda ve geceliklerde kullanılmakta olan bir pamuklu kumaş türüdür (Babayiğit, 2013: 89,90).

Şekil 3-46 Patiska Örneği.

Kaynak: (www.kumasci.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Akfil:** Sık dokunuşlu bir yapıya sahip olmasına rağmen dökümlü ve yumuşaktır. Sıklık oranı yıkandıkça artar. Atkı ve çözgü cm'si 57 tel, 60 tel ve 64 tel iplikten dokunabilen pamuklu bir kumaştır. Patiskaya çok benzer özellikler gösteren akfil kumaşlar günümüz teknolojisiyle farklı renklerde de üretilebilmektedir.

Şekil 3-47 Akfil Örneği

Kaynak: (www.kumasci.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Pazen:** Fransızca “basin” kelimesinden gelmektedir. Basın İtalyanca pamuk anlamındaki bambax'tan türetilen bambasin sözcüğünün Fransızca'da 14. yüzyılda aldığı biçimdir. Genellikle bez ayağı, bazen 2/2 dimi örgüde dokunduktan sonra yüzeyi havlandırılmış olan Ne 24-8 ipliklerin kullanıldığı

pamuklu bir kumaş olan pazende arka yüzey şardonlanmakta ve ön yüzey baskılı olabilmektedir. Hav katmanı daha kalın ve yumuşak olan atkı ipliğinin havlandırılmasıyla oluşturulan pazen beyaz ya da yollu desenli olarak dokunmaktadır. Eğer bez ayağı dokuda baskı yoluyla desen verilmiş, her iki yüzeyi şardonlanmış ve kalınlığı fazla ise divitin adını almaktadır. Top boya ve baskı yapılarak pijama ve iç çamaşırlık olarak kullanılan pazen Anadolu'da kışlık giysilerde yaygın olarak kullanılmaktadır. Bez ayağı örgüler için 20/1–24/1 Ne çözüğü, 8/1–12/1 Ne atkı kullanılan bir pamuklu kumaş türüdür (<http://tr.wikipedia.org/wiki/Pazen>) Erişim Tarihi: 12.04.2014.

Şekil 3-48 Pazen Örneği

Kaynak: (<http://burcakkumas.com/kategori/flanel-pazen-duz-renkler/44>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Pamuk saten:** İnce penye lifleriyle ve %100 pamuktan 4/1 örgü ve 1/1 dokuma şekillerinde üretilen bir kumaştır. 1 cm karesinde 80-120 tel arası iplik bulunmakta ve genellikle 40/1 iplik ile üretilmektedir. 40/1 ipliğin ince oluşu ise, kumaşın yumuşak tuşeli olmasını sağlamaktadır. Pamuk saten pamuklu yapısı sayesinde terletme yapmadığı için sağlıklı bir kumaş olduğu kadar kullanışlı da bir pamuklu kumaş türüdür (www.haliltekin.com.tr/kumas-cesitleri.asp) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Şekil 3-49 Pamuk Saten Örneği

Kaynak: (www.bidahaal.blogspot.com) Erişim Tarihi:23.03.2015.

3.5.7.2.İpekli Kumaşlar

İpek böceğinden elde edilen ipekli kumaşlar, son derece hassas, parlak ve hafiftir. Buruşma, nem çekme ve terletmeme özellikleriyle ısıya ve ışığa duyarlı olan kumaşlardır. Öyle ki, su damlaları bile ipek kumaşta leke bırakmaktadır. Kuvvetli olması, yumuşaklığı, parlaklığı ve çok esnemesi en önemli özellikleri olan ipekli kumaşlar çamaşır makinasında yıkanmamakta, ılık su ile elde ve şampuan kullanılarak yıkanabilmektedir. Yıkandığında sıkılmaması gereken bu kumaşların ütülenme işlemi ise, nemli iken ve ılık ütü ile olmalı ve buhar kullanılmaması gerekmektedir (www.daktekstil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Özgün baskı sanatlarında kullanılacak ipekli kumaşların başlıcaları ipek şantuk, ipek organze, ödemiş ipeği, ipek şifon, ipek saten v.b kumaşlardır.

- **İpek Şantuk:** Bez ayağı örgüde, doğal renkte ve düzgünsüzlükler ya da nopeler taşıyan ipek ipliklerden dokunan pürüzlü yüzeyle kumaşlardır. Şantuk kumaşı tamamen el dokuması olup %100 ipektir. Hindistan da özel olarak üretilen şantuk gelinlik, damatlık, abiye ve ev tekstili gibi geniş bir kullanım alanına sahip bulunmaktadır. 150 denye iplikten cm’de 30 çözgü ve 28 atkı sıklıklarında dokunan bir ipekli kumaş türüdür (<http://www.balteks.com.tr/tag/ipek-santuk-nedir>) Erişim Tarihi: 14.04.2014.

Şekil 3-50 İpek Şantuk Kumaş Örneği

Kaynak: (<http://www.haccartekstil.com/index.php/uretim/2014-04-01/>) Erişi Tarihi: 24.03.2015.

- **İpek Organze:** Ham ipek ipliklerden özel tezgahlar da dokunmuş saydam, sertçe ve ince fantezi bir kumaştır. Ev tekstili, abiye ve gelinlik dikiminde kullanılır. Polyester iplikten dokunmuş olan organzelerde vardır.

Şekil 3-51 İpek Organze Kumaş Örneği

Kaynak: (<http://turkish.alibaba.com/product-gs/aa-pure-silk-organza-fabric-good-for-wedding-dress-60002481442.html>) Erişim Tarihi:23.03.2015.

- **İpek Şifon:** Çok yumuşak, ışık geçirgen ve bez ayağı örgüde ince, tek katlı ve yüksek bükümlü ipek ya da rayon ipliğinden dokunmuş kumaşlardır. İpekli kumaşların boyama işlemi sırasında kullanılan boyarmadde banyosunda ipeği yıpratmamasına dikkat edilmesi gerekmektedir. (Küpe boyarmadde banyolarındaki sud kostiğın ipeği yıpratacağı gibi) Bu kumaşların sökümünde de kaynar su yerine benzin, selulozik tiner ve etilen gibi mum parçalayıcılar kullanılmalıdır. İpek şifon, 14-16 denye iplikten cm.de 40 sıklıkta dokunan ipekli bir kumaş türüdür (Babayiğit, 2013: 97).

Şekil 3-52 İpek Şifon Örneği.

Kaynak: (<http://www.kumasci.com/urun/fusya-pembe-ipek-sifon/3272>) Erişim Tarihi:23.03.2015.

- **İpek Saten (Saten):** Asetat, floş ve ipek ipliğinden dokunan bu kumaşlara halk arasında, ipek saten denilmektedir. Çözümlü takviyeli kumaş yapısında, yüzü ve arkası farklı renkte çift yüzlü satenler de dokunmaktadır. Saten, serj dokumanın bir çeşidi olup, tanesiz, düz ve çok parlak yüzeyle bir kumaştır. İplikler birbiri üzerine ve kumaşın her iki yüzünde çok düz olarak dokunmuş olup satenlerin cinsi kullanılan ipeğin miktarına göre değişmektedir. Belli başlı ipek saten türleri şunlardır;

Saten düşes, kalın ve duruşunu muhafaza eden en iyi cins saten olarak pahalı bir kumaştır ve boyanmış ipliklerle dokunmaktadır.

Serbest saten, çok yumuşak, çok parlak ve tersi hafif dişli olup, dokunduktan sonra boyanan bir kumaştır.

Sarmöz, kalın ve diğer cinslere nazaran daha az parlak ayrıca çok dökük bir cins saten kumaştır. Ayrıca, atkı ipliklerinden biri kreplerde olduğu gibi çok bükümlüdür.

Krep saten, buna “bengal” de denir. Parlak çok dökük bir kumaştır.

Saten döliyon, adi satenden biraz daha mat, serj dokumalı ve atkı iplikleri çok sıkıştırılmış bir kumaştır. Boyanmış ipliklerle dokunmaktadır.

Şanjan saten, Şanjan tafta gibi iki renkli ipekle yapılmakta olup pek sağlam olamayan bir satendir. Asetat ve floş ipliğinden dokunan satenler 75-150 denye iplikten, 5li ve 8li saten örgüde dokunmaktadır

(http://www.gundemkumas.com/kumaslar/digerkumaslar/kumas_satenipek.htm)

Erişim Tarihi: 14.04.2014.

şekil 3-53 İpek Saten Örneği

Kaynak: (<http://turkish.alibaba.com/product-gs/dyeing-silk-crepe-satin-fabrics-1838740181.html>)

Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Ödemiş İpeği:** % 100 ipek olup, atkı ve çözümlü ipliklerinde saf ipek iplik kullanılarak dokunan cm'ye düşen iplik sayısı 10 ile 20 tel arasında değişen kumaşlardır. Minimum 10 cm enden, maksimum 3m. ene kadar üretimi yapılabilen ödemiş ipeği el nakışı, fırça ile batık boyamada, Türk işi gibi çeyiz ürünlerinin yanı sıra boyun ve yaka mendili, fular, baş örtüsü, salon takımı, masa örtüsü, sehpa örtüsü, peçete vs. gibi kişiye özgü ürünlerde de kullanılmaktadır (http://www.odemis.gov.tr/default_b0.aspx?content=1045) Erişim Tarihi: 22.04.2015.

şekil 3-54 Ödemiş İpeği Kumaş Örneği

Kaynak: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2011:4). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr/moduller_pdf.)

3.5.7.3.Keten Kumaşlar

Jüt, kenevir, sisal gibi bir elyafı olan keten, “linumusatissium” adlı bitkinin gövdesinden elde edilmekte olup, eğirmek için pek çok değişik işleme ihtiyaç duymaktadır. Aynı zamanda ipliğinin esnek olmayışından ötürü zor dokunması da pamuğa göre keten kumaşları daha az ekonomik kılmaktadır. Keten kumaşlar oldukça dayanıklı ve emici olup, özellikle kaygan keten lifinden yapılan ketenli dokumalar içinde havayı tutmadığından taze ve serin hissetmeyi sağlamaktadır. Keten kumaşların nemi alıp atmosfere hemen bırakması özelliği de sıcak havalarda vücudu havalandırıcı etki yaratmaktadır. Bu sebeple de bu kumaşlar yazlık giyimde ve sıcak bölgelerde yatak çarşaflarında kullanılmaya uygundur. Keten ipliği eğilmez sert yapısından ötürü de daha çok dokumada kullanılmakta olup, çok çabuk buruştuğundan doğal ketenlerin nemli iken ütülenmeleri gerekmektedir (www.daktekstil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Özgün baskı sanatında kullanılabilecek keten kumaşların başlıcaları panama keteni, düz keten, çuval bezi v.b kumaşlardır.

- **Panama Keteni:** 2/2 sepet örgüde değişik gramajlarda dokunan düz ve desenli kumaşlardır. Yazlık kumaş olarak gevşek dokuda, keten ya da yün/keten karışımı kamgarn ipliklerden dokunmaktadır. Kışlık elbiselik olarak ise, % 100 yün ya da 45/55 yün/polyester karışımlı kamgarn iplikler kullanılabilir. Aprede yumuşak bir tuşe verilebilen bir keten kumaş türüdür (http://www.gundemkumas.com/kumaslar/kamgarnkumaslar/kumas_panama.html) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Şekil 3-55 Panama Keteni Örneği

Kaynak: (<http://www.goblen.com/tr/ugur-ipek-panama-keteni--u>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

- **Çuval Bezi:** Kendir ya da jüt ipliğinden oldukça seyrek dokunmuş, çuval ve iş giysileri yapımında aynı zamanda ambalaj işlerinde kullanılan çok kaba bir bezdir. Gözenekli görünümüne sahip bezayağı örgüde örülen sert, pantolon, ve ceket gibi ürünlerin yapıldığı kumaşlar olan çuval bezinin giysilik olarak kullanılan cinsleri de ince dökümlü görünümde ve genellikle camel renklerde kumaşlardır (<http://www.lafsozluk.com/2012/08/cuval-nedir-ne-demektir.html>) Erişim Tarihi: 13.04.2014.

Şekil 3-56 Çuval Bezi Kumaş Örneği

Kaynak: (www.kumasci.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

3.5.7.4.Yünlü Kumaşlar

Yün, koyundan elde edilen, doğal olarak yüksek kıvrımlılık özelliği bulunan kıl kökenli bir protein lifi olup lifinin inceliği, ipliğin dolayısıyla da kumaşın kalitesini etkilemektedir. Lif ne kadar ince ve uzunsa o kadar ince ve uzun kumaş elde edilebilmektedir. İncelik aynı şekilde yapı ve özellikleri bakımından elde edildiği koyunun çeşidine göre de değişmekte olup belli başlı yün çeşitleri merinos, lincoln, leicester, sussex, chevrot ve shetland'dır. Yünlü kumaşlar, nem çekme özelliği yüksek olan yumuşak ve esnek kumaşlardır. Yün elyafı içinde tutulan hava yüne sıcak ve soğuğa karşı yalıtım özelliği vermekte olup, yün, kuru ağırlığının %40-50'si kadar nem çekebilme ve ıslaklık hissettirmeyip vücuttaki ısıyı dışarı geçirmemektedir (www.daktestil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Özgün baskı sanatında kullanılan yünlü kumaşların başlıcaları ehram, keçe v.b kumaşlardır.

- **Ehram:** Saf koyun yününden ve özellikle Erzurum ile Bayburt çevresindeki el tezgahlarında dokunan bir kumaştır. Koyunun özellikle yan karın ve boynundan karnına geçişteki yünleri ehram dokuma için tercih edilmektedir. Sadece kenarlar için pamuktan ya da orlondan üretilen pamuklu iplikler kullanılmaktadır. Boyanmayan ihram kumaşı, koyunun rengine göre siyah, beyaz, boz, şekeri boz, kahverengi ya da mor renklerde olabilmektedir. Doğal renklerin harmanlanmasıyla bazı ara tonlar da elde edilebilmektedir. Ehram kumaşın dokuma örgüsünde en basit dokuma örgüsü olan bezayağı kullanılmaktadır. (Karakelle, 2012).

Şekil 3-57 Ehram Kumaş Örneği.

Kaynak: (Karakelle, 2012).

• **Keçe:** Koyun, tavşan, deve, lama gibi memeli hayvanların yünleri ile tiftik keçisinin kıllarının su, sabun ve ısı yardımıyla oluşturulan alkali bir ortamda liflerin birbiri arasına girmesi ile elde edilen atkısız-çözgüsüz sıkıştırılmış tekstil örneğidir. Çok katlı kaba straymgarn ipliklerle dokunduktan sonra ağır yıkama ve dinkleme ile keçeleşmesi sağlanan yünlü kumaşlardır (Gürsoy, 2010: 117). Bu işlem esnasında kumaş enden ve boydan %50 oranında çektilirmekte böylelikle de tüylü ve düzgün bir kumaş yüzeyi oluşturularak kumaşın iplik yapısının kumaş içinde kaybolması sağlanmaktadır. Örgü olarak genellikle 2/2 dimi uygulanan dokuma keçeler çeşitli endüstriyel amaçlarla kullanılmaktadır (<http://kimyaturk.net/index.php?topic=14413.0>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Şekil 3-58 Keçe Örneği.

Kaynak: (www.anamurunesi.com) Erişim Tarihi: 24.03.2015.

3.5.7.5. Diğer Kumaşlar

Özgün baskı sanatında yaygın olarak kullanılan pamuklu, keten, yünlü ve ipekli kumaşların yanında keçe, polyester gibi kumaşlar ile ehram, dastar, feretiko v.b yöresel dokumalar da baskı yapımında tercih edilebilmektedir.

Polyester: Polyester; terilen, dakron ve treviera gibi isimlerle de tanınan, ışığa ve bakterilere dayanıklı aynı zamanda uzun ömürlü bir kumaştır. Taş kömürü katranından ya da petrol ürünlerinden üretilen polyester kumaşların liflerinin kuruluk ve ıslaklığa dayanımları oldukça iyidir. Aynı zamanda esnek yapısı ile buruşmaya karşı dirençli olan polyester liflerinden her tür giyim eşyası yapılabilmektedir. Tek başına kullanılabildiği gibi, yün, pamuk, keten gibi doğal liflerle karıştırılarak da kullanılabilmektedir. Buruşmaya dayanıklı ve stabilitesi yüksek bir elyaf olması

sebebiyle de tül, tafta, saten ve organze gibi kumaşların dokumasında da kullanılmaktadır. Nefes alması, terletmesi, hafif oluşu, çabuk kuruması, makinada yıkanabilmesi ve ütüye gerek duyulmaması polyester kumaşın genel özelliklerindedir (www.daktekstil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015. Özellikle dijital baskı da yaygın şekilde polyester saten kumaş kullanılmaktadır.

Naylon, tactel, akrilik, lycra, polyamide, polar, microfibre ve non-iron v.b sentetik kumaşlarda polyester özelliği taşımaktadır.

- **Dastar:** Dastar dokumalarında pamuk, yün ve ipek kullanılmaktadır. Atkı ve çözgü ipi olarak ipek kullanılması dokumanın değerini arttırmaktadır. El tezgahlarında dokunmasından ötürü 40-45 cm enden fazla dokunması zor olmaktadır. Atkıda ve çözgüde aynı cins ve tek renk iplik kullanıldığından ayrıca bezayağı dokuma ile yapıldığından dokunan kumaş üzerinde belirgin bir desen oluşmamaktadır. Sadece ipliklerin bağlantı durumundan kaynaklanan ışık gölge etkisiyle bir görüntü oluşmaktadır. Yazın serin kışın sıcak tutma ayrıca ipeksi yumuşaklığı ve ter emici özelliğiyle gömlek ve atlet dikimine çok uygun bir kumaş türüdür (Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2008). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr/.../Dastar%20Do...))

Şekil 3-59 Dastar Kumaş Örneği

Kaynak: Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2008). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr/.../Dastar%20Do...)

- **Feretiko:** Hint keneviri (kendir) ipinden el tezgahında dokunan bir bez olan Feretiko Rize’de dokunduğundan “Rize bezi” olarak da bilinmektedir. Feretiko yani Rize bezi, dokunduğunda bej renginde olup yıkandıkça beyazlamaktadır. İpeksi görünüşte olmasına karşın sert bir kumaştır ve ketene nazaran ince ve dört kat daha sağlamdır. Feretiko bezi hammaddesi olan kendir lifleri

nedeniyle kurutulmuş ot kokmakta ve bu koku sayesinde bezin hiçbir kimyasal süreçten geçmediği yani tümüyle doğal olduğu anlaşılmaktadır. Hammaddesinin kendir oluşu sebebiyle üstünde yünleşme olmamakta ancak kumaşta ara ara renk koyulaşmaları görülebilmektedir (<http://tr.m.wikipedia.org/wiki/Feretiko>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

Şekil 3-60 Feretiko Kumaş Örneği

Kaynak: (www.zaimogluizebezleri.com/rize-bezi-nedir/) Erişim Tarihi: 24.03.2015.

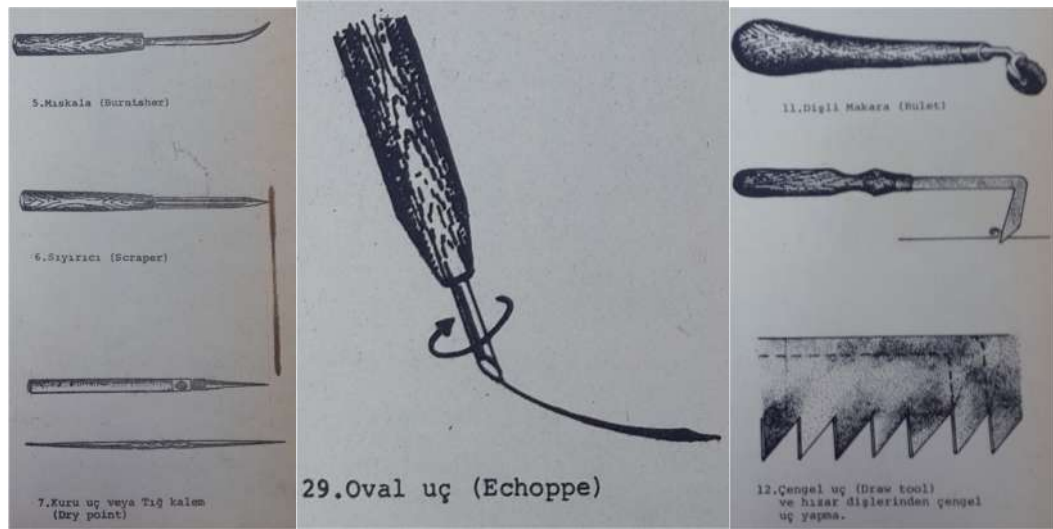
3.5.8. Araç- Gereçler

Özgün baskı sanatında boyalar, merdaneler, kalıplar, kağıtlar ve kumaşların yanı sıra temel bazı araç gereçlerde kullanılmaktadır. Bu araç gereçlerin başlıcaları; Lak, kuru uç, çengel uç (drowtool), tel fırça, dişli bıçak, sıyrıcı (seraper), kazıyıcı/raspa, miskala-parlaticı (burnisher), zımpara kağıtları ya da bilek taşı, üstüpü, pens, törpü, tozlama dolabı, baskı pres, baskı keçesi, asit, asit küvetleri, asit ölçme kabı, makine yağı, metal temizleyicileri, İngiliz tebeşiri ya da siyah afiş kalemi, reçine, karbon ve kopya kağıtları, büyüteç, sıcak sac-ocak, fırçalar, vernikler (lak), boya tamponları, çelik kalem (bürin), oval uç (echoppe), dişli kalemler (rulet ya da mulet), dişli bıçak (beşik ya da berso), oyma seti gibi araçlardır.

Şekil 3-62 1. Bürinler 2. Eğik Bürin 3. Kazıyıcı ve Parlatici 4. Rulet 5. Tığ/Kuru uç 6. Beşik/Berso 7. Balmumu 8. Tampon 9. Metal Plaka 10. Sert Vernik 11. Plaka Pensesi 12. Mum 13. Yumuşak Vernik 14. Asfalt Verniği

Kaynak: (Akalın, 2010:184).

Şekil 3-61 Miskala, Sıyırıcı, Kuru Uç, Oval Uç, Dişli Makara, Çengel Uç.

Kaynak: (Gölönü, 1979: 12, 15, 25).

3.6.Özgün Baskı Sanatıyla İlgili Yapılmış Olan Araştırmalar

Çinko, taş, linol, ahşap, v.b kalıplar ile metal oyma uçları, yağlı kalemler, çam reçinesi, arap zıncı v.b materyal kullanımı bakımından farklılık gösteren ayrıca zengin uygulama alanlarıyla ve zamanla da modern tekniklerle kullanılması gibi özellikleri nedeniyle sanatçılarca sıkça tercih edilen özgün baskı sanatı ayrıca, hazırlanan desenlerin kağıt, kumaş v.b farklı yüzeyler üzerine basılmasına olanak sağlayan teknikleriyle de, zaman içinde farklı sektörlerde de kullanımı yaygınlaşmış ve geçmişten günümüze değin güncelliğini koruyarak pek çok farklı araştırmaya değişik yönleriyle konu olmuş bir sanattır. Bu sebeple, özgün baskı, gerek geçmişte yapılan çalışmalarda gerekse de gelecekte yapılacak araştırmalarda, güncelliğini koruyarak yeni ve özgün eserler ortaya çıkmasına imkan tanıyan bir sanat olarak halen araştırma konusu olmaktadır. Bu araştırmalardan bazıları ve bu çalışmalarda irdelenen konular aşağıdaki gibidir;

2006 yılında, Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencisi Çiğdem Yılmaz tarafından hazırlanan “Monotipi Baskı Teknikleri Sanat Eğitimindeki Önemi ve Atölye Uygulamaları” adlı yüksek lisans teziyle monotipi baskı tekniklerinin tarihsel gelişimi, sanat eğitimindeki önemi ve özgün baskı resim monotipi tekniklerinin atölye çalışmaları incelenmiş ve farklı anlatım olanakları sunarak yaratıcılığı güçlendiren özgün baskı tekniklerinin gelişimi ile monotipi baskı teknikleri araştırılarak özgün baskı resim alanında çalışmak isteyen ve eğitim gören kişilerin bilgilendirilmesi amaçlanmıştır. Nitel özellik taşıyan bu araştırma ile ayrıca monotipi baskı tekniklerinin sanat eğitimindeki rolü de irdelenmiş ve bu tekniğin ilk orta ve yüksek öğretim kurumlarındaki önemi ortaya konulmaya çalışılmıştır.

2008 yılında, Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı öğrencisi Şaziye Can’ın “Gravür (Çukur Baskı) Teknikleri” konulu yüksek lisans tezinde gravür teknikleriyle ilgili olarak sanatçıların çalışmalarına yer verilmiş, örnek incelemelere değinilerek gravür teknikleri ayrıntılı olarak incelenmeye çalışılmıştır.

2009 yılında, Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matbaa Anabilim Dalı Matbaa Programı öğrencisi Esra Bacaksız’ın “Özgün Baskı Tekniklerinin İncelenmesi” adlı yüksek lisans tezinde özgün baskı tekniklerini genel olarak açıklanmış ve tekniklerin uygulanması esnasında kullanılan malzemelerin ve

araçların neden kullanıldıklarına değinilerek baskı sistemi içindeki fonksiyonu incelenmeye çalışılmıştır.

2010 yılında da Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Tekstil ve Moda Programı öğrencisi Burcu Özpeker tarafından hazırlanan “Dokuma, Baskı ve Örme Tekstil Yüzeyler için Desen Tasarımında, Resim ve Özgün Baskı Sanat Eserlerinden Yararlanılması” adlı yüksek lisans teziyle tekstil baskı endüstrisinde 20. yy. sanat akımlarının desen tasarımına katkıları ve gelişim süreci görsel temalarla ele alınarak incelenmiş ve çalışmayı destekleyici olarak da süreçte önemli yeri olan ayrıca sanat akımı yaratıcısı olan sanatçıların çalışmalarına da değinilmiştir. Bu uygulamada ayrıca resim ve özgün baskı gibi sanatsal uygulamaların tarihsel süreç içindeki tekstil yüzeylerine etkileri incelenmiş ve karşılaştırmalar yapılarak sanatçı ve ressamların moda sektörlerine etkileri aksesuarlar, kumaş, araba, ayakkabı v.b alanlar üzerine uygulanmış desen örnekleri ile dokumalar, halılar, mimari yapıların iç ve dış dekorasyonunda uygulanan desenlerden de örnekler verilmiştir. Bu anlamda da özellikle moda en çok etkisi olan sanatçı, ressam ve mimarlardan Monet, Mimar Charles Rennie Mackintosh, mimar Antoni Gaudi, William Morris, Gustave Klimt, Johannes Vermeer, Picasso, Paul Klee, Sonia Delaunay, Piet Mondrian, Salvador Dali, Andy Warhol v.b tekstil yüzeylerine uygulanmış çalışmalarının olduğu yapıtlara tez içinde yer verilmiştir.

2011 yılında, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitim Anabilim Dalı, Resim-iş Öğretmenliği Programı öğrencisi Gülbeyaz İnan Temur tarafından hazırlanan “Günümüz Türk Baskı Resim Sanatındaki Gelişmelerin Sanatsal Anlatıma Etkileri” konulu yüksek lisans tezi ile de günümüz özgün baskı resim sanatındaki gelişmelerin, sanatçı ve sanatçı adaylarının eserlerini oluşturma sürecinde anlatımı ne şekilde etkilediği araştırılmıştır. Nitel bir araştırma olan bu çalışma ile baskı resim alanındaki gelişmeler günümüzde uygulanan güncel teknikler de dahil olmak üzere incelenmiş söz konusu gelişmelerin sanatçıların sanatsal anlatım dillerine etkileri görünür kılınmaya çalışılmıştır.

2011 yılında, Çanakkale 18 Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı öğrencisi Gülfidan Gümüsoğlu Şentürk tarafından hazırlanan “20.yy. Türk Gravür Sanatında “Figüratif Eğilimler” adlı yüksek lisans tezinde, tarihsel süreç içinde gravürün gelişimi ve günümüz sanatına yansımaları irdelenerek, Cumhuriyet dönemiyle birlikte gravür tekniğine gerekli önemin verilmesi sonucu bu

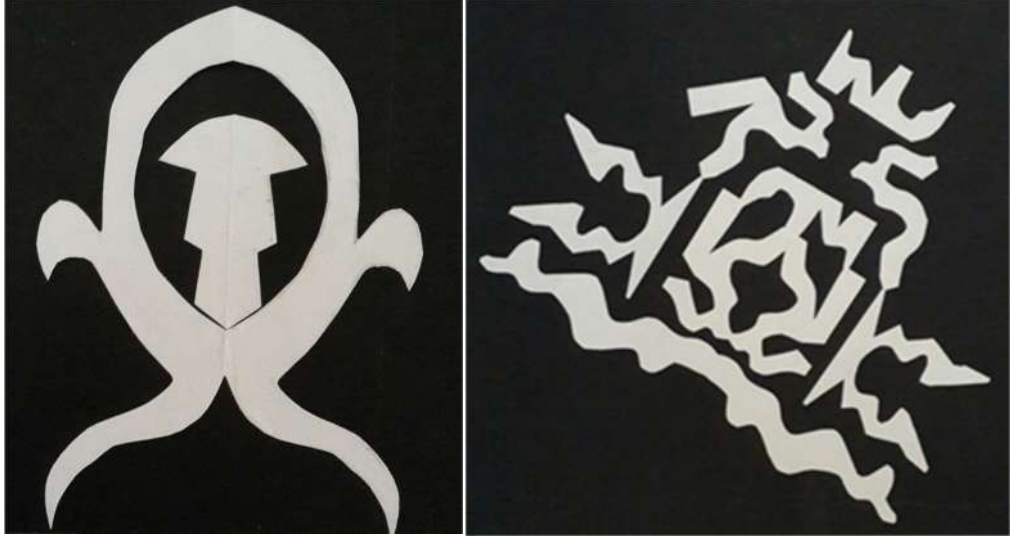
alandanda verilmiş olan önemli eserleri ortaya koyan sanatçılarının figürü eserlerinde nasıl yorumladıkları araştırılmaya çalışılmıştır. Özellikle de Leopold Levy, Sabri Berkel, Fethi Kayaalp, Mustafa Aslier ve Özer Kabaş gibi sanatçılarının gravür üzerine figürü ele alış biçimleri incelenmiştir.

2012 yılında ise, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı öğrencisi Hava Küçüköner'in "Gravür sanatı Tarihi ve Modern Uygulamalar" adlı yüksek lisans tezinde, Gravür sanatı tarihsel akış içinde anlatılmış ve öğrencinin modern baskı yöntemleriyle yaptığı gravürler ile bu gravürlerde kullandığı farklı teknikler ve uygulama şekillerine değinilmiştir.

Özgün baskı sanatının geleneksel tekniklerine bağlı kalınarak yapılan uygulamaların sınırlı olması sebebiyle, özgün baskı sanatı tekniklerinden yüksek baskı sanatının en çok kullanılan yöntemlerinden ahşap baskı ile linol baskı farklı kalıplar hazırlanmak suretiyle Amerikan bezi, panama keteni, akfil, mermerşahi, ödemiş ipeği, pazen, ipek saten, viskon, suni keçe ve pamuk saten gibi kumaşlar üzerine pigment boyalar aracılığıyla basılmış ve bu kumaş yüzeyleri üzerinde elde edilen sonuçlar paylaşılarak literatüre katkı sağlanılacağı düşünülmüştür.

4. TEKSTİLDE ÖZGÜN BASKI UYGULAMALARI

Bu araştırma kapsamında yer alan tekstil uygulamalarını gerçekleştirmek için ilk olarak çeşitli yöntemlerle birim motifler oluşturuldu. Bu birim motifler tekstil ilkeleri gözetilerek özgün olarak tasarlandı ve yapılan birçok çalışma içerisinde atölye baskıcılığına en uygun olabilecek olan aşağıdaki birim motifler seçildi.

Şekil 4-1 Baskı İçin Oluşturulan Birim Motif Örnekleri

Bir sonraki aşamada, oluşturulan birim motifler strafor (köpük), linol ve ahşap (ıhlamur ağacı) kalıplar üzerine yüksek baskı teknikleri (Sayfa 56-68 de detaylı şekilde açıklanmıştır.) kullanılarak hazırlandı ve numaralandırıldı.

Kalıp numaralandırma işlemi; Linol kalıp I, strafor kalıp II, ahşap kalıp III olarak yapıldı.

I no'lu kalıp, linol üzerine linol oyma bıçakları kullanılarak oyuldu ve bu şekilde oluşturulan kalıp baskı işlemi için boya verilmeye hazır hale getirildi.

Şekil 4-2 Baskı İçin Kullanılan I no'lu Linol Kalıp Örneği.

II no'lu kalıp, strafor üzerine çizilerek havayla yakılmak suretiyle hazırlandı. Bu işlem sonucunda oluşturulan strafor kalıp, uygulamalarda kullanılmak üzere boya vermeye hazır hale getirildi.

Şekil 4-3 Baskı İçin Kullanılan II no'lu Strafor (Köpük) Kalıp Örneği

III no'lu kalıp ise, ıhlamur ağacı üzerine çizilerek ve ahşap oyma bıçakları kullanılarak oyuldu ve böylelikle ortaya çıkan ahşap kalıp boya vermeye hazır hale getirildi.

Şekil 4-4 Baskı İçin Kullanılan III no'lu Ahşap (Ihlamur Ağacı) Kalıp Örneği.

Hazırlanan kalıplara renk vermede, atölye baskıcılığına en uygun boyar madde olan pigment boya kullanıldı ve boya verme işlemi kauçuk merdane yardımıyla ya da süngerle tamponlama yapılarak gerçekleştirildi. Birim motiften (Şekil I), başka yeni birim motifler oluşturulabilmesi için yine tekstil ilkeleri (boş/dolu, açık/koyu, kompozisyon v.s.) gözetilerek kalıpta düzeltmeye (Şekil II) gidildi. Kalıbın revize işlemi şu şekilde gerçekleştirildi; Strafor kalıpla yapılan baskıların birleşim yerlerinde baskı izi olduğu (Şekil I) fark edilerek kalıp üzerinde desenin yapısına uygun şekilde maket bıçağı ile düzeltmeler yapıldı. Düzeltelen kalıp daha sonra atkısı polyester, çözgüsü pamuk, örgüsü dimi olan farklı bir kumaş üzerine tekrar basıldı (Şekil II) ve kalıba son şekli verildi.

Şekil 4-5 Strafor (Köpük) Kalıbı Hazırlama Sürecinde Kalıp Üzerinde Yapılan Düzeltme İşlemleri

Ahşap kalıp üzerinde de, uygulama esnasında görülen sorunlar nedeniyle bazı değişiklikler yapıldı. Bu sorunlar ve yapılan değişiklikler aşağıdaki gibidir;

- Ihlamur ağacından yapılan ahşap kalıbın yıkanma esnasında şişmesi nedeniyle kalıba verilen pigment boyanın akışkanlığının değiştiği (yoğunlaştığı) ve kalıpta bu sebeple tıkanmalar yaşandığı gözlemlendi.
- Mor rengin basılması işlemi sonrası da, ince çizgilerin hakim olduğu kalıpta, arzu edilen tramların ve ayrıntıların yeterince oluşmadığı fark edildiğinden çizgiler desenin yapısına uygun şekilde kalınlaştırıldı böylelikle de kalıp revize edildi.

Kalıp üzerinde fark edilen sorunlarla ilgili olarak gerekli değişiklikler yapıldıktan sonra kalıba yeşil renk boya verildi ve baskı işlemine devam edildi.

Şekil 4-6 Ahşap Kalıp Üzerinde Yapılan Değişiklik Sonrasında Yeşil Renkli Baskı Örneği.

Atölye baskıcılığına en uygun olan pigment baskıcılığında kullanılan mattweis ve baskı patlarının (açık zemin ve koyu zemin patı) açıklaması aşağıdadır (<http://tekstilsayfasi.blogspot.com.tr/2013/01/tekstilde-baski-pati-hazirlama-islemi.html?m=1>) Erişim Tarihi: 06.05.2015.;

- **Baskı Patı:** Pigment baskı patlarında genel olarak boyar madde, binder, kıvamlaştırıcı, white spirit, emülgatör, gaz ve su bulunmaktadır. Bu çalışmada özgün baskıları gerçekleştirmek için açık zemin ve koyu zemin patı kullanılmıştır.

a) **Koyu Zemin Patı:** Koyu tonlarda renklendirilmiş dokuma kumaşlarda kullanılmak üzere geliştirilmiş olan su bazlı koyu zemin patı, kumaşa uygulandıktan sonra kurutulmalı ve 160 derecede 3 dakika ya da 180 derecede ½ dakika fikse edilmelidir.

b) **Açık Zemin Patı:** Başka bir yardımcı gerekmez yüksek kalitede baskı elde etme olanağı sunan açık zemin patı, kumaşa uygulandıktan sonra kurutulmalı ve 160 derecede 3 dakika ya da 180 derecede ½ dakika fikse edilmelidir.

- **Mattweis (Matvays):** Pigment baskıcılığında özel mat beyaz efekt vermek için kullanılan boyar maddelerdir. Koyu renkli kumaşlarda küçük motifler ya da ince çizgili desenlerde aşındırma baskı efektini taklit etmek amacıyla kullanılır. Mattweis baskı yapıldıktan sonra kurutulmalı ve 160 derecede 3 dakika ya da 180 derecede ½ dakika fikse edilmelidir.

Söz konusu uygulamalar atölye şartlarında, pigment boya kullanılarak ve mermerşahi, ödemiş ipeği, panama keteni, akfil (beyaz), pazen, ipek saten, suni keçe, akfil (siyah), viskon ve pamuk saten gibi kumaşlar üzerine I no'lu linol, II no'lu strafor ve III no'lu ahşap kalıplarla açık zemin patı, koyu zemin patı, mattweis gibi

boyalar kullanılarak gerçekleştirildi. Aşağıdaki resimlerde yapılan bu baskı çalışmalarının örnekleri yer almaktadır.

Şekil 4-8 Mermerşahi Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-7 Ödemiş İpeği Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-9 Panama Keteni Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-10 Akfil Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-11 Pazen Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-12 İpek Saten Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-13 Suni Keçe Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-14 Akfil (Siyah) Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-15 Viskon Üzerindeki Baskılar

Şekil 4-16 Pamuk Saten Üzerindeki Baskılar

Baskı çalışmaları sonrası, iki ana kriter göz önünde bulundurularak aşağıdaki değerlendirme tablosu oluşturuldu. Bu ana kriterler kumaş ve kalıp olup kumaş çeşitlendirmeleri ve kalıp çeşitlendirmeleri aşağıdaki tabloda açıklamalı olarak belirtildi.

Tablo 1Baskı Çalışmalarını Değerlendirme Tablosu

BASKI ÇALIŞMALARINI DEĞERLENDİRME TABLOSU					
KUMAŞLAR	KUMAŞ ÖZELLİĞİ	LİNOL KALIP	STRAFOR KALIP (KÖPÜK)	AHŞAP KALIP (IHLAMUR AĞACI)	KUMAŞ DEĞERLENDİRME YÜZDESİ
MERMERŞAHİ	% 100 Pamuk, 1 cm'de genellikle 30/1 Ne iplikten çözgüde 23-25, atkıda 16-18 tel. (Seyrek bir dokuma)	100	100	100	100
ÖDEMİŞ İPEĞİ	% 100 İpek (1 cm de 10-20 tel.(Seyrek bir dokuma)	100	100	100	100
PANAMA KETENİ	% 100 Keten, 20/1 Ne iplikten atkı ve çözgüde 58-62 tel. (Sık bir dokuma)	80	90	75	81.6
AKFİL (BEYAZ)	%100 Pamuk (1 cm de atkı ve çözgüde 57-64 tel. (Sık bir dokuma)	75	95	60	76.6
PAZEN	% 100 pamuk. 1 cm de çözgüde 20/1-24/1 Ne, atkıda 8/1-12/1 Ne tel. (Yüzevi havlandırılmış)	95	100	100	98.3
SUNİ KEÇE	Tüylene avantajlı havlı	100	100	95	98.3
İPEK SATEN	%100 İpek (Sık bir dokuma)	80	95	80	85
AKFİL (SİYAH)	%100 Pamuk (1 cm'de 57-64 tel.(Sık bir dokuma)	75	100	60	78.3
VİSKON	%100 Pamuk, 30/2 Ne iplikten 1 cm'de çözgüde 32, 12/1 Ne iplikle atkıda 17 sıklıkla dokunur. (Sık bir dokuma).	65	100	65	76.6
PAMUK SATEN	%100 Pamuk, (1cm karesinde de 80-120 tel.(Sık bir dokuma).	85	100	65	83.3
Kalıp değerlendirme yüzdesi		85.5	98	80	

Yukarıdaki tabloda yer alan değerlendirmeler yapılırken desenin netliği ve boyanın kumaş tarafından emilimi göz önünde bulundurulmuştur ki bu da, baskının istenilen netlikte (tramlı ya da lap desen) olmasını amaçlayan bir yöntem çalışmasıdır. Tabloda yer alan veriler ışığında yapılan değerlendirmeler aşağıdaki gibidir;

- Linol, strafor ve ahşap kalıp kullanılarak gerçekleştirilen çalışmalarda baskı kalitesinin en yüksek olduğu kumaşlar % 100 ile mermerşahi ve ödemiş ipeği olup, pazen ve suni keçede de % 98.3 oranında bir sonuca ulaşıldı.

- Baskı kalitesini etkileyen unsurlar göze alındığında uygulamalar esnasında yüksek baskı kalitesine sahip bulunabilecek olan diğer kumaşların ipek saten % 85, pamuk saten % 83.3 ve panama keteni % 81.6 olduğu görüldü.

- Uygulamalar baskı yapma ve baskı kalitesi açısından değerlendirildiğinde de, en zorlanılan kumaşların % 78.3akfil (siyah), % 76.6 akfil (beyaz) ve % 76.6 viskon olduğu ve bu kumaşların farklı kalıplarda farklı yüzdelik sonuçlar verdiği görüldü. Bu tür sonuçların görülme nedeni, uygulamada kullanılan panama keteni, akfil, ipek saten ve pamuk saten kumaşların sık ödemiş ipeği ve mermerşahi gibi kumaşların ise daha seyrek dokumaya sahip olmasıdır. Bu kumaşların yanı sıra pazen ve keçe gibi üzerlerinde hav bulunan kumaşlarda da farklı sonuçlar alındığı görüldü.

- Değerlendirmeler sonucunda atkı ve çözgü sıklığı (1cm karedeki atkı ve çözgü sayısı) düşük olan kumaşlarda (ödemiş ipeği, mermerşahi v.s) daha başarılı sonuçlar elde edilmişken diğer kumaşlarda (akfil, ipek saten, pamuk saten, panama keteni vs.) aynı başarının yakalanamadığı gözlemlendi. Kumaşların atkı ve çözgü sıklığı azaldıkça kumaşın parlaklığı da azaldığından bu durum baskı kalitesini ters oranda etkiledi.

- Atölye baskıcılığında kullanılan pigment boya ile uygulama yapılan kumaşlar üzerinde % 98 ile strafor kalıbın en başarılı kalıp olduğu görüldü. Aynı uygulamalar linol kalıpta % 85.5'lik bir başarı gösterirken ahşap kalıpta % 80'lik ortalama bir başarı ortaya çıktı.

Tezin tekstil uygulamaları bölümünde, kumaşlar üzerine strafor, ahşap ve linol kalıplarla yapılan ve değerlendirmelerine yer verilen çalışmaların yanı sıra farklı teknikler kullanılarak oluşturulan deneysel özgün baskı çalışmalarına da yer verilmiştir. Bunlar;

Şekil 4-17 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli alışma rneği

Şekil 4-18 Renk Geçişi Yapılarak Oluşturulan Deneysel Linol Baskı alışması rneği

Şekil 4-19 İki Renkli Geçiş Yapılarak Oluşturulan Linol Baskı Çalışması Örneği

Şekil 4-20 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli Çalışma Örneği

Şekil 4-21 Monoprint Tekniğiyle Yapılan Renkli alışma rneği

Şekil 4-22 Monoprint Tekniğiyle Yapılan İki Renkli alışma rneği

Şekil 4-23 Karışık Teknikle Oluşturulan Deneysel Baskı Çalışması

Atölye çalışmaları sonucunda oluşturulan birim motiften yararlanılıp piyasada kullanılan profesyonel bilgisayar programları (NedGraphics) kullanılarak gerçekleştirilen desen, varyant ve üç boyutlu giydirme çalışmalarının sunum örnekleri aşağıda yer almaktadır.

Deneysel özgün baskı çalışmalarının iç mekan tekstilinde ve giysi tasarımında kullanımını göstermeye yönelik hazırlanmış olan storyboardlar şunlardır;

Şekil 4-24 Birim Motiften Oluşturulan Desenin İç Mekan Tekstilindeki Kullanımını Gösteren Storyboard

Şekil 4-25 Birim Motiften Oluşturulan Desenin İç Mekan Tekstilindeki Kullanımını Gösteren Storyboard

Şekil 4-26 Birim Motiften Oluşturulan Desenin Giysi Tasarımında Kullanımını Gösteren Storyboard

3D sunum çalışmalarının sonucu olarak atölye ve bilgisayar programlarının birlikte kullanılması henüz üretilmeyen tasarımların varyantlarıyla birlikte koltuk, nevresim takımı, giysi v.b modeller üzerinde gerçekçi olarak görülmesi sağlanarak sanal numuneler oluşturulmuştur. Böylelikle, sektöre hitap edecek daha yaratıcı ve özgün tasarımların yapılabilmesi ve şu anda sektör için çok da değerli olan özel koleksiyonların oluşturulmasına katkı sağlayacak geleneksel özgün metotların teknolojiyle birleştirilmiş örnekleri sunulmuştur.

El tadının her zaman yaratıcılığa ve özgün tasarıma katkıda bulunacağı ve yapılan çalışmayı “biricik” yapabileceği atölye çalışmaları tasarımcıların ufkunu açarak sektöre yenilik sağlar.

5. SONUÇ

Bu bölümde atölye uygulamaları sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda ulaşılan sonuçlara yer verilmektedir.

Özgün baskı sanatı (yüksek, çukur, düz ve elek baskı teknikleri olmak üzere farklı tekniklerin) günümüzde de modern tekniklerle beraber kullanılmasıyla güncelliğini halen koruyan bir sanattır.

Günümüzde özgün baskı sanatında kullanılan geleneksel tekniklerin yanı sıra bilgisayar programları ve modern baskı teknikleri aracılığıyla sanatçılar daha özgün eserler oluşturabilmektedir. Bu gelişmeler, uygulayıcıların yeni baskı tekniklerini çalışmalarında kullanmak istemelerine neden olmaktadır.

Yapılan çalışmalarda, özgün baskı sanatı teknikleri ve giyim ile iç mekan tekstilinde kullanımına ilişkin örnekler verilmiş olup, geleneksel baskı tekniklerinin de halen kullanılabilirliği ile modern baskı teknikleri aracılığıyla da özgün eserlerin oluşturulabileceği üzerinde durulmuştur. Ayrıca atölye çalışmalarında özgün baskı uygulamalarıyla farklı kumaşlar üzerine de baskılar yapılmıştır.

Özgün baskı sanatı gelişmekte ancak geleneksel özgün baskı sanatı tekniklerinin kullanımına ilişkin yeterince uygulama örneği ve araştırma bulunmamaktadır. Bu sebeple bu çalışmanın uygulama bölümünde günümüzde halen kullanılan özgün baskı sanatının yüksek baskı teknikleri kullanılarak pamuklu, ipekli, keten ve yün kumaşlar üzerindeki baskı kalitesi ve netliği değerlendirilmeye çalışılmış ve bazı sonuçlara ulaşılmıştır.

Yapılan atölye uygulamalarının sonuçları incelendiğinde;

- Yapılan çalışmaların pek çok kez tekrarlanması sonucu, baskıların ince tramlı ve lap olarak çıkmasının kontrol edilebileceği görüldü.
- Kalıba boya verildiğinde, kalıbın yüzeyindeki doku dikkate alınarak ve kalıbın üzerinde boyanın kalma süresi gözetilerek istenilen sonuca daha çok yaklaşıldığı fark edildi.
- Kalıbın ve merdanenin temizliğinin istenilen neticenin elde edilmesinde önemli olduğu belirlendi.
- Pigment boyanın, kısa sürede kuruması sebebiyle kalıp ve merdane üzerinde istenmeyen boya kalıntıları bıraktığı ve bunun baskıda oyulan bölgede yükseklik farkı yarattığı görüldü.

- Pigment boyaların kalıplar üzerinde kullanımını açısından değerlendirme yapıldığında, kalıbın tüm ayrıntılarının net bir şekilde, aynı ton değerinde ve homojen bir dağılım gösterip göstermediği kriterleri açısından en iyi baskı kalitesinin linol ve strafor (köpük) kalıpla elde edildiği ahşap kalıpta ise, yıkama ve boya verme esnasında şişme oluşması sonucu pigmentin hızlı kuruyarak kalıbı tıkaması nedeniyle istenilen sonucun alınmasının güç olduğu gözlemlendi. Geleneksel ağaç kalıp baskıcılığında kullanılan ahşap kalıplar (ıhlamur ağacı) hazırlandıktan sonra % 75 parafin (veya don yağı) ve % 25 balmumu karışımına batırıldığından dolayı uzun süre dayanıklı ve kullanılabilir bir hale gelmekte ve boyadan etkilenmemektedir. Ancak bizim atölye şartlarında gerçekleştirdiğimiz çalışmalarda bu işlem yapılmadığından dolayı kalıpta yıkandıkça yumuşama ve şişme olduğu gözlemlendi.
- Kalıpların baskı için çok sık kullanıldığı düşünüldüğünde ise, yıkanmaya ve basınca dayanıklılığı açısından linol kalıbın en başarılı sonucu veren kalıp olduğu tespit edildi.
- Strafor kalıp üzerine süngerle tamponlama yöntemiyle boya verilerek baskı yapıldığında ilk baskıların net çıktığı ancak, birden fazla baskı yapıp yıkanmadan kullanıldığında boyanın kuruduğu ve kalıp üzerinde kalınlık oluşturması nedeniyle baskı kalitesinin düştüğü belirlendi. Bu sebeple, baskı kalitesini arttırma ve istenen sonuca ulaşmak için her baskı sonrası, kalıbın yıkanarak baskıya devam edilmesi gerektiği anlaşıldı.
- Kullanılan seyrek dokumalı kumaşlarda (ödemiş ipeği, mermerşahi, v.b) daha ayrıntılı dokulu ve tramlı baskı alındığı görülürken, kullanılan sık dokulu kumaşlarda (panama keteni, pazen, akvilv.b) bu ayrıntıların görülemediği tespit edildi.
- Özgün baskı çalışmalarında, yapılacak olan işin niteliğine göre kumaşın ve baskı yönteminin seçilmesi gerektiği ayrıca da kullanılan boyanın pigment boya olması nedeniyle çalışılan yüzeyin pürüzsüz ve parlak olması gerektiği (ipek saten, pamuk saten v.b) anlaşıldı.
- Mattweis ve koyu zemin patıyla koyu renkli kumaşlara yapılan baskılarda, zemin koyu olduğundan birim motifi gözün algılamasının net olduğu fark edildi.

KAYNAKLAR

Akalan, G. (2000). *Gravür*. Kale Seramik Sanat Yayınları.

Albayraktar, N.A. (1999). *Metal Gravür Sanatında Çizgi-Doku-Yüzey Etkileşimine Plastik Çözümleme Açısından Yaklaşım*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı.

Alfabetik Resimli Bilgi Öğretici Metodlarla Hazırlanmış Okul ve Aile Ansiklopedisi (1964). Cilt:1, İstanbul: Hayat Yayınları.

Artut, K. (1998). *Hatay Arkeoloji Müzesi Mozaiklerinin Günümüze Taşınmasına İlişkin Gravür Tekniğinde Bir Uygulama Denemesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Ana Bilim Dalı.

Aslier, M. (1985). *Son Yüzyılda Türkiye’de Özgün Baskıresim Sanatı*. Türkiye’de Sanatın Bugünü ve Yarını. 1. Ulusal Sanat Sempozyumu (17 – 19 Nisan 1985) Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları 1, 31-38

Aslier, M. (2009). *Mustafa Aslier Özgün Baskıresim Geçmiştenli Sergisi 1947-2009*, Ege Basım.

Aslier, M. (2011). *Mustafa Aslier Monografisi/Levent Tosun*, 1. Baskı, İstanbul: Pasifik Ofset.

Atar, A. (1995). *Başlangıçtan Günümüze Taşbaskı*.(3. Dizi). Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları.

Babayiğit, T. (2013). *Batik Sanatı*, İstanbul: İstanbul Gelişim Üniversitesi Yayınları.

Bacaksız, E. (2009). *Özgün Baskı Tekniklerinin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Matbaa Anabilim Dalı Matbaa Programı.

Can, Ş. (2008). *Gravür (Çukur Baskı) Teknikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Edirne: Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.

Çelik, H. (2000). *Gravür Sanatı*. (3. Baskı). İstanbul: Engin Yayıncılık.

Çevik, S.K. (2009). *Anadolu Güzel Sanatlar Liselerinde Verilen Grafik (Özgün Baskıresim) Dersinin Amaç ve Uygulamalarına Yönelik Öğretmen ve Öğrenci Görüşleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Bölümü Resim-İş Öğretmenliği Anabilim Dalı.

Dağbatıran, K. (1998). *Tarihsel Açından 19. Yüzyıl Avrupa Baskı Grafığı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Grafik Anasanat Dalı Grafik Tasarımı Programı.

Doğru, H.Ç. (2009). *Özgün Baskı Resimde Francisco Goya'nın Yeri ve Etkileri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı Resim Programı.

Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi (1993). İstanbul: Hürriyet Ofset.

Gölönü, G. (1979). *Kazı Resim*. İstanbul: Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını. No: 68.

Gürsoy, A.T. (2010). *Giyim Kültürü ve Moda*, İstanbul: Türkiye Tekstil Sanayii ve İşverenleri Sendikası, Ömür Matbaacılık, 2.Cilt.

İçmeli, M. (1985). *Çağdaş Açından Türk Grafik Sanatları*. Türkiye'de Sanatın Bugünü ve Yarını. 1. Ulusal Sanat Sempozyumu (17-19 Nisan 1985). Hacettepe Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları 1, 61-67.

İnan Temur, G. (2011). *Günümüz Türk Baskı Resim Sanatındaki Gelişmelerin Sanatsal Anlatıma Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı.

Kalafat Alpaslan, T.D. (2007a). Türk Gravür Baskı Sanatının Doğuşu ve Öncü Bir Sanatçı: Mürşide İçmeli, *Karadeniz Araştırmaları*, Sayı: 12, 137-145.

Kalafat Alpaslan, T.D. (2007b). Grafik Temel Tasarım Eğitiminde Etching Tekniği İle Basılmış Gravür Baskılarının Yeri, *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9(1), 217-230.

Kara, E. (2010). *Resim Sanatı Bağlamında Litografi*. Yayınlanmamış Sanatta Yeterlilik Eser Metni. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı Resim Programı.

Karakelle, A. (2012). Erzurum'un Kültürel Mirası "Ehram", *Yaşam Bilimleri Dergisi*, Cilt 1, Sayı:1, s.87-103.

Kavuran, T. Fırat Üniversitesi Teknik Bilimler M.Y.O. Grafik Bölümü Öğretim Görevlisi. (T.Y). "Baskı Sanatı ve Grafik Üretim Teknikleri" Ders Notu. Elazığ.

Keskin, İ. (2012). *19. Yüzyıl Baskı Grafiği ve Afişin Gelişiminde Litografinin Etkisi*, "Yeni İletişim Teknolojileri ve Toplumsal Dönüşüm" II. Uluslar arası İletişim Sempozyumu Bildirileri, Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi Yayınları: 157. Kongreler ve Sempozyumlar Dizisi: 25, 2-4 Mayıs 2012, S. 857-864.

Ketenci, H.F. ve Bilgili, C. (2006). *Görsel İletişim & Grafik Tasarımı*, 1. Baskı, İstanbul: Beta Basım A. Ş.

Kılıç, G.A. (2012). *Yüksek Baskı Tekniği ve Türk Baskı Resmine Yansımaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Baskı Sanatları Anasanat Dalı.

Kınık, M. (2012). Xylografie'nın İllüstrasyonda ve İllüstratif Kitap Tasarımlarında Kullanımı Üzerine Tarihsel Bir Araştırma, *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, Sayı: 29, 1-13.

Kıran, H. (2008). Tarihsel Süreç İçerisinde Japon Baskı Sanatına Bir Bakış, *Gazi Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat ve Tasarım Dergisi*, Sayı:2, 147-158.

Koç, S. M. (2006). *Romantizm Işığında Francisco Goya Gravür ve Litografilerinin Yükseköğretimde Özgünbaskı Uygulama Atölyelerindeki Eğitsel Boyutu*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Reşim İş Öğretmenliği Bilim Dalı.

Kodaman, L. ve Sarı, S. (2013). Disiplinler Arası Bağlamda Tuval Resimlerinin, Dijital Baskı Yöntemi Kullanılarak Giyilebilir Sanatta Uygulanmasına Yönelik Bir Çalışma, *Cumhuriyet International Journal of Education-CIJE*, Sayı: 4, 72-83.

Kula, E. Ve Küçükbiçmen, E. (2010), *Camda Kumlama Asfalt Kazıma ve Asit İle İndirgeme Yöntemiyle Cam Baskı*, Camgeran 2010 Uluslar arası Katılımlı Uygulamalı Cam Sempozyumu (11-21 Ekim 2010) Bildiri Kitabı, Anadolu Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, 99-102.

Küçüköner, H. (2012). *Gravür Sanatı Tarihi ve Modern Uygulamalar*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı.

Küçüköner, M. (2004). *İmge ve Çoğaltma*, Yayınlanmamış Sanatta Yeterlik Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Anasanat Dalı.

Limon, B. (2011). *Çağdaş Özgün Baskı Resim Sanatında Politik Söylemler*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya: Selçuk Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim-İş Eğitimi Bilim Dalı.

Martı, V.” Anadolu’da Kadının İzi Yazma Sergisi” (27 Şubat- 17 Mart 2015)

Mavitaş, H. (2009). *Gravür Baskı Tekniği Konulu İnteraktif Eğitim Yazılımı Hazırlanması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Uygulamalı Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı. Grafik Eğitimi Bilim Dalı.

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2013). Erişim Tarihi: 08.12.2014, (www.megep.meb.gov.tr/.../Yukse%20Bas...)

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2008). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr/.../Dastar%20Do...)

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP]. (2011). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr>moduller_pdf)

Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi. [MEGEP], (2013). Erişim Tarihi: 23.03.2015, (www.megep.meb.gov.tr>moduller_pdf)

(Mesleki Eğitim ve Öğretim Sisteminin Güçlendirilmesi Projesi [MEGEP], (2013). Erişim Tarihi: 10.12.2014, (www.megep.meb.gov.tr>moduller_pdf)

Özpeker, B. (2010). *Dokuma, Baskı ve Örme Tekstil Yüzeyler İçin Desen Tasarımında Resim ve Özgün Baskı Sanat Eserlerinden Yararlanılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tekstil ve Moda Tasarımı Anasanat Dalı Tekstil ve Moda Tasarımı Programı.

Özpulat, F. Ve Yurt, D. (2014). Günümüz Baskı Desenli Kumaşlarında Desen Tarzları ve Teknikleri, *Akdeniz Sanat Dergisi*, Sayı: 29-32.

Özsezgin, K. ve Aslier, M. (1989). *Başlangıcından Bugüne Çağdaş Türk Resim Sanatı Tarihi*. İstanbul: Tıglat Yayınları. Cilt: 4.

Pekmezci, H. (1992). *Tüm Yöntemleri İle Serigrafi- İpek Baskı*. Ankara: İlke Yayıncılık.

Şentürk Gümüšođlu, G. (2011).*20.Yüzyıl Türk Gravür Sanatında“ Figüratif Eğilimler”*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale: Onsekiz Mart Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı.

Tepecik, A. (1999). *Baskı Teknikleri*, Ankara: Ostim Çıraklık Eğitim Merkezi Matbaası.

Tepecik, A. (2002). *Grafik Sanatlar Tarih- Tasarım- Teknoloji*, 1. Baskı, Ankara: Detay Yayınları.

Tezel, Z. (2009). Yazmacılık Sanatında Desenleme Teknikleri (Kalıp Tekniği İle Ağaç Baskı Uygulama Örneği). *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*. Sayı:25, 27-40.

Udale, J.(2014). *Moda Tasarımında Tekstil ve Moda*. Literatür Yayınları.

Uygur, A. ve Yüksel, D. (2013). *Tekstil Baskı Stilleri*, İstanbul: Bayko Matbaa ve Yayıncılık.

Ülüş, E. (2010). *Atilla Atar'ın Taşbaskı (Litografi) Uygulamaları ve Türk Baskıresim Sanatına Katkısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Ana Bilim Dalı Resim-İş Öğretmenliği Programı.

Yıldırım, L. (2009). Avrupa Toile De Jouy Kumaşlarına Mavi-Beyaz Çin Porselenlerinin Etkisi, *Sanat Dergisi*, Sayı: 1, 31-35.

Yıldırım, L. ve Erdem İşmal, Ö. (2010). Avrupa Dekoratif Sanatlarındaki Chinoiserie Etkisinin Tekstil Baskıcılığındaki Yansımaları, *Yedi Dokuz Eylül Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi*, Sayı: 3, 31-36.

Yılmaz, Ç. (2006). *Monotipi Baskı Teknikleri Sanat Eğitimindeki Önemi ve Atölye Uygulamaları*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Bolu: Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Resim-İş Eğitimi Anabilim Dalı.

Yüksel, D. (2009). *Farklı Özelliklerdeki Tekstil Desenlerinin Günümüzdeki Baskı Stilleri İle Basılması*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Tekstil Anasanat Dalı.

İnternet:

Elektronik Makale ve Yayınlar

(www.trtex.com)Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://albrecht-duerer-apokalypse.de/sein-werk/die-apokalypse/apokalyptische-reiter/>) Erişim Tarihi: 11.07.2014.

(<http://burcakkumas.com/kategori/flanel-pazen-duz-renkler/44>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://dekorstyle.net/3d-dijital-baski-desenli-nevresim-takimlari-2015.html>) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://demodecouture.com/?s=copperplate+printing>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://www.demodecouture.com/cotton>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(<http://en.m.wikipedia.org/wiki/chintz>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_%28design%29) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

([http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_\(design\)](http://en.m.wikipedia.org/wiki/Paisley_(design))) Erişim Tarihi:26.03.2015.

(http://en.m.wikipedia.org/wiki/Piet_Mondrian) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://en.wikipedia.org/wiki/Vitreography>) Erişim Tarihi: 22.03.2015.

(http://images.google.com.tr/imgres?imgurl=http://www.edesigntrade.com/%255CPI%255CIMAG-JKL%255CLA1188_91.JPG&imgrefurl) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://information.hisforum.com/t68-ozgun-bask-sanat-nedir>) Erişim Tarihi: 10.07.2014.

(<http://insanveevren.wordpress.com/2011/05/21/sumer-silindir-muhurleri/>) Erişim Tarihi: 11.07.2014.

(http://iplikonline.com.tr/v1/kultur/dokuma_kumas_yapilari.php) Erişim Tarihi: 10.04.2014.

(<http://kimyaturk.net/index.php?topic=14413.0>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://kleidersachen.tumblr.com/page/184>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

(<http://m.stylehive.com/bookmark/eiffel-tower-tunic-595013>) Erişim Tarihi: 27.03.2015.

(<http://m.vam.ac.uk/collections/item/017855/furnishing-fabric-robert-jones-co/>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://pamuk.nedir.com/#ixzz2yZapGthD>) Erişim Tarihi: 15.04.2014

(<http://slideshare.net/search/slideshow?lang=%2A%2A&page=2&q=william+morris&qid=64885d77-b61f-4667-b3a2-99824830bf43&searchfrom=header&sort=relevance>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://somethingcleveraboutnothing.blogspot.com.tr/2012/10/gelli-plate-tutorial-with-leaves.html?m=1>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://tasarladimveyaptim.blogspot.com.tr/2012/10/linol-bask-kalb-hazrlama.html>)

Erişim Tarihi: 23.10.2014.

(<http://tokatadres.com/tokat-baski-kalip/>) Erişim Tarihi: 08.04.2015.

(<http://tr.aliexpress.com/item/Bohemian-Style-Geometric-Cotton-Linen-Cushion-Cover-Retro-Pillow-Case-Abstract-Throw-Pillow-Sofa-Home-Decor/2047331294.html>)

Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(http://tr.m.wikipedia.org/wiki/%C4%B0nci_K%C3%BCpeli_K%C4%B1z) Erişim

Tarihi: 26.03.2015.

(<http://tr.m.wikipedia.org/wiki/Feretiko>) Erişim Tarihi: 23.03.2015

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ksilografi>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Pazen>) Erişim Tarihi: 12.04.2014

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Serigrafi>) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

(<http://tr.wikipedia.org/wiki/Ukiyo-e>) Erişim Tarihi: 08.12.2014

(<http://turkish.alibaba.com/product-gs/aa-pure-silk-organza-fabric-good-for-wedding-dress-60002481442.html>) Erişim Tarihi:23.03.2015

(<http://turkish.alibaba.com/product-gs/dyeing-silk-crepe-satin-fabrics-1838740181.html>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://ukiyo-e.org/image/famsf/5131162228180038>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(http://ww.estanbul.com/gravur-agacbaski-mustafa-aslier-128990.html#_UrnPb_sSNIU) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.agaclar.net/forum/yasantimizda-ve-sanatta-bitkiler/4509.html>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.anlambilim.net/ne-demek/tulbent>) Erişim Tarihi: 10.04.2014.

(<http://www.aparences.net/periodes/le-quattrocento/lart-a-florence-vers-1480/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014

(<http://www.archiexpo.com/prod/christopher-farr/contemporary-rugs-wool-patterned-gunta-stolzl-52248-666998.html>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://www.as-baski.com/index.php?sayfa=93>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://www.atalayer.com/atifatalayer/atolye.html>) Erişim Tarihi: 08.04.2015.

(<http://www.balteks.com.tr/tag/ipek-santuk-nedir>) Erişim Tarihi: 14.04.2014.

(http://www.britishmuseum.org/explore/highlights/highlight_image.aspx?image=ps342975.jpg&retpage=21363) Erişim Tarihi: 10.12.2014.

(<http://www.chitra.com.tr/hakkimizda.html>) Erişim Tarihi: 23.10.2014.

(<http://www.computersmiths.com/chineseinvention/blockprint.htm>) Erişim Tarihi: 11.07.2014.

(<http://www.english.illinois.edu/maps/depression/artgallery.htm>) Erişim Tarihi: 27.03.2015.

(http://www.esquire.com.tr/ilginc/Faydali_Bilgiler/2014/02/18/turk-kilimlerinin-motifleri-desenleri-ve-anlamlari-442613889511) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://www.estanbul.com/cukur-baski-teknikleri-gravur-129002.html#.Uqdp9ycSNIU>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.estanbul.com/woodcut-agac-baski-128882.html#UqdSjicSNIU>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.ethknits.co.uk/Beth-Russell/Acanthus.htm>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://www.fevzikiparakoc.com/ozgun-baski/>) Erişim Tarihi: 13.07.2014

(<http://www.goblen.com/tr/ugur-ipek-panama-keteni--u>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://www.gorselsanatlar.org/turk-sanati/turk-reminde-gravuve-grafik-sanatlarinda-baslica-gelismeler-19672/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

(<http://www.grafikerler.org/forum/konu/serigraf-baski-teknigi.4939/>) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

(<http://www.gulserensudor.com.tr/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(http://www.gundemkumas.com/kumaslar/digerkumaslar/kumas_satenipek.htm) Erişim Tarihi: 14.04.2014.

(http://www.gundemkumas.com/kumaslar/kamgarnkumaslar/kumas_panama.html) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(http://www.gundemkumas.com/kumaslar/pamuklukumaslar/kumas_mermersahi.html) Erişim Tarihi: 10.04.2014.

(<http://www.haccartekstil.com/index.php/uretim/2014-04-01/>) Erişim Tarihi: 24.03.2015.

(http://www.hasanpekmezci.com/?page_id=673) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

(http://www.hayriesmer.com/yazilar_Detay.aspx?islem=yaziDetay&id=33) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.inquisition-art.net/eng/prison2.htm>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(http://www.karsi.com/sergi_detay.php?id=22) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.kumasci.com/liste/amerikan-bezi/>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://www.kumasci.com/urun/fusya-pembe-ipek-sifon/3272>) Erişim Tarihi:23.03.2015.

(<http://www.lafsozluk.com/2012/08/cuval-nedir-ne-demektir.html>) Erişim Tarihi: 13.04.2014.

(<http://www.lamitransfer.com/fotograf-galerisi.php>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/1981.1178.29>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/35.27>).Erişim Tarihi: 10.12.2014.

(<http://www.metmuseum.org/toah/works-of-art/JP2492>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.mkutup.gov.tr/menu/50>) Erişim Tarihi: 02.07.2014.

(<http://www.npg.org.uk/research/programmes/early-history-of-mezzotint.php>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.peramuzesi.org.tr/Sergi/Goya-Zamaninin-Tanigi/31>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.restoraturk.com/restorasyon-sanat/resim-ve-heykel-restorasyonu/590-baski-sanati-baski-sanatinin-tarihi.html>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(http://www.sailthouforth.com/2009_04_19_archive.html?m=1) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(<http://www.scottsofstow.co.uk/Toile-de-JouyDuvetCoverDouble/Product12205111745710551?cm>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(<http://www.supermeydan.net/forum393/thread29751.html>) Erişim Tarihi: 10.12.2014.

(<http://www.susanneclark.com/information-on-collagraph-printmaking-and-kimono-print-gallery.html>) Erişim Tarihi: 23.03.2015

(<http://www.svguide.com/s08/s08gallerylisting.htm>).Erişim Tarihi: 10.12.2014.

(<http://www.tarihnotlari.com/paul-kee/kee-aksam/>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(<http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgun-baski>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.thefashionmedley.com/2012/02/24/color-blocking-mondrian-style/>) Erişim Tarihi: 07.04.2015

(<http://www.themaggar.com/moda-sanattan-alinan-ilham/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

(<http://www.ukiyoe-gallery.com/gallery7.htm>) Erişim Tarihi: 08.12.2014.

(<http://www.uslanmam.com/guzel-sanatlar-bolumu/102128-gravur-nedir-ve-cesitleri.html>) Erişim Tarihi: 02.07.2014.

(<http://www.wikiart.org/en/paul-kee/castle-and-sun-1928>) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(<http://www.yardimcikaynaklar.com/gravur-sanati-nasil-yapilir-tarihi-ve-turkiyedeki-durumu/>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(http://www.zazzle.com/mondrian_minimalist_de_stijl_art_pillow_cushion-1891105717090830779) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://yunus.hacettepe.edu.tr/~hpektas/serigr.html>) Erişim Tarihi: 14.07.2014.

(www.amazon.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.anamurunesi.com) Erişim Tarihi: 24.03.2015.

(www.arkofcrafts.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(www.bidahaal.blogspot.com) Erişim Tarihi:23.03.2015.

(www.daktekstil.com/category/bilgiler) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(www.decorstyle.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(www.haliltekin.com.tr/kumas-cesitleri.asp) Erişim Tarihi:23.03.2015.

(www.kksm.ege.edu.tr/pdf/baskiteknik.pdf) Erişim Tarihi: 23.10.2014.

(www.kumasci.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(www.megep.meb.gov.tr/.../Dastar%20Do...) Erişim Tarihi: 23.03.2015.

(www.mobilyadamoda.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.pinterest.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.smyrnetalya.blogspot.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.sohaute.typepad.com/sohaute/haute-decor/) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.stylecourt.blogspot.com/2007_06_01_archive.html) Erişim Tarihi:
25.03.2015.

(www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgunbaski).Erişim Tarihi: 13.07.2014

(www.theguardian.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015

(www.thehistoryblog.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.tr.aliexpress.com) Erişim Tarihi: 23.03.2015

(www.turkresmi.com/klasorler/baskiteknikleri/index.htm) Erişim Tarihi: 23.10.2014.

(www.whowhatwear.com) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(www.zaimoglurizebezleri.com/rize-bezi-nedir/) Erişim Tarihi: 24.03.2015.

(www.zamanvadisi.com) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://backpackforkidsboys.com/cheap-hynes-eagle-newest-arrivals-popular-fashion-daypacks-designer-backpack-school-book-bags-eiffel-tower/>) Erişim Tarihi: 26.03.2015.

(<http://pinterest.com/pin/141441244519284784/>) Erişim Tarihi: 07.04.2015.

(<http://www.estambul.com/cukur-baski-teknikleri-gravur-129002.html#.Uqdp9ycSNIU>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(<http://www.tekstildershanesi.com.tr/?sec=haber&id=1530&title=baski-teknikleri-ve-ozgun-baski>) Erişim Tarihi: 12.07.2014.

(http://www.odemis.gov.tr/default_b0.aspx?content=1045) Erişim Tarihi: 22.04.2015.

(<http://www.guven-sanat.com/abig-linol-merdane-kaucuk-120mm/30mm>) Erişim Tarihi: 04.05.2015.

(<http://tekstilsayfasi.blogspot.com.tr/2013/01/tekstilde-baski-pati-hazirlama-islemi.html?m=1>) Erişim Tarihi: 06.05.2015.

(<http://www.tarihnotlari.com/paul-kee/kee-aksam/>) Erişim Tarihi: 25.03.2015.

(<http://turkish.alibaba.com/product-gs/aa-pure-silk-organza-fabric-good-for-wedding-dress-60002481442.html>) Erişim Tarihi: 23.03.2015.